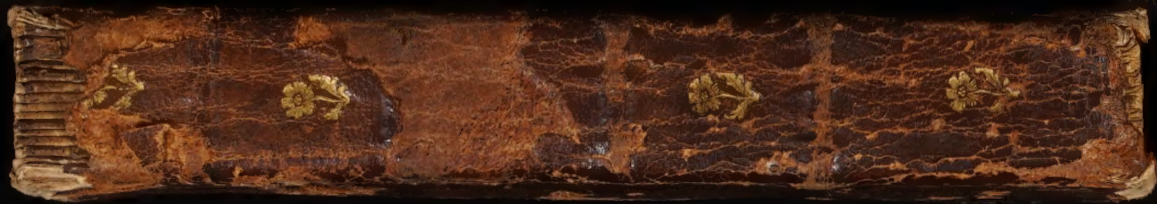

HET LEVEN
Van de Heylighe Nederlantſche
SUSANNA,
OFTE
GENOVEVA,
Huys-vrouwe van den Doorluchtighſten
PALATYN
SIFRIDUS,

Vol van godtvrugtige Leeringe om te bewyſen de wondere Goddelyke voorſigtigheyt, ſeer nut voor alle Staeten.

Gemaekt in't Franſch door den Eerw. P. RENATUS DE CERIZIERS, en vertaelt in't Nederduyts door den Eerw. P. CAROLUS VAN DEN HOUCKE, Prieſters der Societeyt JESU.

T. ANTWERPEN,
By *Petrus Joſephus RYMERS*, op de groote Merckt in de Pauw. 1770.

Met Approbatie

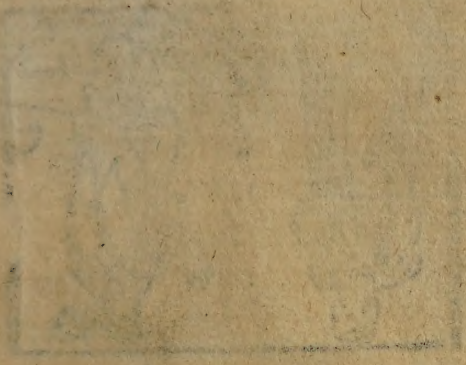

VOOR-REDEN.

Waerom dat Godt toe laet dat de goede menschen gelastert worden.

DE Christen Religie heeft soo klaer-blinkende preuven van haer leeringen, dat iemant wel plomp moet wesen, die de selve niet en weet, en teenemael boos, die de zelve hertneckelyck begeert te weder-leggen. Nogtans (Godt betert) men heeft in alle eeuwen maer al te veel van dusdanige reden gebruyken, ofte (om beter te seggen) reden misbruykende monsters gevonden, die veel liever haer eygen sinnigheyt, aengaende de Catholyke leeringen hebben willen volgen dan de selve, naer het uytwysen van de regte reden te gehoorsamen. Wie is'er, die niet en weet dat den mensch de droefheyt en den tegenspoet in dit tegenwoordig leven soude moeten wenschen, aengesien dese de materie zyn, van de welcke onse eeuwig duerende kroonen des Hemels gevlogten worden,

Wy sien oog-merkelyk, dat wy de deugt in het midden van de doornen moeten af-plukken, ende

dat de bittere galle haer bequaemſte voetſel is, al is't dat de ſelve den menſch niet ſeer aengenaem en valt: nogtans wy durven uyt vreeſe van gequetſt te worden van de doornen, onſe hant tot de ſelve niet uyt ſteken, en den ſchrick die wy van haere bitterheyt hebben, neemt ons de begeerte af die wy ſouden behooren te hebben, om haere lieffelijkheyt te ſmaken. Men ſegt dat het quaet, het welk Godt den Heer ons laet overkomen, een teeken ſijnder liefde is die hy tot ons draegt, maer eylaes! hoe vele menſchen wordender gevonden, die veel liever hebben ſijn geſworen vyanden te zijn, dan duſdanige merck-teekenen ſijnder liefde te ontfangen.

Men vint ſommige uytverkoren menſchen, die hun van de pynen en quellingen des tegenſpoets niet teenemael en laten overwinnen, maer dat'er niemant gevonden wordt, die het gevoelen der ſelver niet en acht, is eene ſake die de wysheyt der Philoſophen tot nog toe niet en heeft geſien. De vyf eeuwen, die de nature gebruykt. om eenen Vogel Phœnix voort te brengen, en zyn voor de ſelve niet beſtant genoeg, om zulk eenen verduldigen menſch te beginnen voort brengen, want dit is een werck't welck alleenelyk door de gratie Godts ontfangen kan worden, en't welk niet volmaekt en kan worden, dan door den genen die't ſelve werck kan te niet doen.

Lyden, en niet klagen, veel moeten verdragen.

En blymoedig zyn t' samen weenen en lacchen sijn saken, die van eenen mensch van den gemeynen slag niet wel t' samen geknoopt en kon: en worden. Ja dat meer is, men heeft menschen gevonden die niet en hebben konnen begrypen, hoe dat het mogelyk is dat Godt een mens tegenspoet laet over komen, den welken hy lief heeft, hun teenemael laetende voorstaen, dat het lyden de straffe van de sondeis, en geensins de vergeldinge van de deugt. Als sy iemant sagen, wiens onnooselheyt soo klaerblinkende was dat sy de selve nootsakelyk moesten sien, en sijnen tegenspoet soo seer uytschynende, dat sy de selve niet en konden loochenen, sy zyn in haer verstant getreubuleert geweest, haere gepeysen zyn verstelt geweest, haer geloove heeft gewaggelt, en haere menschelyke reden heeft hun by na tegen de goddelyke reden doen sondigen. Den genen die sterck genoeg was om de beesten te verwinnen, om de Leeuwen te verscheuren, om de Reusen neder ter aerde te vellen, en alleen zynde, geheel Lerges in de vlugt te jagen, en heeft geen sterkte genoeg gehadt om dit gepeys teenemael te verwinnen. Daer en-tusschen daer en is niemant die twyffelt, dat David niet sterck en kloekmoedig en is geweest, siende de voor gemelde beesten en Reusen voor sijn voeten op d'aerde uytgestrekt liggen en dat hy niet heylig en was, verstaende dat hy een man naer Godts herte was. Ik en weet niet, of Salomon wyser dan

sijn Vader is geweest; nogtans ick weet wel, dat hy openlyk belet dat hy eene onder de vier moeyelyke saken niet en konde verdragen: te weten het gevoelen, 't welck uyt den laster spruyt, wiens boosheyt de vreede sant-klippe der onnooselheyt is de schip braecke des deugts, en het vergif van de goede werken.

Ende om de waerheyt vryelyk te bekennen, ten moet niemant soo vremt duncken, dat de gemeyne verduldigheyt de groote versmaetheyt van den laster niet en kan opklimmen, aengesien dat ter niet de natuer soo swaer en valt om die te konnen verdragen, nog de gratie iet soo moeyelyck om de selve te konnen verwinnen. Hoe komt het dan dat Godt den Heer hem schynt te verheugen, als hy ons van het gewelt des lasters siet aengevallen en seer dapperlyk bestormt worden? Moest de suyvere Susanna voor oneerbaer gehouden worden, om dat sy schoon was? Moeste haer lichaems groote volmaektheyt hare onbevlekte ziele ongelyk doen? En konde sy sonder begeirlykheyt niet gesien worden, nog gelastert, sonder van egtbrake overtuygt te worden, waer van sy ook niet het minste gepeys en hadde gehadt. Moeste een appel de Huysvrouwe van Theodosius misdaedig maken? En konde de Koninginne Elisabeth de deugt van eene jonge Pagie niet beminnen, sonder voor een oneerbare Vrouwe gehouden te moeten worden? Was't van noode dat Cunigondus een

gloeyende yser in haere hant nemen, om te bewysen dat haer suyver herte, met geen onkuysche vlammen ontsteken en was? En koste de Dochter van den grooten Anthemus hare Suster geen deught doen, sonder haren name te verliesen, nog den duyvel uyt haer lichaem verjagen, sonder dat hy in haer eygen lyf soude hebben gevlogen? Wie soude konnen achterhalen waerom dat Marina van een sonde beschuldigt, en om de selve gestraft wierdt, die sy niet en hadde gedaen, nog de welke sy in gaender manieren doen en konde?

Al stillekens, menschelycke vernuftigheyt, al stillekens, wacht u wel van in u gepeys te laten komen, dat een oneyndelyk goet, en een oneyndelijck volmaekt wesen, eenige boosheyt voort brengen; is't dat'er somwylen eenige bitterheyt uyt dese onuytputtelyke Fonteyne van alle soetigheyt komt te vloeyen. Dit geschiet, ofte, om ons van d'ydelheydt der vergankelyke genoegte af te wenden; ofte om hier onse verdiensten, en namaels onse glorie in den Hemel te vermeerderen.

Wel t is waer dat Godt hem somwylen draegt, al of hy niet en kende, maer dat doet hy om ons aen alle onse nakomelingen meer bekent te maken: hy laet somwylen toe, dat onse eere van den laster verduystert worde, maer dit laet hy toe, om naderhant uyt dese verduysteringe klaerblinkende stralen onser glorie te doen voort komen

Dit is u lieden genoeg bekent, geluk-salige

zielen; die nu altemael als gulde Sonnen, in de Lusthoven des hemels Paradys zyt blinkende, segt my eens: soekt den goeden Godt, om iet anders ons hier te vernederen, dan om ons naderhant hooger te verheffen? Laet hy ons om iet anders hier quaet en tegenspoet overkomen, dan om uyt de selve alle goet en geluk voor ons te trecken? De Biekens suygen soo wel haren honing op den Thymus en op den Alsem, als op de Roosen en op de Lelien: de goede menschen doen soo wel haer profyt met tegenspoet als met voorspoet: ja om dieswille dat den mensch meer door den tegenspoet dan door den voorspoet kan verdienen; God den Heere (die ons meeste profyt soeckt) leert ons gemeynelyk meer tegenspoet dan voorspoet overkomen.

Wie is'er die niet en weet, dat de vermaerde en wys-bekende deugden hare besitters dikmaels hebben doen stronkelen, en de selve door een yderie vermeetenheyt seer jammerlyk doen vallen, daer ter contrarie de onbekende onnooselheydt haeren stant door de lasteringe heeft blyven houden, en naderhant voor de selve een schoonder luyster gekregen, het leven van den Nachtegael, die by haren lieffelyken sank schynt te leven, is alle menschen seer aengenaem, daerom nogtans en is het leven van de Swane niet te verwerpen, om dat sy by hare stil swygende melancolie schynt te leven: Godt den Heer verheugt hem, als hy siet, dat

wy een gelyk vormig leven aen deſen droef-moedigen Vogel leyden, behalvens nogtans dat onſe ziele ſoo uit-verwig van onnooſelheyt altoos blyve, als wel ſijn pluymen ſijn: daer en is hem niet aengenamer dan onſe verſugtingen, dit is de muſieke, die hy in der waerheyt bemint, en in de welke hy ook ſeer geerne de mate ſlaet, want men vint ſommige aenſigten, die met een ſoo aengenaem gelaet de tranen uytſtorten, dat ſy van dit vercierſel noyt en behoorde ontbloot te worden.

Onſe oogen, en konnen Godts oogen tot hun niet trecken, dan door tranen die hy met een groote ſorgvuldigheyt op-neemt en by een vergadert. 'T is waer dat de tranen op d'aerde vallen, en met het ſtof der aerden gemengelt; naer haer wedervloet loopt, en klimt boven de ſonne, en boven de ſterren des firmaments. Daerom worden ſy ook de peirlen des Hemels genoemt, die in het brack water van onſe bitterheden geformeert worden. De traenen zyn den lieffelyken wyn der Engelen, de weeluſten des Paradys, en de ſtemme, die tot den Hemel en tot in Godts ooren opklimt. Om deſe reden beveelt hy aen eenen ſijnder Propheten, dat den appel van ſijn oogen gedurelyk tot hem ſoude ſpreken, door dien hy een ſeer groote genoegte ſchept uyt het ſoet-kragtig geweld't welk ſy hem aen doen. Waer't by aldien dat wy wel hoſten weenen, wy ſouden ſeer lichtelyk onſe vyanden overwinnen, onſe ſonden ver-

ſmooren, die duyvels verjagen, het vier der hellen uytbluſſchen, en den Hemel met een lieffelyck gewelt bedwingen, al onſe Requeſten ſeer haeſtelyk toe te ſtemmen.

Den ſondarigen menſch en heeft geen ſterken wapenen, dan de gene die in ſijn oogen zyn, aengeſien dat Golo *ſelve door deſe gequetſt kan worden. Die van Athenen offerden eertyts tranen in een van hunne Sacrificien; my aengaende, ick meyne, dat ſy deſe aen die onbekende Godtheyt op-offerden, de welke den Apoſtel ſeyde den waerachtigen Godt te zyn, door dien dat men geen aengenamer ſake, dan tranen en kan opofferen, die nauwelyk uyt onſe oogen zyn gevallen, of zy klimmen terſtont tot in ſijn herte. Hoe waer het mogelyk dat hy de tranen niet ſoude beminnen, die de vochtige peirle, die dengeſmolten diamant, die het ſubtyl ſweet der zielen zyn, 't welk door het vier der liefde gediſtilleert wort, om hem duyſent mael een koſtelyk preſent dan de wel-riekende bloemen van het Jaſeminboomken op te dragen? Wie ſoude my verbieden te ſeggen, dat de ſuyverheyt in ons herten geplant wort gelyck de Lelien, die geen ander zaet dan haere traenen en hebben, en dat de deugden daer alleenelyk dan ten voorſchyn komen, als deſen dauw-regen van onſe oogen de ſelve doet uytbotten.*

Deſe ſaken aldus ſtaende, niemant en moet

hem nu voortaen meer verwonderen dat Godt in de tranen genoeg toe neemt, en in de verjuechtingen van eene onnoosele en bedrukte Vrouw-persoone, aengesien dat wy eene soo schoone leeringe uyt haer exempel, en een soo uytnemende profyt uyt haere verdiensten konnen trecken.

Daer-en boven is't dat den goeden Godt wilt dat wy lyden, en moeten wy ons niet te vreden houden? Is onse katyvigheydt hem aengenaem, is't van noode eene voordere reden te gaen soecken? Wy houden dikmaels in vogel huyskens schoone en welsingende Vogelkens gevangen, om onse genoegte uyt haer verdriet te nemen, hooren die ons meer toe te behooren, is hunnen vrydom onse tyrannye onderworpen, dan den onsen sijn geregtige bevelen, in der waerheyt zulk een mensch soude hem voor gelukkig moeten rekenen, waer't dat hy (Godt uyt sijne tranen genoegte scheppende) in der eeuwigheyt mochte weenen. De wonderlyke Hisiorie, die wy nu gaen aenvangen, zal dese waerheyt genoegh bevestigen, ende ons seer profytige exempelen voor-dienen, om alle onsen tegenspoet en quellingen ook met genoegte te verdraegen.

TAFEL
VAN DE
CAPITTELS.

CAP. I. *DE geboorte en den Maegdelycken staet van* Genoveva. Pag. 1.

CAP. II. Genoveva *wort ten houwelyck gegeven aen* Sifridus *den Palatyn.* 11

CAP. III Sifridus *trekt ten Oorloge naer* Carolus Martellus, *en beveelt sijn liefste* Genoveva *aen sijnen Hof-meester* Golo. 17

CAP. IV *De kloekmoedigheyt van* Sifridus *in den slag van* Carolus Martellus *tegen de Sarazynen.* 23

CAP. V. Sifridus *sent een edel Victori-teeken te eenen Brief tot* Genoveva 28

CAP. VI. Genoveva *ontfangen hebbende het Victori-teeken en den Brief van haeren Man* Sifridus, *sent hem terstont antwoorde.* 32

CAP. VII. *Den min-eedigen* Golo *soeckt* Genoveva *tot den val te brengen* 39

CAP. VIII. Golo *doet den onnooselen Kock in een gevangeniſſe steken, en* Genoveva *in eenen Torre gesloten vast houden.* 49

CAP. IX. Genoveva *komt te geliggen in den Torre van eenen jongen Sone.* 60

TAFEL.

CAP. X. *Den Verrader* Golo *sent eenen valschen Brief tot* Sifridus *van de verfierde egtbrake van* Genoveva *sijne onnooselе Huysvrouwe* 64

CAP. XI. Sifridus *belast* Golo *dat hy* Genoveva *in de gevangenisse soude bewaren, en dat hy den Kock soude doen dooden, 't welck* Golo *volbracht hebbende, hy gaet den Palatyn tot Straesburg te gemoet.* 70

CAP. XII. Genoveva *verstaet in de gevangenisse dat sy en haer kindeken van haeren Man ter doot verweesen is.* 77

CAP. XIII. Golo *belast aen twee Dienaeren dat sy* Genoveva *met haer kindeken in een Bosch souden leyden, en de selve aldaer in stilligheyt vermoorden.* 80

CAP. XIV. Sifridus *komt t'huys van d'Oorloge, en brengt sijnder tyt over met de jacht en andere genoechelyke tyt-passeringen, om het ongeluk van sijn Huysvrouwe allenxkens uyt sijn hooft te steken.* 87

CAP. XV. Genoveva *wort in den Bosch door een hemelsche stemme versterkt.* 89

CAP. XVI. Genoveva *vint in desen Bosch een Fonteyne, om haer en haer kint te laven, en een Hinde oft wyfken van een Hert, om haer kint te suygen te geven.* 95

CAP. XVII. Sifridus *vint in het Cabinet van* Genoveva *een briefken, het welk sy behen-*

delyk voor haer vertreck uyt de gevangeniſſe hadde doen leggen.

CAP. XVIII. Genoveva *wort van haeren Engel in Spelonke beſogt, die haer een ſchoon vooren Crucifix geeft.* 110

CAP. XIX. *Het Crucifix ſpreekt tot* Genoveva, *en vertroost haer.* 118

CAP. XX. *De wilde beeſten komen* Genoveva *dienen, en haer gehoorſaemen.* 125

CAP. XXI. *De H. Maget Maria vertoont haer aen* Genoveva, *en vertroost haer.* 128

CAP. XXII. Sifridus *wort in't midden van eenen nacht van een geeſt opgewekt, en vervaert gemaekt.* 136

CAP. XXIII. *De* H. Genoveva *Catechiſeert haeren jongen* Benoni, *en leert hem de vreeſe en liefde Godts.* 142

CAP. XXIV. *De* H. Genoveva *wort met een heete kortſe bevangen, en laet haeren* Benoni *weten, dat hy den Sone van eenen grooten Vorſt is.* 148

CAP. XXV. *De* H. Genoveva *wort van haren Engel in hare brandende kortſe beſogt, die haer ſubitelyk geſont maekt.* 153

CAP. XXVI. Sifridus *verſtaet door het belyden van een Toovereſſe; die nu ſtont om verbrant te weſen, dat hy ſijne onnooſele Huyſvrouw en kindeken om hals hadde gebrogt.* 136

CAP. XXVII. Sifridus *vangt* Golo *met een*

fineſſe, en daer naer ter jacht gegaen zynde, vint ſijne Huyſvrouw in hare Spelonke. 160

CAP. XXVIII. Sifridus *gevraegt hebbende van* Genoveva *waer dat ſijn kindeken was, hy ſiet het naer de Spelonke komen met beyde ſijne handen vol wortelkens.* 169

CAP. XXIX. Sifridus *keert met ſijn* Genoveva *en ſijn Soontjen uyt de wilderniſſe naer huys, en by hun Paleys komende, twee Viſſchers preſenteren hem eenen Viſch, in den welken den Trouw-rink gevonden wort, die* Genoveva *in den vloet hadde geworpen.* 173

CAP. XXX. Sifridus *doet den min-eedigen* Golo *uyt de gevangeniſſe voor de* Gravinne *en voor den Adel brengen, en verwyſt hem ter doodt.* 178

CAP. XXXI. *Den Prince* Sifridus *doet* Golo *door vier wilde Oſſen in ſtucken trecken.* 186

CAP. XXXII. *De* H. Genoveva *verſtaende uyt den Hemel dat ſy uyt deſe werelt moet ſcheyden, roept haeren* Benoni *tot haer, die ſy den zegen geeft, en haeren Man, die ſy den leſten adieu geeft, en daer na het H. Sacrament des Autaers ontfangen hebbende, geeft haeren zaligen geeſt.* 193

CAP. XXXIII. *De* H. Genoveva *wort begraven, de Hinde volgt haer Lyck naer tot in de Kerke, ende ſterft daer naer van droefheyt voor de Kerk-deur.* 200

TAFEL.

CAP. XXXIV. Sifridus *wort in ſijne groote droefheyt van eenen Engel onder de gedaente van eenen Eremeyt vertroost.* 204

CAP. XXXV. Sifridus *vervolgende eenen grooten Hert komt in de Spelonke, in de welke ſijn liefſte* Genoveva *ſeven jaren hadde geleeft, en doet daer een Capelle ter eere van Onſe Lieve Vrouwe van Bermhertigheyt opbouwen.* 213

CAP. XXXVI. Sifridus *geeft ſijnen Broeder te kennen, dat hy de werelt wilt verlaten, en ſtelt hem Voogt over ſijnen Soon; maer ſoo den Sone ſijnen Vader niet en wilt verlaten, ſootrecken ſy t'ſamen een Eremeyts kleet aen, en gaen woonen in de voor-ghemelde Woeſtyne.* 219

Eynde der Tafel.

DE

DE HEYLIGE NEDERLANTSCHE SUSANNA,

OFTE

Het Leven van de Heylighe Princesse

GENOVEVA,

Huys-vrouwe van den Doorluchtighsten PALATYN

SIFRIDUS,

HET I. CAPITTEL.

De Geboorte, en den Maegdelijken Staet van Genoveva.

ALs den klaer-blinkende glans van den grooten Klodoveus nu begonste verduystert te worden, ende zijne Kinderen, van hun Voor-vaders helt-dadige werken ontaerdig te worden, soo is daer eene Dochter in Nederlant uyt de Doorluchtigste

Stam van de Princen van Brabant ter werelt gekomen. Soo haeſt als zy geboren was, hare Ouders hebben haer in den H. Doop met den naem van GENOVEVA vereert. Ick en wil hier de groote deugden, van deſe kleyn-jarige Princeſſe, niet beſchryven; veel min de gratieuſe Godts-jonſtigheden, met de welcke ſy, noch haers Moeders borſten ſuygende, van den Hemel begaeft is geweeſt; want het is by naer onmogelijck haere groote godtvrugtigheyt ende beſtantdeudige volmaecktheyt te beſchryven.

Haren Vader ende Moeder, en noemden haer anders niet, dan haren Engel, en met reden, want zy hadde in der waerheyt eene Engelſche onnooſelheyt, ende een Engelſche ſuyverheyt. In dit point was zy alleenelijk de Engelen niet gelijk, dat deſe hemelſche geeſten, de menſchen door geheyme ende onſienelijke kragten tot de deugt voort ſtieren, 't welk zy met hare ſienelijke ende openbare ſoet-geweldige exempelen ſeer treffelijk dede. Haere devote Godtvruchtigheyt was ſoo uytnemende, dat zy van eenen qualiijk-levenden menſch, rypſinnelijk aenſchouwt zijnde, beſtant genoeg was, om hem een beter leven te doen aenveerden.

Niemant en moet hem laeten voorſtaen, dat dit jong-jarig Kint, zijn verſtant met de

gewoonelyke kinderlijke beuſeling verontledigde? Geenſints: maer alle hare ſorge was, nieuwe middelen te verſinnen, om hare godvruchtigheyt beſtandelijk te onderhouden, ende de ſelve dagelijkx meer ende meer te vervoorden. De meeſte genoegte van dit Kint was, te mogen in ſtilte ende eenigheyt weſen, daer-omme, het dede hem een Heremyten hutteken oft bidt plaetſe; in eenen hoeck van den Hof, in't midden van vele ende groot op-gewaſſchen boomen maken, door welker ſchaduwe ook de Sonne met haer ſtralen, het Kints verholen godtvruchtigheyt niet wel en konde beſigtigen.

In deſe plaetſe maekte dit kleyn Maegdeken Autaerkens van groen-verwig mos ende meykens; in deſe plaetſe beſtede het den meeſten tyt van den dag, ſoo dat geene andere dus-jarige kinderlyke ende genoegelyke tyt-paſſeringen, het ſelve, uyt deſe ſijne lieffelyke vermakinge en konden trecken. Als de Moeder van *Genoveva* ſoet-minnelyk tot haer ſeyde, dat het nu tyt was te peyſen op de hoogere ende meer verheven ſaken, ſy verantwoorden haer met alle ſeegbaerheyt, dat haer voornemen verre het beſte was, nochtans dat ſy in alles volherdig was; hare Moeder te gehoorſamen: maer

waer't by aldien dat men haer den keur gave dat sy geen ander, dan een stil eenig leven in eenige woestyne en soude verkiesen.

Dit is de plaetse (seyde sy) *daer de Koningen, daer de Princen, daer de Keyserinnen gegaen zijn, om de Salig-makende voet-stappen van den Heer Jesus in te treden, dit is de plaetse, in de welke den H. Joannes Baptista syne onbevleckte onnooselheyt in't midden der wilde Dieren bewaert heeft: dit is de plaetse daer de arme Deugt haer vertrekt, daer sy meer gerustelijk leeft, dan in de Steden, daer de wreetheyt der Beesten onder de Menschen seer dickmaels te vinden is. Met een woort, dat is de plaetse in de welcke ick een volmaekte ruste, ende myn genoegte hope te bekomen, indien't u belieft my daer heenen te laten trecken. Niet, dat ick niet volherdig en ben, Mevrouwe, den minsten wink van uwen wille te volge, maer in der waerheyt indien gy my de vryheyt geeft, ick zal myn voornemen, met uwen goeden oorlof, vervolgen.*

Ah Genoveva! gy en weet noch niet van waer dat dese innige genegentheden u over komt, den dag zal eens verschynen, op den welken gy de voet-stappen van die wyt-vermaerde Egyptiaensche penitentie zult ingaen, sonder nochtans hare vleesch-dertele sonden gevolgt te hebben. Dan zult gy de waerdadige voorsigtigheyt Gods bekennen,

die door geheyme middelen, van ons, ende van onſe ſaken ſeer ſoetelyk ende krachtelyk ſchikt, ende de menſchen door onbekende, ende ganſch contrarie wegen na d'eeuwige ſaligheyt ten hemelwaert op leyt.

Godt den Heere heeft voor coſtume ons eenige voor-teekenen van ons toekomende leven te geven. De Lacemomaenſche kinderen die met de Lancie in de hant ter werelt quamen, en d'andere die met een naturelijk ingedrukt ſweert in hare ermen geboren wierden, gaven genoeg te kennen't gene ſy naderhant lof-weerdelijk ſouden uytwerken. Den grooten Aerts-Biſſchop van Milanen noch een kleyn kint zynde, ſpeelde onnooſelyk het Ampt der Biſſchoppen, den zegen over zyne kleyne mede-geſellen gevende, ende zyne handen op hun leggende, al oft hy van doen den perſoon hadde geweeſt, den welke hy in toekomende tyde moeſte weſen.

De gene die de godtvruchtigheden van ons klyn Maegdeken van buyten ſagen, en ſagen haren innigen geeſt Gods niet, ende en konden doen ter tyt nog geenſints de veholentheden zien, die lange daer na ten voorſchyne gekomen zyn. Daer-en-boven laet ons deſe in handen laeten aen den genen die hare weerdigheyt genoeg weet, en de ſelve inder eeuwigheyt overtollig ſal vergeldê: daerom

laet ons tot hare meer uyt-ſchynende, ende voor de wereldt meer uyt-blinkende deugden komen, en met eenen ook eens rypſinnelyk aenmerken, hoe ſorgvuldelyk dat onſen beſten en goedertierenſten Godt, over de ſaligheyt der menſchen, dag ende nacht is wakende.

'T is my onmogelijk u-l. alle de volmaektheden van deſe heylige Princeſſe in't lank te beſchryven.

Daerom kome ick met eenen ſpronk tot het ſevenſte jaer van haer leven. Daer entuſſchen wie is'er ſoo wel ter talen, die alle de Godt-jonſtige gaven van haer ziele en lichaem weerdelyk ſoude konnen uytſpreken Iemant ſoude mogen ſeggen: dat Godt haer als een voorbeelt van alle de ſchoonigheden haerder eeuwe hadde geſtelt, om in haer een glinſterken zijnder ſchoonheyt, een ieder voor oogen te ſtellen. Ende het ſcheen in der waerheyt aldus te betamen; door dien dat het niet min en ſchynt te miſtaen, dat'er een ſchoon ziele, in een ſlecht en katyvig lichaem geſtelt zy, dan dat men eenen koſtelijken Diamant in't midden der modder ſoude werpen, ofte wel dat men een hooggeboren Prince in een verlaten Boere-caverne ſoude gaen logeren.

Ick ſegge nog eens, en ſpreke klaer uyt,

dat zy niet belorgt en was om hare ſchoonheyt met bedriegende lyf-verwen en blanketſelen te verſchoonen; maer dat het eenig ende egtig vermillioen haerder wangen, hare Maegdelyke ſeegbaerheyt was: en dat hare onbevleckte onnooſelheyt haer voor blancketſel, en haer onberiſpelijk leven haer voor alle welriekende parfumenten dienden: verre van daer, dat ſy eens op wel-ſtinkende Muſcus, ende het Sottin poederken van Iris ſoude gepeyſt hebben. Godt den Heere hadde haer met alle de naturelijke giften overvloedelijk begaeft: zy en moeſte, nochte en wilde ook in geender manieren haeren toevlucht tot de Medecyn-meeſters nemen, en Apotecariſſen haelen, om door der ſelver Doſen ende Drogen aen iemant meer behagelijk te vallen: ſy wiſte wel, dat gelijkerwys den luyſter der kleederen, aldus ook de ſchoonheyt der lichamen ſeer lichtelijk vergaet, en dat men naer de Sonne het klaer onderſcheyt tuſſchen de naturelijk ende de geſchilderde bloemekens, maer al te wel en ſiet.

Dies niet tegenſtaende, al droeg de *H. Genoveva* ſoo kleyne ſorge om haere in-gebore ſchoonheyt, met allen Vrouw gewoonelijke neerſtigheyt wel en ſorgvuldelijk te bewaren; zy hadde nog genoegh om eenen hoop lichte Venus-kryters agter haer te doen loo-

pen, hadde sy de borst- naektigheyt van vele sotte-danten willen na volgen; Neen, sy was wyser, seegbaerder, en Godt meer vreesende. Sy wist wel dat de Orientaelsche Peerlen, buyten hare naekter verwige modderschepselen, als binnen de selve soo kostelijk, nog soo schoon niet en zyn, ende dat het syn Gout te thoonen, eene schoone proeye voor dieven staet, daerom men sag haer buyten hare kamer niet, dan gelijk de blixems buyten de wolken, als den nootdruft oft de beleefthevt, haer daer toe bedwongen. Vele jonge Dochters meynen, dat sy van niemant gewilt en sullen wesen, ten sy dat sy de jongmans selver gaen soeken, maer dit sot abuys verraet gemeynelyk haer goet en zalig geluk; want in die plaetse doet de Sonne haer aenbidden, in de welke sy maer eens 'sjaers haer en vertoont, daerom waer't by aldien dat vele Dochters haer in de Balletten ende Festijn-feesten soo dikmaels niet en lieten vinden, sy souden wel anders gewilt, ende van wyse en deugdelijke Jongmans versocht worden.

Met desen wysen raet kreeg de *H. Genovava* den seer Edelen en hoog-geboren Jongman *Sifridum* ten houwelijk; die eenen van de machtigste Palts-Graven van Trier wesende, ende de schoone qualiteyten van dese

jonge Princeſſe wel verſtaen hebbende, hadde nogtans liever zyn eygen oogen, dan den roep der menſchen te geloove. Daerom begaf hy hem terſtont op de reyſe met de koſtelykſte Livreye, ende pracht van Dienaeren, ende Peerden die men ter werelt konde zien. Ter plaetſe gekomen zynde, hy gink eerſt voor al den Prince, ende de Princeſſe zyne Huysvrouwe met alle ſeegbaerheyt de handen kuſſen, die hem haere wel-beminde Dochter *Genoveva* lieten begroeten aen de welke hy alle gedienſtigheyt en goetjonſtigheyt met een waerachtig lief-hertigh gemoet op-offerde.

Dan was't, dat hy de uytnemende gratien van deſe jonge Princeſſe eerſt geſien, en met zyn eyge ooren eerſt gehoort hebbende, met klare woorden bekende, dat noch de maere noch de Poeten, de helft van de lief-kragtige gaven van zyne ſeer beminde *Genoveva* beſchreven hadden, maer dat'er wel andere klaer-ſtekende Trompetten hier van noode waren. Wat ſoude den goeden ende jongen *Sifridus* nu voorder uytrechten, om het Godt getrouw ende ſuyver herte van ſijn liefſte *Genoveva* te winnen? Sy was uyt borſtigh goet, en onnooſel als een Duyfken: want nauwelyks en hadde hy de tweede reyſe met haer in alle eerbaerheyt ende eerbiedinge geſpro-

ſproken, als hy van hare lief ende goet getallige gratien teenemael verwonnen zynde in deſer voegen met den Prince haren Vader, ende de Princeſſe hare Moeder met alle min, ende lief hertigheyt begonſte te ſeggen:

Is't by aldien, myn Heer, dat gy uwe gewoonelycke goet jonſtigheyt, my een favorable Apoſtille op myn Requeſte verleent, ick zal my voor ſeer geluckig rekenen. Ick ben (Godt lof) uyt een out ende goetſtammig Huys geboren: ende al en hadden ſchoon myne Voor-ouderen hare Helt-dadige werken voor de geheele werelt niet genoeg doen blinken, ick ben den genen, die in geender manieren en zal toelaeten dat hunne glorie in het minſte in my verduyſtert worde. Ick bekenne dat mynen Edeldom aen uwen hoog geboren Stamme niet te gelyken en is? Nochtans indien gy my deere belieft te doen van my in uwe alliantie te aenveerden, ick verſekere u dat de ſelve u-l. noch tot oneere, noch tot eenig leetweſen en ſal veroorſaken. Den alder-goedertierenſten Godt (den welken ick hoogelyk bedanke) heeft my genoegſaem middelen verleent, om de digniteyt van u hoog ſtammig Huys in weſen te houden ſtaen nochtans al en waren de ſelve ſoo groot nochte ſoo beſtant niet, ick en ſoude voor u de groote ende eerbaere liefde niet konnen verborgen houden, met de welke ick tot uwe Dochter, de

jonge Princeſſe oniſte en ben, niet ſoo ſeer om hare ſchoonheyt (die nochtans alle ſchoonigheyt des werelts verre te boven gaat) als wel om hare klaer blinkende deugden, die haers gelyk niet en hebben. Hare beſondere gratien hebben myn gemoet ſoo ſoet-krachtelyck overweldigt, dat ick oock eenen geboren Konink ofte Keyſer weſende, my ſeer geirne voor hare voeten ſoude komen vernederen, om hare goet gunſtigheyt te mogen verwerven. 'T is in u-l. macht alleen. mijn Heer ende Mevrouw, my hare goet gunſtigheyt te doen genieten, want haren wille is met u l. goeden wille ſoo eenſormig, dat ſy dien niet en ſal verſtooten, den genen die u-l. belieft, tot haren ſchoon Soon te verkieſen.

HET II. CAPITTEL.

Genoveva *wort ten Houwelyke gegeven aen* Sifridus *den Palatyn.*

DEn Prince hadde wel ſommige van dit voor-gemelde compliment woorden konnen weder-leggen, hadde't hem geluſt, ende miſſchien oock niet ten alder-beſten nemen, dat men hem ſijne liefſte Dochter met duſdanige Hof-ſche reden-kavelinge af vraegde; nochtans wel wetende dat deſe porture voor ſijne *Genoveva* niet ongelyk en was, ſoo bedankten ſy *Sifridum*, om dat hy ſijn oogen op haer in alle eerbaerheyt hadde

believen te ſlaen, de welke hy tot eene andere diergelyke Edele Maegt wel hadde konnen toe wenden, hem met klare teekenen genoeg te kennen gevende, dat hy in alles ſijne recht-grondige begeerte toe-ſtemde. Nochtans hy en begeerde ſijne *Genoveva* tot den houwelyken Staet, die vry ende gewillig moet aenveert worden, in geender manieren te bedwingen; maer hy conſenteerde hem alleenelyk ſijnen goet-jonſtigen dienſt, om haer tot dit goet ende ſeer gelyk-parig Houwelyk te verwilligē, ſoo oprechte Chriſtene Princen ende Vorſten plegen te doen, ende met hunne kinderen te leven.

Daer-en-tuſſchen de Princeſſe ſijn Huysvrouwe, ende Moeder van *Genoveva*, en liet hare Dochter haer Moederlyk devoir in een ſtuk van een ſoo groot gewicht geenſints ontbreken. Ik en wil hier niet vertellen, al het gene dat'er tuſſchen hun beyden paſſeerde, eer dat ſy het herte van *Genoveva* teenemael tot haren wille kreeg; niet dat ſy met eenige weder-ſpannigheyt haer teer beminde Moeder wilde tegen ſtaen; maer ick ſegge dat de goede *Genoveva* eenige ſwarigheyt vont, om haer ſelven ſoo haeſt onder het bevel van eenen Man te ſtellen.

Nochtans ſy gaf de ſaeke ten langen leſten aen Godt ende hare Ouders, niet ſonder

eenig tegenhertigheyt, in handen, 't welk hare uytgeſtorte tranen, U-l. beter dan ik, konnen getuygen. Daer zyn luttel Maegden te vinden, die haer ſeer ontſtellen, als ſy een goede porture konnen ontmoeten; als is het ſchoon dat ſy als dan van het getal der Engelen, in het getal der Vrouwen komen geſtelt te worden.

Wat ſal ick ſeggen? Onſe *H. Genoveva* wiert in den Saligen ſtaet des Houwelykx met eenen grooten ende ſeer edel verheven Palatijn geſtelt. Het waer te vergeefs hier te willen verhalen alle de genoegten, die ter eeren van dit Houwelijk verſint ende uytgerecht wierden. De Houwelijkx-feeſt, dedanſen, de maſqueraden, de tournoy-ſpelen en manqueerden daer in geender manieren.

Alle de gene die de voorſpoedige beginſelen van dit geluckig en wel-gepaert houwelyk met menſchelyke oogen aenſchouden, en twyffelden geenſints oft dit gelukſamig begin ſoude tot den eynde toe aldus voorts geloopen hebben: maer eylaes! men vint luttel ſchoone ende ſoet-riekende Rooſen, die met vele ſcherp-ſtekende doornen niet omcingelt en zyn: ende men bevint ſeer ſelden, dat de menſchelyke vernufte voorſichtigheyt, haer geſigt, in toe-komende ſaken verre kan uytſchieten. Eylaes! on-

nooſel Lammeken *Genoveva*, ick geve u twee jaren, om deſe in u geluk-zalig Houwelijk met genoegte over te brengen: u Houwelyk, is gelyk het Houwelyk van onſe eerſte Moeder Eva, in een genoechelyk Paradys begonſt, maer het zal ſijn eynde in eene droeve ende verlaten Wilderniſſe nemen.

Daer-en-tuſſchen geniet met ruſte u korte genoegten; want, waerom zal den menſch hem tweemael te vergeefs gaen quellen.

Naer dat onſe nieuw-getrouwde perſoonen hun ettelyke maenden in't Hof van Brabant wel hadden vermaekt, den tyt was nu gekomen, dat ſy na Trier moeſten vertrecken: waer ſy geluckelijk aengekomen zijnde: zijn met alle genoegte ende eer-bewyſinge van de Ouders van den Palatyn *Sifridus*, volgens haren ſtaet, onthaelt geweeſt. Den *H. Hidulphus* Biſſchop, ende Herder van deſe groote ende out-vermaerde ſtadt, was uytter-maten verheugt, ſiende dat ſijne Chriſtene Schapen, met een ſoo edel ende onnooſel Lammeken verryckt waren, waerom hy ook *Genoveva* met den Goddelyken zegen ſeer geirne vereerde als ſy op haer vertrek ſtont, om haer woon ſtede in een landt Caſteel buyten de ſtadt van Trier met haren nieuw getrouwden Man te gaen nemen.

Dit ſchoon ende magnifiq Caſteel was in een over treffelijk groot velt, met ſijn meuren ende hoog-verheven Thorens op getimmert: het was met wel geordonneerde ende hoog-gewaſſen Dreven ſeer luſtig, ende konſtelyk omcingelt: de ſchoone Parken verciert met alle ſoorten van wel-riekende bloemen en manqueerden daer geenſints: men ſag de Cytroenen ende Oranie-boomkens met hare lieve bloemekens ende gecoleurde vrugten gelaeden, ſoo binnen als buyten het Caſteel in goede orden ſeer menigvuldelijk over al ſtaen: de Granaet-Appel boomkens met hare naker-vlammende bloeſſems, deden de hoog-geboren Edel lieden door verwonderinge kort ſtille ſtaen, als ſy de Voor-zale van't Palleys meynden in te treden, de meuren van't Caſteel waren met een breet ende klaer Fonteynagtig water omcingelt, in't welk men de ſneeuw witte Swanen met hunne jongxkens in't midden van de ſwart grauw geſpikelde truyten ſeer lieffelyk ſag ſwemmen ende ſwieren: wat ſal ick ſeggen? Het kleyn eyken Boſchken, 't welk benevens het Caſteel geplant ſtont, was vol van ſoet-ſingende Nachtegalen, die tuſſchen de groen ende roode guldige bepluymde Pauwen ende Faiſanten, hare minnelyke ſtemmekens dag ende nagt een ieder lieten hoo-

ren: de luſt plaetſen van Theſſalyen, ende de verſierde Speel-hoven van de Heſperides en hadden hier niet by.

In dit Aerts-paradys woonende onſe *Genoveva* met haeren lieſſten *Sifridus*, beyde in alle ruſt, onnooſelheyt ende godtvruchtigheyt levende, den ſaligen peys en vrede was in alle de huys-genoten met een godtvreeſende genoegte te vinden, het ſcheen in der daet een hemels Palleys, meer van Engelen dan van menſchen te weſen. Men ſprak hier geenen agterklap van ſijnen evennaeſten: men hoorde hier geene opene ofte bedekte onreyne propoſten: men dede hier geen Lakeyſche fylteryen ofte bedriegeryen; Maer't was een iegelyk geoorlooft op den geſetten tyt met malkander te handelen, hoe dat men de Viſſchen in't water met een werp-net ſoude konnen beſt verraſſen: hoe dat men eenen vlieghenden Reyger in de locht ſoude konnen ſchieten: hoe dat men een blixemtandig wilt Verken in den boſch met eenen ſcherpen ſwynſpriet kloek-mannelyk ſoude konnen doorſteken. Duſdanig waren de dagelykſche t' ſamen-redeningen van deſe godtvrugtige Hovelinghen onder malkander: den genen die anders ſprak ofte dede, hy was ſeker dat hem ſijn Paſpoort van ſtonden aen van wege van mijn Heer en

van

van Mevrouw in handen ſoude gelevert hebben geweeſt, door dien dat de vuylmondige en twiſt-makende woorden, in dit een hertig ende ſuyver Hof, niet meer ſtede en houden, dan de winden op het opperſte van den berg Olympus, daer ſy noyt toe en konnen geraken: oft wel, dan de tempeeſten, die haer noyt hooger dan tot het middel, quartierigh onderſcheyt des lochts en konnen verheffen. Al dit godtvrugtig leven van des Paleys dienaren en dienareſſen quam geſproten uyt des huys-meerſters ende huysvrouwens loffelyke exempelen, indervoegen dat het gemeyn ſpreekwoort waerachtig is, het welk ſegt: dat de Heeren en Mevrouwen, de deugden ende ſonden van haere Onderſaten uytwerken.

HET III. CAPITTEL.

Sifridus trekt ten Oorloge naer Carolus Martellus, beveelt ſijn lieffſte Genoveva *aen ſijnen Hof-meeſter* Golo.

WAt meerder geluk ſoude men dit Godt-ſalig en godtvruchtig Houwelyk konnen toe-gewenſt hebben, dan dat het volſtandig ende lankdurig hadde mogen weſen; Maer eylaes! nauwelykx en hadde *Genoveva* met haren lieffſten *Sifridus* twee ja-

ren in alle Godt-ſalige genoegten over gebracht, als de Sarazynſche Trommel allen deſen ſoet houwelyken peys begonſte in een ſuere ende ſeer bittere oorloge te veranderen, want ſoo den groot-machtigen Abdirama Konink der Mooren, met eenen geweldigen Leger uyt Afriquen in Spagnien was gevallen, ende nu een groot deel der Spaenſche Provincien hadde verovert, hy verhopte met ſijn krys-machtig gewelt niet alleenelyck alle de Koninkryken van Spagnien, maer ook Vrankryk, ende geheel Europa teenemael te over-rompelen, maer wel onderricht zynde, dat'er in Vrankryk, Duytſlant, ende andere Europeaenſche geweſten, noch ſeer vele wapen-machtige Helden, ende edel-hertige Krygs-mannen gevonden wierden, die ſijn wapen-gewelt lichtelyk ſoude ſtutten, en vreeſende ook dat hy tot ſijn vermeten voornemen ſoo haeſt niet en ſoude geraken; hy rechte op ende verſaemde eenen ſoo grooten ende afgryſelyken Leger, als Europa oyt te vooren hadde geſien oft gehoort.

Deſe Sarazynſche Krygs-ſcharen ſtrekten haer van de gebergten Pyrenei tot Touraine toe, daer den onverwinnelyken Capiteyn Carolus Martellus met twaelf duyſent Ruyters, ende ſeſtigh duyſent Franſche Voet-

knechten hun onverſaefdelyk verwachte. De mare van eenen ſoo wyt-vermaerden ende aenſtaenden Velt-ſlag, mitſgaders het perykel van geheel Vrankryk ende Duytſlant te verlieſen, verſaemde tot Carolum Martellum een goet getal van kloemoedige, ende ter oorloge luſtigh opgeruſte Edelmannen, die des te liever tot hem quamen, om dat ook den principaelſten Adel, liever hadde onder het bevel van den grooten Capiteyn Carolus met perykel tegen haren vyant ſlags te gaen, dan miſſchien onder eenen anderen, van de victorie over haeren vyant ſekerlyk te behalen.

Sifridus, die wel een van de machtigſte Vorſten van Duytſlant was, ſoude het wel dapperlyk hebben gevoelt, hadde hy in een ſoo eerlyke ende noot Vaderlantſche ongemacken bedwongen geweeſt: met ſijn lieffte *Genoveva* in ſijn genoegelyk ende peys vredelyck Paleys te moeten ruſten, als vele ſijns gelyke met het panſier op het lyf, ende met de Lancie in de hant, naer deſen glorieuſen Oorlog-togt ſoo mannelyk vertrocken, Neen, neen: de eere van ſijne hoog-geboren, ende aengetrouwden Stam, mitsgaders den noot ſijns Vaderlant ſtont hem naerder. Alle de ſwarigheyt was gelegen om dit point *Genoveva* ſoo wyſelyk aen te dienen,

dat hy haren oorlof hier toe ſoet minnelyk ſoude verkrygen, nochtans om de rechte waerheyt te belyden, hy vont hem wat verſtelt, ſtaende in't midden van de liefde en van de vreeſe; want d'eere praemde hem va n den eenen kant ſeer geweldelyck, ende de liefde van den anderen kant niet min, uyt vreeſe van zulk eene parture; in eenigen twyfelachtigen oorglogſchen aentogt te verlieſen.

Ick laete my teenemael voorſtaen, en hadde Genoveva niet eene ſterke invloedinge van Godt gekregen om haer conſent aen haren liefſten Man tot deſen perykeuleuſen oorlog-reyſe te geven, dat de begeerte van ſijn eere te becavelen, ſoude in perykel geſtaen hebben, van te wyken tegen het gewelt ſijnder overgroote liefde. Daerom als den dag nu verſchenen was dat ſy van malkanderen den droeven affcheyt moeſten nemen, dan was't tyt, dat den eenen ende de andere haer vroomſtandige deugt te werk ſoude ſtellen. Maer laet ons deſen treurigen adieu met eenen ſnellen ſpronk ontvlieden, uyt vreeſe van ons in haer menigvuldig uyt geſtorte tranen te verſmooren.

Als al het wapen gewant nu volveerdig, ende den dag gekomen was om te vertrecken, *Sifridus* dede alle ſijne huys-genoten

by een komen, ende naer dat hy hun-lieden de gehoorſaemheyt tot hare Meeſterſſe ſijne lieffſte Huysvrouwe wel hadde belaſt, hy nam ſijne ſeer beminde met'er hant, ende ſprak tot haer deſe lieffelycke woorden, *Genoveva*, meerdere helft mynder ziele, ſiet hier *Golo*, aen wien ick alle de ſorge uwer gedienſtigheden overlevere: de lanck-jarige exprientie van ſijne onbevlekte getrouwigheyt, doet my teenemael betrouwen, dat het verdriet, 't welk gy miſſchien door myn afweſentheyt ſout mogen hebben, genoegſamelyk zal weg genomen worden, door de getrouwe eerbiedinge ende gedienſtigheden de welke hy t'uwaert zal betoonen. Ick en ſegge u tot ſijnen lof anders niet, dan dat gy van niemant ter werelt, behalvens van my, meerderen trooſt en moet verwachten dan van hem, daerom ick bidde u, dat gy dan hem om mynen't wille ook wilt beminnen.

De goede *Genoveva* viel met deſe woorden in onmacht: men hiefse van der aerde: ſy herviel tot dry reyſen toe, alle de dienaren des Paleys ſogten met alle ſorgvuldigheyt eenige remedie om haere ziele in haer lichaem te weder houden, die uyt't ſelve ſcheen te vliegen, uyt vreeſe van het vertrecken van haren lieffſten *Sifridus* te ſien, ofte miſ-

ſchien uyt vreeſe van onder het geleyt van *Golo* te moeten blyven. Daer-en-tuſſchen den Grave, die eene groote veranderinge in't aenſicht van ſijne Huysvrouwe hadde gemerkt, doen hy met lof-reden de getrouwigheyt van ſijnen favorit *Golo* haer aendiende, hief ſijne handen ende oogen naer den hemel, deſe woorden met een teer-hertig gemoet uytſprekende: Gy, ô Moeder der bermhertigheyt, ende Moeder der ſuyverheyt, gy, ô Maria, zyt d'eenige Koninginne, aen wie ick alle de ſorge van myne lieve ende onnooſele *Genoveva* overlaete.

Gaet henen *Sirfride*, gaet ſtoutelyk henen, daer u de eere van u hoog ſtammige Familie toe roept; en wilt niet vreeſen, dat'er eenich ongeluk uwe wel-beminde Huysvrouw over kome; want gy en konde de ſelve ingeene verſekerder bewaereniſſe ſtellen, dan in de handen van uwen Edelen *Golo*.

Mynen grooten Godt! hoe onbeſpreurig is het Menſchen herte, hoe qualijk kan men ſijn verholen boosheyt door-gronden? Is'er wel iet onder de kappe des hemels te vinden van meerder weerde ende gewichte, als den keur van getrouwe vrienden ende goede dienſt-boden? Daer-en-tuſſchen daer en is niet ter werelt daer men min op let, ende daer mede men nochtans ſoo dikmaels ende

soo lichtelyck met sijn groot perykel schade ende schande seer jammerlyk bedrogen wort. Hoe grootelykx heeft onsen Palatyn gemanqueert in de goede opinie die hy van sijnen *Golo* hadde! onse *Genoveva* en was de Huysvrouwe van *Putiphar* niet, ende *Golo* veel min een *Joseph*: want sijn arch-listige en schandelyke vonden, zullen seer haest de ongetrouwigheyt van sijn mineedig herte voor den dag brengen.

HET IV. CAPITTEL.

De kloekmoedigheyt van Sifridus *in den slag van* Carolus Martellus *tegen de Sarazynen.*

MAer laet ons een weynigh onsen edelen Krychs man tot den Leger vergeselschappen, inden welken hy van den grooten *Martellus* lief getallyk ende hertelyck ontfangen is geweest. My dunkt, dat wy buyten ons op-genomen propost niet en zullen treden, inden wy den oorlog-tocht, en de Sarazynsche nederlage met korte woorden beschryven, in de welke *Sifridus*, wel een van de kloekste voor-vechters is geweest, om u-lieden hier mede een kleyn voorbeelt voor oogen te stellen van den grouwelyken stryt, in den welken onse onnoosele *Genoveva*, op den selven tyt, in haer eygen Pa-

leys tegen den ongetrouwigen *Golo*, veel kloekmoedelyker heeft gevochten, dan haren edel-hertigen Man *Sifridus* in de platte campagne, tegen de kracht-mogenden Sarazynſchen Konink Abdirama.

Wy hebben te vooren gemelt, dat den onverſaefden Vorſt Carolus Mattellus, den algemeynen vyant der Chriſtenen, met een kloekmoedige patientie by Toure was verwachtende, waer nevens een ſeer wyt ende lank velt, teenemael bequaem tot ſijne verhopte victorie gelegen was. Soo dan verſtaen hebbende, dat den Sarazyn ſijn krychsbenden in ſlach-orden geſtelt hadde, hy heeft ſijne oorlogs-mannen in zulker voegen tegen hun geordonneert, dat ſy de Riviere de Loire en die van de Ther te rugge hadden, ende vier hondert duyſent Mooren voor haer aenſicht. Ende op dat hy ſijnen heyr-leger ſonder uytvlucht ſoude doen vechten, hy belaſte aen de inwoonders van de Stadt Tour, dat ſy voor niemant, dan voor de verwinnaers hare poorten en ſouden open doen: daeren-boven ſtelde hy by de vleugels van ſijn Leger, vyf ofte ſes hondert van de voornaemſte Cavalliers, met uytdruckelyk bevel, dat ſy alle de Soldaten met hare Sweerden ſouden door-houwen, die anderſints, dan door hare gewapende handen, haer leven

verhopten te behouden. Ende ſoo nu ſijnen geheelen Leger in goede orden ſtont om den Velt-ſlag aen te gaen, hy ſprack tot ſijne Krychs ſcharen in de naervolgende voege.

Ick ſien wel, (kloekmoedige Helden, dat u-l. vlammende gemoet tot den ſlag, mijn woorden my zal te kort doen af-byten, waerom ick my ook ſeer verheuge, door dien ick u-l. meer bequaem ſien om treffelyke oorlogs-daden uyt te rechten, dan my, om u-l. met vele woorden tot de ſelve te ontſteken. Ick en moet u-l. de voortydige Roomſche krygs-ſtucken nu niet voor houden, door dien ick u-l. altoos voor zulke oorlogs mannen hebbe gekent, dat gy lieden liever hebt deſe ende diergelyke kloekmoedige oorlogsdaden u-l. naerkomelingen door uwe eygen handen achter te laeten, dan de ſelve van de oude ende uytheymſche Krygs-lieden te gaen leenen. Ende al waer het ſchoon, dat de aenſtaende verdervinge van alle onſe Steden ende van ons geheel algemeyn Vaderlant, met het verlies van onſe goederen, Vrouwen ende Kinderen, ons tot eenen ſoo rechtveerdigen Veltſlag niet voort en dreven; Voorwaer het groot ongelyk, 't welk deſe Barbare Mooren onſen levenden Godt, ende onſe Moeder de heylige Kerke hebben aengedaen, behoorde ons voor een ſpoore te dienen, om deſen Sarazynſchen heyr-leger met alle heltachtigheyt op te vallen, die van over de

Zee tot hier toe gekomen is, om u-l. met den victorieusen Laurier-krans te kroonen.

U-lieden iever tot de verweiringe van de Christen Religie is my genoeg bekent: ick weet wel, dat gy-lieden Godt eere genoeg vooren oogen hebt, uyt soo vele schoone Kerken ende Autaren, die gy-lieden ter eere Godts ende sijne Heyligen seer mildelyk hebt opgerecht. Daerom ick ben verseekert dat uwe klockmoedige ende godtvruchtighe herren noyt en zullen gedoogen dat den goddelooſen Sarazynschen Standaert in't midden van ons Vaderlant geplant soude weſen, en dat deſe Mahometaensche honden onſe Heyligdommen, met onſe eeuwige schanden souden onteeren. Ick vreeſe dat myn lank discours belet heeft dat'er van nu niet twintig duysent van deſe poltronſche Godts vyanden op d'aerde geſtrekt en liggen. Gaet dan in den name Godts, ende van den H. Martinus, welker eere gy-lieden zult voor-vechten, ende die U. L. ook geensins en zullen verlaten, toont dat gy lieden Soldaten des Heeren, ende waerachtige Gauloosen zyt.

De slag-vlammende herten der krychsmannen en lieten *Carolum* niet langer spreken; noch hy en wilde ook dese brandende oorlogsche hitte; in geender maniere verkoelen, die machtig is alle wapen gewelt te doorbreken, als sy rypsinnelijk aengeleyt wort. Soo dan dese onversaefde Leeuwen,

vielen met een Leeuwhertig gemoet in deſen ontallyken Sarazynſchen heyr-leger. Ende den Hertog van Aquitanien klampte aen terſtont met ſijne Gaſcoenſche Soldaeten, (door het bevel van *Mertellus*) de Bagagie van den vyant, wel voorſienende dat het misbarig geroep van de Vrouwen ende kinderen de ſlag ordens van *Abdirama* ſoude ontſtellen; 't welk ook alſoo geſchiet is, want die Vrouwen ende kinders jammerlyk getier, heeft eenen ſoo ſchroomelyken ſchrik in den Sarazynſchen Leger veroorſaekt, dat men in den ſelven niet dan verſuchtinge en hoorde, niet dan bloet-ſtortinge, en een ſchandelyke vlucht en ſagh.

Den Leger van *Martellus* houden het al ter aerde de welke de vlucht in tyts niet en hadden genomen. Met een woort *Carolus* hadde op deſen dag eene ſoo ſchoone ende ſeltſame victorie, als'er van menſchen gedenken iemant van te vooren in deſe quartieren over ſijnen vyant oyt hadde behaelt want den Konink *Abdirama* bleef met dry hondert, 't ſeſtig, ende vyfthien duyſent Sarazynen doot ter plaetſe, daer *Martellus* maer vyfthien hondert ſijnder Krygs-mannen en hadde verloren. De reſte van den Sarazynſchen Leger verſaemde haer naderhant onder het bevel van Aucupa, eenen Sarazyn,

schen Coninck, die de Stadt van Avignon in nam. Den victorieusen *Carolus Martellus* willende een eeuwighlyk teeken sijnder godtvruchtigheyt, ende van dese ongehoorde Victorie voor alle na komelingen achter laten, stichte een Capelle ter eeren Godts, die genaemt wiert *De Bello*, dat is *Van d'Oorloge*, die daer naer door mis-verstandt van d'ongeleerde genaemt is geweest, *la Chapelle de Saint Martin le Bel*, dat is, *de Capelle van Sinte Marten den Schoonen.* 'T was meer dan reden, dat men de kloek-hertige Princen ende Edelmannen met eenig glorieus oorlogs-teeken ook soude vereeren, gelyk den gemeynen Soldaet de vergeldinge van sijnen kloek-dadigen moedt, in den ryken Sarazynschen buyt overtollig hadde gekregen.

HET V. CAPITTEL.

Sifridus sent een edel Victori teeken met eenen Brief tot Genoveva.

DEsen glorieusen Velt-slag nu ge-eynt zynde, men presenteerde aen den victorieusen *Carolus Martellus* een getal van Genetten, een soorte van kleyne swarte Beestjens, welker vel met rootverwige plecken gespickelt is, *Carolus* dese ontfangende, en willende een eeuwig-durende memorie-tee-

ken van deſen glorieuſen Velt-ſlag de naerkomelingen achter laten, inſtelde d'Ordre van de Genette, die was van dry Goude Schakels, met ſoo veel Rooſen onderſcheyt, als de oude Gauloiſen eertyts in den Schilt van haren Af-godt Mars plachten te voeren. Aen de keten hinck een Genette, aen den hals-bant van Vrankryk vol van Lelien, die op eenen groenen ende bloemenden aerden ruſch was ruſtende. Het getal van deſe kloekhertige Cavaliers beſtont in vyfthien perſoonen, onder de welke *Sifridus* eenen van de uytnemenſte was, als den genen, die in den vóornoemden Vet-ſlach aen niemandt en hadde geweken.

Het hooft van deſe Sarazynſche Drake, was door deſen kloeckmoedigen Prince *Martellus* wel gemorſelt geweeſt; maer haren ſteirt roerde noch in de Stadt van Avignon: daerom men beſloot in den Krygs-raet dat men tegen *Acupa* naer Avignon ſoude trecken: ende dat onſen Palatyn met de helft van de krygs-glorie niet en wilde t'huyswaert keeren, die hem met eene ſoo heerelyke bekenteniſſen verbonden vont, beſloot hy hem ſelven (om tot een volmaekte glorie te mogen geraken) den Leger tot deſen aenſlag met ſijne wapenen te vergeſelſchappen; maer wel voorſiende dat deſen aentocht niet ſoo

haeſt en ſoude een eynde nemen, dede *Genoveva* door eenen ſijnder Edelmannen beſoeken, die haer den edelen Halsbant van ſijn Ordre met deſen Sentbrief overdroeg.

Madamme, naer dat ick van u vertrocken ben, hadde ick myne onverduldigheyt willen volgen, ick ſoude my grootelijckx beklaecht hebben, dat overlegginge van d'eere, een ſoo groot gewelt tegen den vrydom mynder genoghten gebruyckt heeft. Ende om de rechte waerheyt te belyden: ſoo de voorgaende genoeghten my nu ter tydt voor droefheyt dienen, ick en kan myn voor-tydig beſeten geluck my noyt voor oogen ſtellen, ſonder my den ongeluckighſten menſch des werelts te rekenen: Hoe meynt gy dat mijn gemoet in't midden der oorlogsſche perykelen geſtelt is, eenſdeels om de dagelykſche ſware aentochten op den vyandt, maer veel meer om de vreeſe die my praemt, dat ick u minnelyck geſelſchap niet meer zal mogen genieten? Waer 't by aldien dat ick niet verſekert en ware, dat ick met'er daet in't binnenſte van uwe memorie, ende alder-goedertierenſte herte noch leve, de droefheyt ſoude over langen tydt myn verſtant en reden overmeeſtert hebben. Dit vaſt betrouwen op uwe getrouwe liefde, heeft my in dit ſdanige plaetſe doen gaen, dat de doot veel eer te vinden is, dan het leven.

Ick wil wel dat het u bekent zy, alderlieffſte

Genoveva, *dat die de ſterke beweeg-reden is geweeſt, dat ick my, in ſoo groote ende vele krygs perykelen hebbe geworpen. Dit is klaer, want uwe tegenwoordigheyt veroorſaekte my alle de genoechten des werelts. Ick ſegge noch eens: daer en is geen ſoo barbare vreetheyt by de Margaiaeten te vinden, die my hier toe ſoude hebben konnen bedwingen. De doot ſelve, al is ſy blint, heeft dit wel geſien, want tot noch toe en heeft ſy my niet een ſteekxken met hare moordadighe javelyne gegeven, uyt vreeſe dat ſy u ook de minſte droefheyt niet en ſoude veroorſaken. Daerom alderliefſte* Genoveva, *werpt alle ydele verbeeldingen verre van u, die d'ydele vreeſen de minnende herten placht voor te ſtellen:* Lanfridus *zal u den geluckigen voortgank van onſe wapentochten genoeg verhaelen, mitsgaders de nootſakelyke en goede reden die my belet in perſoon ſelve tot u te komen. Maer ick bidde u boven al, myne lieve Dochter, dat gy de fonteyne van tranen in uwe oogen wilt ſtremmen, ende de minſamige verſuchtingen in u herte wilt ſluyten, de welke ick ſoo verre van u weſende, nochtans al te dickmaels ſien en hoore, anderſints ick ſoude bedwongen weſen te gelooven, dat gy in myn voorſpoedig wapen geluk geen deel en ſout hebben, waer't by aldien gy deſſelfs contentement ende verheuginge niet en quaemt te gevoelen.*

Soo dan op dat gy eenige oorſake ſoude hebben

om u treurig gemoet te ſtillen, ick ſende, ende ſchinke u het koſtelijk ende lofweerdig preſent, met het welk mijnen onverwinnelyken Genenael myn kloekmoedig herte belift heeft te vereeren. Ick en ſoude't ſelve niemant anders konnen op-offeren, die ick meer beminnen dan u, indien gy dit met de goetwilligheijdt ontfanght, die u minſaem herte my belooft, ick zal my ſoo overtollig voldaen vinden, al oft men ſtaende beelden tot mynder eere oprechte, ende al oft de Mare het loffelyk trompet mynder krygdadige verdienſten de geheele werelt door dede ſteken. Soo ſeer achte ick nwe goetwilligheyt. Vaert wel, alderliefſte Genoveva, *ende draegt goede ſorge voor u, die myn liefſte, ende ſchoonſte pant deſer eeuwe zyt.*

HET VI. CAPITTEL

Genoveva *ontfangen hebbende het Victori-teeken van den Brief van haren Man* Sifridus, *ſent hem terſtont antwoorde,*

LAet ons *Sifridum* naer Provençe laeten voort reyſen: wy zullen daer-en-tuſſchen de Gravinne by *Lantfridum* gaen beſoeken, die deſe reyſe in korte dagen hadde af-geloopen. Als men *Genoveva* quam aen dienen, dat'er een Edelman van wege van haren Man *Sifridus* was aengekomen, ſy wan-

wandelde in de omdraeyingen van eenen konſtigen dool-hof, om haer verdriet in den ſelven te verlieſen, oft ten minſten, om't ſelve door deſe genoechelyke omkeeringen een weynig te minderen. *Lantfridus* was by ongeluk op dien dag in't ſwarte gekleet, waerom *Genoveva* by naer in onmacht viel ſoo haeſt als ſy hem ſag: maer ſoo ſy uyt ſijn gelaet ende maniere van doen meer teekenen van blytſchap dan van droefheyt bemerkte, ſy vraeghde hem met een bevende ſtemme, hoe dat haren *Sifridus* al voer. Na dat den Edelman haer met een ootmoedige eerbiedinge hadde gegroet, hy gaf haer ſijnen Brief, ſeggende: Madamme, deſen zal't u met een meerdere gratie al ſeggen, dan ick.

Als *Genoveva* den Brief geopent hadde, ſy vertrok haer een weynig ter zyden, ende las den ſelven twee ofte dry maels over, ſeer lange op ieder woort lettende. Nochtans hare blytſchap en was noch niet teenemael volmaeckt, door dien dat ſy haeren lieſſten *Sifridus* noch niet tegenwoordig en ſagh; maer ſoo de ſorgvuldige nieuwsgierigheyt duyſent vragen voor haer verſtant wierp, ſy riep *Lantfridum* tot haer, die, door haer bevel, haer ſeyde, dat ſijnen Meeſter te Tours was, ende dat hy nu ſtont om naer

Avignon te vertrecken, om aldaer de reſte van den Sarazynſchen Leger te belegeren, die hem in deſe Stadt vertrocken hadde; en om van daer tegen Athinum op te trecken, die de ſterke Stadt Narbonna in hadde.

Al dit verhael en was de Gravinne niet ſeer aengenaem, die wel ſag, dat al dit Stadt beleg haren liefſten Man noch eenen langen tyt buyten ſijn Palleys ſoude doen blyven, Eyndelinge verſtaen hebbende, dat den roep liep dat'er noch eenen anderen Sarazynſchen Konink, met naeme *Amoreus*, met eenen Heyr-leger te beene was, om ſijn Natie voort te ſtaen, ende ſijne Mahometaenſche broeders te hulpe te komen, ſy verſtont klaerlyk genoeg, dat ſy haren wel-beminden *Sifridum* voor het eynde van het toekomende jaer niet en ſoude t'huys hebben, daerom ſoo ſont ſy haren edelman na korte dagen met de naervolgende antwoorde tot hem.

Myn Heere, is't by aldien dat uwen Brief my eenigen trooſt heeft aen gebracht, ick en begeire geene andere getuygeniſſe, dan van den genen die my den ſelven aengedient heeft; maer indien den ſelven my eenige nieuwe ſin-duchtingen heeft veroorſaekt, niemant en kan u de ſelve verklaren, dan myn herte alleen, om de waerheyt te belyden, gelyk ick uwe weder komſte wenſche, boven al het gene dat'er in de

werelt te vinden is, alſoo veroorſaekt my ook u lankdurigh uytblyven eene droefheyt, die niet wel uyt te ſpreken en is. En was het niet genoech den gehopten tyt my te verſwygen, ſonder my te laten weten, dat ick noch een ront jaer lank ellendig moet weſen, ende dat ick u dan alleenelyk eerſt ſal mogen aenſchouwen, als gy een ieder alle haere hoofden zult hebben afgeſneden, de welke dagelykx herwaſſen.

Eylaes! myne ellenden en ſullen miſſchien ſoo lankdurig niet weſen. Ick en ſoude u geenſints konnen vertellen, hoe dapperlyk dat myn herte van alle ſoorten van bangigheden beſprongen, ende overvallen wiert, als de mare van die ongehoorde nederlaege ons eerſt ter ooren quam, ende als het menichvuldig Sarazyns uytgeſtort bloedt, bynaer tot de poorten van ons Palleys quam voort geloopen. Mijn treurigh gemoedt ſeyde my geſtaeg: Genoveva! *meynt gy ook wel, dat den wreeden onverbiddelyken ſiekel des doodts uwen* Sifridum *geſpaert heeft, als ſy't leven van ſoo vele kloek-heldige Vorſten in dien ongenadigen Mahometaenſche Velt-ſlagh heeft af gemaeyt? 'T is wel te gelooven, dat de blinde ende onvoorſienige doot uwen onbekenden Palatyn met de reſte ter aerden heeft gevelt. Dit onweder (Godt lof) is nu voor by; maer eylaes! uwen nieuwen krychs-vlammenden moedt, brengt my in nieuwe angxten ende droefheden.* Sifride

hoe weynig overlegt gy het perykel, in't welk gy my thien mael daegs ſtelt, dat ick eene verlaten Weduwe voor den tyt ſal worden.

Daeromme, ſtelt u eens ter degen voor d'oogen des verſtams, het kort-durende oorlogs geluck, ende de gewoonelyke onſtantvaſtige ſtantvaſtigheyt des ſelfs. Hoe kont gy weten, dat den blinkenden glans van de groot-dadige eere des krychs u anders niet toe en dient, dan tot eene ſotte ofte wint-dwalende keirſe, die den menſch, deſe onbedachtelyk volgende, in den waterpoel voort leyt, en hem in den ſelven ſeer jammerlyk verſmoort? Het hadde duyſent mael beter geweeſt, uwen edel-hertigen moedt ongeloont te laten, dan den ſelven met nieuwe oorlogs ydele vonden, tot uwer verderveniſſe meer te ontſteken.

De gerechtigheyt ende rechtſinnigheyt uwer wapenen is my genoeg bekent, ende dat den hemel verbonden is, de ſelve te voorſpoedigen; maer wie is'er die niet en weet dat den almogenden, ende den al voorſienden Godt niet dikmaels toe en laet, dat wy eenige treffelyke victorie over onſe vyanden behalen; op dat wy door de ſelve nademael, oft om onſe ondankbaerige ſonden, ofte wel tot eenige oeffeninge onſer verduldigheyt, geſtraft ſouden worden? Verre zy van daer, dat ick my tegen den Goddelyken wille, hertneckelyk ſouden willen

ſtellen, maer ſoo lange als de ſelve my niet bekent en is, de rechte reden leert, dat ick over u, als over my, de ſelve ſorge draghe. Ende om u de rechte waerheyt klaer uyt te ſpreken, waer't by aldien dat uwe afweſentheyt ſoo profytig ende nut ware tot den dienſt Godts, als ſy my ende myne geruſtigheyt wel ſchadelyk is, ick ſoude my voor geluckig achten, dat ick d'eere ſoude mogen hebben, van myn gemak, ende myn volkomen geluk, achter de glorie van mynen Heer en mynen Godt te mogen ſteilen.

Maer aengeſien dat Vrankryk nu ter tydt van zulk eene kolomme voorſien is, op de welke alle de Coninkryken des werelts alle hunne ſorgen geruſtelyk ſoude mogen leggen, ende deſe op de ſelve, ſonder eenig achterdenken ſouden mogen laeten ruſten, mach ick u toelaeten, dat de verſekerheyt des ſelver door u meer beveſtigt zy, ſonder dat ick van het quaet, 't gene gy my aen doet, niet mede plichtig en zy? Waer 't by aldien dat ick in zulker voegen myn eygen geluk, ende welvaren tegen ware, gy (die wel weet dat ik uwe vrientſchap niet onweerdig ben) ſoude mijne onverſtandigheyt beſchuldigen, waer't dat ick ſoo onwys ende onvoorſichtigh ware. En wilt my in dit ſtuk voor ſoo onwetende niet houden; want ick weet wel dat geheele rivieren van des vyants uytgeſtort bloedt ſoo vele niet weirt en zyn, als een druppel van het uwe;

ende dat ick de nederlage van alle die barbariſche Sarazynen, met uwe minſte quetſure niet en ſoude willen verwiſſelen.

Dit gepeys geeft my de hope, dat gy van uwen kloek-heldigen moet een achterdenken zult krygen, die den vreeſelykſten vyant onder alle uwe vyanden is, uyt vreeſe van miſſchien dry perſoonen in perykel van de ſelve doot te ſtellen. Indien gy nochtans by u gemoet teenemael beſloten hebt, alle de wegen te ſoeken om haeſt tot de doot te komen, vertoeft ten minſten ſoo lange tot dat het kleyn ſchepſelken, 't welk ick meyne in myn Lichaem te dragen, buyten perykel zy van in't ſelve ſijn graf te vinden.

De droefheyt hadde deſen Brief begonſt: de droefheyt heeft den ſelven ook voleynt. Onſen Palatyn was nu al dadelyk in't beleg van Avignon, als hy den ſelven ontfinck. Het ware te lank de groote onſtelteniſſe te beſchryven, de welke de leſte woorden van deſen Brief in't herte van *Sifridus* veroorſaekten. 'T is meer dan tyt dat ick u-lieden het ſchandelykſte ende min-eedigſte Verraderſtuk nu voor oogen ſtelle, 't welk in't herte van eenigen Dienaer ſoude mogen dalen.

HET VII. CAPITTEL.

Den min-eedigen Golo *ſoekt* Genoveva *tot den val te brengen.*

GOlo (aen wien *Sifridus* een weynig meer authoriteyt over ſijne Huyſvrouwe hadde gegeven, dan *Putiphar* aen *Joſeph* over de ſijne) hadde altoos met alle eerbiedende oogen ſijne Meeſterſſe aenſchouwde, ſoo lange als den Grave met haer woonachtigh was. Men ſegt dat den Diamant, de uyt-werkende kracht van den zeyl-ſteen belet, als hy tuſſchen het yſer ende den zeyl-ſteen geſtelt wort: miſſchien en ſoude *Golo* noyt een gepeys tegen d'eerbaerheyt van *Genoveva* in de tegenwoordigheyt van ſijnen Meeſter gehadt hebben, uyt vreeſe dat ſijne ongetrouwigheyt gekaſtijt ſoude worden, hadde die voor den dag gekomen, ofte wel, om dat hy hem teenemael liet voorſtaen, dat *Genoveva* noyt haer herte in de tegenwoordigheyt van *Sifridus* en ſoude hebben laeten in twee deelen, welck *Sifridus* door echtsrechtigheyt alleen beſat.

Wel't is waer, dat deſe jonge ende hooggeboren Gravinne met lichamelijke ſchoonheyt genoech begaeft was, om van iemant anders bemint te worden: naer hare Godt

vreesende ende Godtbeminnende ziele, was daer-en-tegen met hemelsche giften genoeg voorsien, ende gewapent, om noyt iet des gelykx toe te laten. Dit was d'echtige reden, waerom dat den verrader *Golo* zyn vonkende vier voor een tyt onder d'affchen verholen hielt; maer hy en konde ten langen leften niet heymelyker branden dan den krakende Laurier. Daerom hy verfuchte, hy klaegde, hy hadde fijn fiekte te kennen gegeven: maer wanhopende van fijn medecyne; hy vreesde dat hy fijn woorden foude verliesen, ende daer-en-tegen fijn fortuyne in risque stellen, waer't by aldien dat hy quame uyt te spreken het gene hy moeste verswygen. Syn gepeysen bestormden fijn minnende gemoet eenen langen tyt seer geweldelyk, ende misschien en foude het noyt tegen de selve geweken hebben, en hadde het misbaer voorwerpsel daer niet geduriglyk tegenwoordig geweest. Arme Mugge! gy zult seer haest uwe vleugelen ende lyf verbranden, ten zy dat gy u van dit klaerblinkende licht verre af hout, 't welk u niet min schaedelyk en zal wesen, dan den ongeluckigen glans van eene ontijdige steertsterre.

Wat sal onsen onsaligen minnaer nu voorts uyt rechten, een slave gemaeckt zijn-

de van de verworpenſte ende vuylſte paſſie ſijnder paſſien ? Hy ſchept moedt, ende beſluyt het vonkende vier uyt d'aſſchen te ontdecken, voor de gene die daer eene onnooſele oorſake van was. Hy gaet in de Kamer van de Gravinne, maer ſiende haer ſeegbaer gelaet, ſijn lichtveerdigh onwysheyt verwacht eenen ſchandelijken af-ſlag. Soo deſe eerſte preuve niet goet en viel, hy ſtelt ſijn voornemen uyt tot eenen bequameren tyt.

De Gravinne hadde eenen vermaerden Schilder doen komen, om hem eenige beelden in de Gaelderyen van het Paleys te doen ſchilderen : hy hadde onder andere ſchilderyen ook *Genovefa* naer't leven ſeer aerdelyk gecontrefeijt. Soo de Priceſſe op eenen ſekeren dag dit beelt aendagtelijk aenſag, ſy dede *Golo* tot haer komen, en vraegde hem oock ſijn vonnis over dit contrefeijtſel, hy, die anders niet en ſochte dan eenigen middel om haer ſijn liefde te kennen te geven, was uyt'er maten ſeer verheugt deſe occaſie ſoo wel vailig te ontmoeten, daerom ſiende dat hare Pagien ende Staets-dogters voorder van haer waren, dan dat ſy ſijne woorden konnen verſtaen, hy ſeyde tot haer : inder waerheyt Mevrouwe, heeft het Pinceel oyt iet ſchoon verontmoet, 't is dit: daer en is geen ſchoonheijt, hoe uyt-

nemende dat ſy kan weſen, die met de ſchoonheyt van dit Beelt vergeleken mach worden; my aengaende, ick meyne dat het genoech is, alleenelyk eene ooge te hebben, om ſijn herte in't ſelve te verlieſen.

Soo hy in deſer voegen ſprak, hy hielt ſijn oogen gedurig op *Genoveva* geſlagen, hier mede, ende met ſijne verſuchtingen genoech te kennen gevende, dat ſijn paſſie voorder dan tot de coleuren ſtrekte. Onſe ſuyvere *Suſanna* wiert dit al wel gewaer? nochtans de vreeſe van te ſchynen al te loos-ſinnig te weſen, dede haer gebaren dat ſy niet en verſtont, 't gene ſy maer al te wel en verſtont. Deſe groote ſeegbaerheyt diende voor vier ende vlamme, eenen menſch, wiens herte met naphte ende termentyn nu vervult was. Soo dan den min-eedigen *Golo* hem dwaſelyk latende voorſtaen, dat ſijne voorige woorden van de Princeſſe niet wel verſtaen en waren, ende dat hare ſeegbare ſtaedigheyt al te groot was, om niet eene geveynſde te weſen: hy voer in deſer voegen voort in't gene hy ſoo qualyk hadde begonſt: Maer Mevrouwe, indien u enkel beeldt, liefde in de herten ſtort, der gener, die het voorbeelt ſoude willen aenbidden? Ontwyfelyk, uwe ſchoonheyt is al te volmaekt, om ſoo wreedt ende onrechtveerdigh te zyn,

van te willen eene paſſie bedwingen, aen de welke de Goden ſelfs onderdanig ende gehoorſaem zyn geweeſt.

Gy ſpreekt gelyk eenen Afgodiſt (verantwoorde de Gravinne) ende gelyk haere Godtheyt maer verſiert en is geweeſt, alſoo en zyn ook hare liefden maer fabels. Ten minſte (verantwoorde den Suſanna-boeve) men ſoude niet konnen loochenen dat deſe verſieringen mijne waerachtige bewegingen niet en konnen verbeelden. Gy mint dan, *Golo*? Ja ick Mevrouwe, ick beminne de minſaemſte perſoone van de geheele werelt: waer't dat ick konde weten (ſeyde *Genoveva* wie dat u deſe onnooſele beweginge veroorſaeckt heeft, ick ſoude myn beſte doen om u tot uwen wenſch te doen geraken; ende ware uwe liefde gevallen, op eenige daer ick bevel over hebben, ick ſoude myn devoir doen om u verſoek haer ſoo aengenaem te maken, als't wel voordeelig is.

Genoveva, uwe ſoet-ſachtigheyt en is maer al te behagelyk: waer't by aldien dat gy een weynig harder ende ſtraffer waert, gy ſout min ongeluckig zyn. Ick late u peyſen, hoe dat onſen dwaſen minnaer ſijn hooft tot den Hemel toe hadde op-geheven, meynende dat het wys gelaet ſijnder Meeſterſſe niet geveynſt en was. Dan was't dat hy al te plom-

pelyk uyt viel, ſeggende: Mevrouwe, ik en ſien niet ter werelt weerdig bemint te zyn, dan u: ende aengeſien dat uwe gunſtige antwoorden my teenemael toegedaen zyn, ick ſoude teenemael myn ſinnen moeten berooft zyn, indien ick de ſelve met beyde myne armen niet en omhelsde.

Deſe onſinnige woorden ſchenen *Genoveva* als eenen donderſlag uyt hare ſinnen geſlagen te hebben, maer ſoo haeſt als ſy een weynig tot haer ſelven quam: Hoe, ſeyde ſy, ellendigen ende onweerdigen knecht? is dit de trouwe die gy aen uwen Meeſter belooft hebt? Hebt gy de onbeſchaemde ſtoutigheydt derven nemen van uwe onkuyſſche oogen op my te ſlaen, die uwe ſchandeleuſe vermetentheijt metter daet naer uwe verdienſten kan doen caſtyden? En diende u mijn ſtil-ſwijgende ſeegbaer gelaet niet voor een genoechſaem teeken, om u onſinnig voornemen te ſtutten? Siet wel toe, dat duſdanige woorden uyt uwen mondt voortaen niet meer en komen, is't dat gy u welvaren ende uwe eere lief hebt; want ick hebbe middelen genoech om uwe dwaesheyt te vergelden. De wel-gefondeerde gramſchap en liet haer niet een woort meer ſpreken.

Wat ſoude den meyn-eedigen rabauwt hier tegen veel meer hebben konnen verantwoor-

den? Ten was geen tyt om veel te ſpreken, dies te min om dat de Pagien ende andere Dienaeren genoech hadden gemerkt dat de Princeſſe ergens om verſtoort was; daerom verhopende dat hy wel eenige andere occaſie ſoude ontmoeten, om tot ſijn mineedig voornemen te geraken, om hem uyt alle quade vermoedinge der Dienaren ende Dienareſſen van de Princeſſe te ontmaken, hy verantwoorde haer in deſer voegen:

Mevrouwe, indien'er eenige foute gelegen is in't gene gy my verwyt, de ſelve is alle ſchult ontplichtig, door dien dat ſy niet moet, nochte quaetwillig en is geweeſt: ick hope met Godts gratie, een duſdanige voldoeninge aen de perſoone die ick verbolgen hebbe, voortaen te bethoonen, dat ſy leer haeſt haren gram-moedigen mondt met reden zal afleggen. De gene die deſe woorden hoorden niet wel verſtaen hebbende 't gene de Princeſſe te vooren hadde geſeyt, meynden, dat *Golo* (die eenen coleryken, ende eenen leer trotſchen man was) iemant van't Paleys vergramt hadde, ende dat hy beloofde met den eerſten den perſoon te voldoen, van den welken ſy klachten tegen hem hadde verſtaen.

Deſen aenſtoot vergink in de voor-gemelde maniere, maer ſoo *Golo* het wilt't gene hy

vervolgde, niet groot en ſoude geacht hebben, en hadt het hem geenen meerderen aerbijt gekoſt om't ſelve te bekomen, hy ſochte ende verſiende alle middelen om tot ſijn onſalig eynde te geraken. Siet hier eens eenen, den onrechtveerdigſten, ſchandeleuſten, ende den vervloekſten vont, die in't herte van den ongetrouwſten Heerendienaer ſoude mogen vallen.

Daer was in't Paleys eenen Kock, die door ſijnen neerſtigen dienſt en godtvruchtig leven in de goede gratie van de Princeſſe ſeer wel ſtont. (dit was het ſterkſte pretext met het welck hy dit onwinnelyck Kaſteel meynde in te nemen.) 'T welk *Golo*, ende alle d'ander huys-genoten ſeer wel wetende, hy beſlot in ſijn gemoedt ſijnen min-eedigen aenrogt anderwerf te hernemen, ende waer't dat *Genoveva* deſen wederom afſloeg, haere houwelijke ſuyverheyt in quade vermoedinge onder de huysgenoten te brengen. De plomp-aerdigheyt van den Kock, diende den verrader voor een dekſel, ende den haet, met den welken d'andere dienaren tegen den ellendigen Kock ontſtaken waeren, beloofde hem dat ſijne laſteringe ſeer lichtelyk van een ieder ſoude gelooft worden.

Soo dan, het gebeurde naer eenige da-

gen, dat de Princeſſe willende naer haer avontmael in haren Hof een lochtjen ſchep-pen, ſoo ſy in eenen groenen weg niet ver-re van hare Staetdochters alleen wandelde, *Golo*, gink tot haer, geveynſende dat hy van eene noodelyke ſake met haer moeſte han-delen, ende naer dat hy vele dwaſe rede-nen hadde by gebragt om het ſuyver herte van onſe *Suſanna* tot den val te bewegen, hy eynde ſijnen min-eedigen aenſlag met deſe woorden.

Dit diſcours, Mevrouwe, en ſtrekt hier toe niet, op dat gy my tegen uwen danck ſoude beminne, maer alleenelyck om u, door deſe mijne leſte requeſte, tot een eer-lyk apoſtille te bewegen, te weten, dat gy met deſen poignaert myn doot ſout believen te verraſſen, aengeſien dat uwe hartneckig-heyt myne volſtandigheyt niet toe en laet te hopen, 't gene myn liefde t'uwaerts wel verdient; daerom gy ſult my grootelyckx verbinden, is't dat gy my anderſints dan door eene lang-durige doot myn leven beneemt. Dit geſeyt hebbende, hy offerde haer eenen blooten ſcherp-ſtekenden poignaert.

Den onverdragelyken ſpyt wederhiel de Princeſſe, dat ſy de ontijdige woorden van deſen onbeſchaemden ghier van ſtonden aen niet en onderbrack; want ſoo haeſt als ſy

haeren geregtigen gram moedigen iever had verwonnen, ſy overgink hem wel dapperlyk met deſe naervolgende woorden: *Golo*: ick liet my voorſtaen, dat myn ſoet hertigheyt u dwaes ende uytſinnig voornemen ſoude geſtut hebben, ende dat het genoeg was u gethoont te hebben, dat u verſoek al te plomp ende ongoddelyk was, maer aengeſien dat myne goetheyt u profytig is, ick verklaere u, is't by aldien, dat gy uwen mont voortaen tot eenig duſdanig propooſt vervoordert te openen, dat mynen *Sifridus* hier van ſeer haeſt de wete zal hebben.

Eylaes *Genoveva*! wat hebt gy daer geſeyt? Dit onnoodelyk uytgevallen woordt zal u leven koſten, indien de vreetheyt van uwen Man, de doppel-liſtige vonden van den verrader *Golo* komt eens te ontmoeten. Waerom en hebt gy dit niet gedaen, ſonder een woort daer van te ſpreken? Gy thoont wel dat uwe oprechte ende in-geboren open-hertigheyt meer over u vermag, dan uwe wyſe ende in-geboren voorſichtigheyt.

HET

HET VIII. CAPITTEL.

Golo *doet den onnooſelen Kock in een gevangeniſſe ſteken, ende* Genoveva *in eenen Torre geſloten vaſt-houden.*

BEminden Leſer, nu zult gy de onbevlekte onnooſelheyt ſien lijden: leert van haer, hoe dat men allen tegenſpoet met verduldigheyt ende geeſtelyk gewin kan verdragen: de Hiſtorie die ick u tegenwoordelyk gaen vertellen, is hier toe uyt'er mate nut, ende wonderlijk ſeer bequaem.

Soo den min-eedigen *Golo* ſag dat ſijne oneerlijke Requeſte met ſchande ende dreygemeten hem plat af-geſlagen was, hy vertrok hem ſtrakx vol van brandende gramſchap ende furieusheyt, die ſeer haeſt een ſeer ſchrikelyck tempeeſt uyt-donderde. Want hy dede naer ettelyke dagen twee oft dry van ſijn getrouwſte cameraden van het Paleys by hem komen, ende naer dat hy vier ofte vyf verraderlyke tranen over ſijne wangen hadde laeten uyt-loopen, hy ſeyde tot hun met eene diepe; maer eene valſchhertige verſuchtingen deſe navolgende woorden.

Eylaes! lieffſte vrienden, ick en ſoude U-L. met geen woorden konnen uytſpreke den af-keer die isk

in mijn herte gevoelen van U-L. te moeten een ſake te kennen geven, die ick ſoo lange in mijn gemoet hebbe geſloten ende verborgen gehouden, als ick eene verbeteringe in de ſelve was verhopende. Maer ſoo ick na ſien dat het ſchandaleus ſtuk uercks van onſe ongeluk-ſalige Meeſterſſe in het openbaer dreygt te komen, niet ſonder groot perykel van den glans van ons Meeſters glorie te verduyſteren: Ick en kan, noch en mach u-lieden het ſelve niet langer verſwygen. Gy-lieden hebt genoeg geſien de groote liefde, met de welke Genoveva *tot dien ellendigen Knecht ontſteken is: gy-lieden hebt hun-lieder dertele t'ſamen-ſprekingen genoeg gehoort, ende hunne oneerlyke oogwinkingen genoegh gemerkt, wat raet? wat remedie?*

Ick wil wel Sifride, *dat gy noyt den ſwaren en den perykeleuſen laſt van u Paleys, en van uwe onſuyvere Huysvrouwe te bewaren, op mynen hals en had geleyt: ick wilde wel* Genoveva *dat u voorſtelt valſch ware, maer de ſaeke is al te klaer Ende gy, min-eedigen knecht; hebt gy aldus uwe boos-hertigheyt onder den mantel van godtvruchtigheyt bedekt? Hebt aldus uwe duyvelſche toovery onder uwe geveynſde onnooſelheyt bewimpelt? Dit ſegge ick (lieffſte vrienden) om dat ick my in geender manieren en kan laeten voorſtaen, dat Mevrouwe haere ſuyver ogen op deſen onbeſchaemden rabouw oyt ſou-*

de geſlagen hebben, en hadde by de ſelve niet eenige helſche tooverye niet te vooren blint gemaekt. Deſe droeve ende verwerde ſaecke aldus ſtaende my is goet gedacht u-lieder advys in de ſelve te vragen, op dat wy het ſchandael van dit doorluchtig Huys, ſoo ſeer verduyſteren als't ons mogelyk zal weſen. My dunkt dat men deſen min-eedige Kock in een donker kot moet ſluyten, tot de wederkomſte van onſen Meeſter, ende op dat Mevrouwe hem niet en ſoude konnen los maken, dunkt ook geraedig dat men haer ook met een ſoet-liſtig gewelt in haer Camer behoorde te doen blyven. Ick zal daer-en tuſſchen myn Heere de wete laten, van het gene wy tot verweiringe ſijnder eere zullen hebben gedaen.

Als dit ſchelms woordê-beſlag en diende nergens anders toe, dan om een ſchynſel van eenige rechtveerdigheyt in eene klare onrechtveerdigheyt voort te houden, want *Golo* hadde deſe mede-pligters te vooren, tegen d'onnoozelheyt van de Gravinne al op-geroert.

Dit boos voornemen aldus beſloten zijnde, ſoo *Genoveva* op eenen morgenſtondt noch in haer ruſte lag, *Golo* dede den armen Kock tot hem komen, den welken by hem gekomen zijnde, hy over-riep ende overviel hem (volgende ſijnen in geboren barbariſchen aert) met het gewelt ſijnder luyt-roepende ende onſinnige woorden, als met

donder en blixem-ſlagen, hem onbeſchaemdelyk ende valſchelijk verwytende, dat hy in de ſpyſen van de Princeſſe eene minnekrachtige brocke ondermengelt hadde, door de welke hy de wille van ſijne Meeſterſſe hadde verwonnen. Wat ſoude den ellendigen *Drago* hier tegen vele geroepen en geſpertelt hebben? Hy riep hemel ende aerde tot getuyge ſijnder onnooſelheyt ende van ſijns Meeſterſſes wel en wyt-bekende houwelijke ſuyverheyt. Maer al te vergeefs, hy moeſte in het duyſter kot gaen, daer hy nog by dage nog by nachte geen anderen trooſt vont, dan by ſijn gedurig ſuchten, weenen ende kermen.

Het was in der waerheyt een droef ende een medelijdens ſpectakel, als den verrader *Golo* in de Camer van de Princeſſe quam, om hare onnooſele mede-plichtigheyt met De verſierde ſchult van *Drago* haer te verkondigen. Hier moeſte *Genoveva* alle haer deugt te werke ſtellen: ſy viel een weynig buyten haere verduldigheyt, maer ſoo daer niemant tegenwoordig en was, die door haer beklag ende tranen in't minſte ſoude beweegt worden: men nam haer vaſt, men leydeſe op een hoog verheven torre, van waer ſy het jammerlijk gekerm van den onnooſelen *Drago* wel konde hooren, ſonder

hem nochtans eenige hulpe te konnen by brengen.

Het waer van noode, dat iemandt de droef-heyt die onſe *Suſanna* hier geleden heeft eens metter daet ſelve proefde, om deſe naer den rechten eyſch een ieder voor te ſtellen: my aengaende ick hadde veel liever u-lieden de ſelve aendachtelijk te laeten overpeyſen, dan deſe met mijne penne u-lieden niet wel ende bequamelijk voor te houden. Soo vele hert-ſweiren waren meer dan genoegſaem om eene jonge ende teere bevrucht Princeſſe haer leven te benemen, en hadde den Almogenden Godt haer in ſijne beſondere beſchuddinge niet aengenomen. Allen haren trooſt was, dat den tydt ende den Hemel hare onbevlekte onnooſelheyt eens voor den dag ſoude brengen. Daer-en-tuſſchen als ſy ſomwylen wat teerhertelijker haere verſuchtingen uyt haeren droeven Kerker liet hooren, ſy ſprak met traenende oogen in de naervolgende maniere:

Eylaes mijnen Godt! is het ook wel mogelijk, dat gy my eene ſoo uytnemende droefheyt, ende ſoo een ongehoort ongeluk laet over komen. Wat heb ick tegen u miſdaen, (liefſten Heere) om my met eenen ſoo ſwaren goddelijken hant-ſlag ter

aerden neder te ſlaen: mijne kleyne godtvruchtelijke werken die ick dagelijks uwe ongemeten Majeſteyt naer mijn beſte vermogen in alle neerſtigheyt plachte op te offeren, gaven my eene vaſt hope van meerder geluk; maer nu ſien ick klaerlyk dat gy ſeer ſtraffelijk hare fauten kaſtijt, ofte wel, dat gy haere verdienſten niet veel en acht, Daer-en-tuſſchen (alderbermhertighſten Vader!) en hadt gy in den raet van uwe onbeſpeurelijke voorſigtigheyt geen ſoeter, nochte geen eerbaerder ſtraffe?

En was het verlies mijnder rijkdommen niet genoeg, om dit tot een beproevinge mijnder verduldigheyt te ſtellen, ende om hier mede de wederſpannigheyt van mijn herte tegen uwen Goddelijken wille te kaſtijden? En konden de alderſwaerſte ſieckten des werelts mijn miſdaet tegen u niet genoegſaem af-waſſchen! Was mijn Vaders en Moeders doot, ja mijn eygen doot eene al te kleyne ſaeke om mijn onbevlekte getrouwigheyt te beproeven. Ick hadde hondert mael meer aen uwe bermhertigheyt verbonden mogen weſen, hadde uwe Rechtveerdigheyt met de ſelve te vreden geweeſt. Evlaes! dit zijn ſaken die ick mag en hadde mogen wenſchen, indien ſy met mijnen overtolligen angſt vergeleken worden. Ick

en ſoude niet te veel verlieſen, waer't by aldien dat ick met eenen niet en verloos het gene ick ſonder mirakel niet en kan herkrygen. Deſe gunſtigheyt is my wel nootſakelijk; nogtans ick en vereyſche de ſelve niet, behalven dat ick het onnooſel Lammeken, 't welck in mijn lichaem noch leeft, in't ſelve niet begraven en zy. Uwen Godt vaderlijken ende ſeer bermhertigen wille moet in alles geſchieden.

Ick bidde u gronthertelijk alder-goedertierenſten Vader, dat men my in den afgront der duyſterniſſen van de diepſte gevangeniſſe van deſe werelt werpe, mits dat dit onnooſel ſchepſelken, eens het licht der ſonne en uwer goddelijke gratie mag aenſchouwen. Maeckt, ô liefſten Jeſu! dat de harde ſlagen op my, maer niet op mijn Kindeken en vallen: laet vryelijk toe dat men my ten ongerechte laſtere, maer dat den ongeregtigen laſter op mijn Schaepken niet en blyve: maekt dat ick van deſe werelt mag ſcheyden, ende dat mijn onnooſel Lammeken deſe werelt een weynig mag ſien. Nochtans ick hope op uwe bermhertige genade, dat den dag eens zal verſchynen op den welken men klarelijk ſien zal dat ſijn Moeder elendig was, maer onnooſel: dat ſy boven-maten gepynigt wiert, maer ſonder hare ſchult: dat

ſy den min-echtigen laſter op hare ſchouderen moeſte dragen, maer tegen reden. Is't by aldien dat ick dit van u verkryge, bermhertigen Heer, ick zal eene groote blydſchap in myn groote doefheyt ontmoeten, ende ick zal my in mijnen ongeluckigen ſtaet nog voor geluckig houden, dat ick in mijn tranen mag verſmooren, liever dan ick my in een vier van min-echtigheyt ſoude verbranden, 't welk uwe alder-ſuyverſte oogen in geender manieren niet en ſoude konnen geluchten.

Aldus beklaeght haer onſe onnooſele *Suſanna*, ſonder eenigen trooſt van elders dan uyt den Hemel te verwagten; om dat ſy wel ſag dat ſy van de menſchen niet dan bedrog en konde verwagten. Daer-en-tuſſchen niemant en dorſte hem vervoorderen van ſijnen voet in deſen torre te ſtellen, dan *Golo* alleen, die eenen coleriquen draek was, die deſen koſtelijken ſchat bewaerde, in den welken ſijn herte teenemael geſloten was. Hy quam ſeer dikwils de Princeſſe beſoecken, die in ſijne ontydige vrage eene meerdere pyne leet, dan in de barbare gevangeniſſe, in de welke ſijne onmenſchelijke tyrannye haer hadde geſmeten. Maer al-hoewel hy te vooren eene engelſche wederſtandigheyt tegen ſijn min-eedig opſet hadde ge-

vonden, nu ſeg hy klaerlijk dat het ſelve hem teenemael onmogelijk was.

Want dan wierp ſy allen hovelinkſchen woorden-maſſcher van haer aenſicht, en verkeerde haer lief-hertige ſoetigheyt in eene ſture, maer wel gefondeerde gram-moedigheyt. Als *Golo* haer begonde toe te vleyen, gaf ſy hem een ſchoppade, als hy haer eenige belofte voor wierp, verſmade en verwierp ſy de ſelve: als hy hem vervoorderde haer na-by-der te komen, liep ſy voorder van hem weg, als van een venynig Serpent; als hy ſomwylen haer maer eens lichtelijk en aenraekte, riep ſy moort en brant.

Hy en ſchaemde hem ook ſomwylen niet haer verradelijk voor te wende, dat den eenigen middel om hare eere te bewaeren was, dat ſy hem eens ſoude toe laten, 't gene ſy aen eenen verworpen Kock wel toe-gelaten hadde.

Dan wat't, dat de ſuyvere Princeſſe (met eene geregtige gram-moedigheyt tegen den min-eedigen *Golo* uyt vallende) met ſtraffe woorden riep: en is't niet genoegh echtſchendigen verrader, dat hy my onnooſel zijnde in deſe uyterſte ellenden hebt gebragt? Wilt gy my daer-en-boven tot den dadelijken egt plichtigen val nog vervoorderen? Ick hebbe u tot nog toe voor eenen

eerlooſen menſch aenſien; maer nu ſien ick wel, dat gy een Tygers herte in u lichaem draegt. Daerom vaert voort in uwe beeſtelyke wreetheyt, vaert voort: de onnooſel ſuyverheyt heeft ook hare Martelaren. Vaert voort: want dat gy iet anders van my hopt te verkrygen, dan het vergieten van den leſten druppel van mijn bloedt.

Golo ſiende dat ſijne Meeſterſſe met de egts getrouwelijke deugt ſterker gewapent was, dan dat hy haer tot eenen ſoo ſchandelijken val ſoude konnen brengen, dede ſijn uytterſte beſte om ſijne fielterye met den mantel van een egtig houwelijk te bedecken. Soo dede hy de maere gaen, dat *Sifridus* hem te Schepe begeven hebbende om naer huys te keeren, in de zee verdronken was. Deſe verſierde maere beveſtigde hy met eenen valſchen brief, die hy argliſtelijk *Genoveva* ter hant dede komen; om haer ten houwelijke te krijgen, als ſy ſoude verſtaen dat haren Man nu overleden was. Maer de H. Maget MARIA ondekt haer dit bedriegelijk voorſtel, 't welk haer zulk eenen moedt gaf, dat als den valſchaert by haer quam, om haer ten houwelijk ter verſoecken, ſy hem met eenen ſchoonen kaekſlag verſoent.

Soo den liſtigen rabauw ſag dat deſen aen-

ſlag ook niet en hadde getreft, nam hy ſijnen toevlugt tot ſijne voeſterſſe, die vele beter hadde gedaen, hadde ſy hem noyt haer boeſem te ſuygen gegeven. Deſe was de Vrouw, welkers getrouwigheyt *Golo* gebruykende, om aen *Genoveva* haren nootdruft te dragen. Hy bidt haer dan, en hy valt haer aen met groote beloften dat ſy in aller manieren het herte van de Princeſſe hem ſoude ſien te winnen, en haer grammoedig gemoet tegen hem doen verſoeten. Hy hopte, dat lichtelijker eene Vrouwe door een vrouw-perſoon ſoude bedriegen, als dat eertyts het Serpent eenen Man door eene Vrouwe bedrogen heeft. Maer *Golo* wiert ſelfs bedrogen: want hy bevont metter daet dat *Genoveva* was eene vaſt-gegronde ſteen-rotſe in't midden der zee, die door de winden meer beveſtigt, ende door de ſchuymende baren meer gepalyſtert wort. 'T was al te vergeefs, geen dreygementen nog vleyeryen, geen arg-liſtigheyt noch gewelt en konde iet opdoen tegen eene ſoo onnooſele ziele, die met ſoo vele goddelijke deugden verciert en hemelſche gaven verſterkt was.

HET IX. CAPITTEL.

Genoveva *komt te geliggen in den Torre van eenen jongen Sone.*

SOo alle dese ongehoorde swarigheden het onnoosel herte van onse lief-getalle *Sussanna* dag en nacht ongenadelijk bestormden, den tyt was nu vervult dat sy van hare eerst ende laest-dragtige vrugt in dese gevangeniſſe soude verlost worden. Eylaes! soud' ick wel derven seggen, dat eene soo hooggeboren Princesse de Vroe-vrouwe van haer eygen kindt moeste wesen? Soud' ick wel mogen seggen dat eene soo edele Huysvrouwe van eenen soo magtigen Palatyn in eenen soo uytterſten noot (in den welken ook de onredelijke beesten eenigen bystant van doen hebben) van alle menschelijke hulpe teenemael verlaten was? eenen ongenadigen Tyger soude hem in zulk eene gestelteniſſe tot bermhertigheyt, ja tot tranen laeten bewegen. Daer-en-tusschen, beminden Leser, gy siet onse Heylige en Doorluchtige Gravinne in barens noot, en nu met hare onnoosele vrugt in hare onnoosele en onbevlekte armen. Wie soude haer treurig beklag tot dit nieuw-geboren ellendig Kindeken met woorden sonder tranen konnen uyt

spreken? 'T is seker dat de onnoosele traenen des Moeders de onnoosele traenen des Kints geduriglijk quamen te ontmoeten, en malkanders onnoosele wangen fonteyne-gewyse overloopen.

Hoe dickmaels meynt gy; dat sy tot haer ellendig Kindeken seyde: Eylaes! liefhooggeboren arm Kindeken? Verstaet gy ook wel de groote droefheyt die gy my onnooselijk aen doet? Eylaes! hoe swarelijk zullen mijne ellenden van mijnen hals op u onnoosel halseken ook gesmeten worden: hieren-tusschen de godt-vreesende Moeder vreesende, dat misschien haer teer, edel, ende jonk-geboren Kindeken van allen menschelijken bijstant berooft, uyt dese werelt soude komen buyten de gratie Godts te scheyden, sy doopt het met hare eygen moederlijke en egt-suyverlijke handen. Gaet voort *Genoveva*, gaet kloek-moedelijk voort, geeft stoutelijk u ellendig geboren Kint den naem van *Benoni*, oft van droefheyt, want het moet nootsakelijk den naem van sijn Meter voeren, aengesien dat Godt, sijnen Peter sonder droefheyt leeft. Als de droeve Moeder haer kindeken meer met tranen dan met water af gesuyvert hadde, sy leyde't selve tusschen eenige Servetten, die aldaer by onwetentheyt gebleven waren.

Als de Voester-vrouwe aen *Golo* hadde te kennen gegeven, dat'er op den Torre nu twee gevangene saeten, en dat de Princesse in een soo uytterSten noot en droefheyt was; heeft de bermhertigheyt (die te vooren geen plaetse in het barbars hert van *Golo* en hadde gevonden) 't selve als dan tot eenig mede lyden beweegt: want hy liet toe dat men haer wat meer broots soude geven als naer gewoonte: men soude hebben mogen seggen, dat dese enge miltheyt meer diende om hare droefheyt in't leven te behouden, als om haren eenigen trooSt toe te brengen. Een vroom en mannelijk, ja een reuselijk natureel soude onder eene soo groote aermoede en soo veel angxSten besweken hebben.

Soo dan ten was geen mirakel, dat onse *Genoveva* naer haren soo ellendige barens pynen en soo vele aenStooten die sy onderStaen hadde, vele schoonder en friSscher van aensichte en van lichaem was, dan als sy te voren in haer gemackelijke voorspoedigheden voor den wint seer gerustelijk voort zeylde. My dunkt, dat ick hier het copie beelt van het waerachtig voorbeelt sien van de jonge Vorstelijke kinderen *Daniël*, *Ananias*, *Misael* en *Azarias* in't Hof van den machtigen Coning *Nabuchodonosor*, die met haer kruy-

dekens en wateren drank vele ſchoonder en vol-lyviger wierden, als d'andere Coninglyke Pagien die hun dagelijkx met des Coninge overtolligen delicaten Wyn en Spyſen quamen te verſaden.

Den genen die onſe Princeſſe in zulck eenen ſtaet en gelegentheyt hadde geſien, hadde, met'er waerheyt mogen ſeggen, dat ſy van conditie wege aen die bloeme ſeer gelijck was, die haer noyt ſchoonder en meer levende en thoont, dan als ſy met der menſchen voeten overtreden en betrappelt wort. Ende als onſen egts-verrader *Golo* (in deſe Gevangeniſſe gekomen zynde) dit vremt ſpectakel met ſijne onkuyſche oogen aenſag, meynde hy, dat hy door eene ſeer nieuwe en onverwachte ſchoonheyt van liefde ſoude berſten; maer ſiende, en met'er daet bevindende dat onſe ſuyvere *Suſanna* ſoo vaſtelijk met haer gemoet beſloten hadde, liever duyſent mael de doot te ſterven, dan eenige tydelijke genoeghten en welluſten met het verlies van haere eere, en ſchaede haerder ziele te genieten, nam hy voor haere houwelijke ſuyverheyt met den leſten en geweldigſten op-loop te beſtormen.

HET X. CAPITTEL.

Den Verrader Golo *ſent eenen valſchen Brief tot* Sifridus *van de verſierde egt-brake van* Genoveva *ſijne onnooſele Huysvrouwe.*

ALdit voorig duyvels beleyt van den arg-liſtigen verrader *Golo* was tot noch toe aen den goeden Prince *Sifridus* onbekent geweeſt, en daerom dachte hem nut ende bequaem te zijn ſijnen Meeſter en Heere in zulk een point met den eerſten te voorkomen, en hem den ellendigen ſtaet en val ſijnder Huyſvrouwe terſtont te laeten weten. Daer waren nu twee maenden, naer het geliggen van *Genoveva* verſchenen, als hy eender ſijnder dienaren ſeer arg-liſtelijk onderrichte van al het gene dat hy aen *Sifridus*, deſe ſake aengaende, valſchelijk moeſte aen dienen: ende om ſijne by een door-trapte boosheyt met eene bewimpelde wysheyt te bedecken, ſchreef hy alleenelijk deſe dry naervolgende woorden aen den Palalatyn.

Mynen Heer, waer't by aldien dat ick niet en vreeſde, dat'er een ſchandaleus werk ('t welck in alle manieren tot uwe eere dient verholen te blyven) aen het licht ſoude komen, ick ſoude het ſelve u ſeer geirne in deſen Brief met klare woorden uyt gedrukt hebben; maer aengeſien dat u-lie-

den Huys genoten, ende namentlyk deſen getrouwen Edelman, mynen getrouwen dienſt genoegſaem hebben geſien, mitſgaders alle de argliſtige vonden, die alle myn wysheyt hebben verſtelt, my en behoft anders niet, dan hunne enkele getuygeniſſen, om myne loffelyke getrouwigheyt buyten alle contrarie vermoedinge te ſtellen. Daerom gelooft vry enſekerlyk, al't gene dat hy u zal vertellen, en laet my met den eerſten weten het gene uwe Doorluchtigheyt in deſe ſake voorder belieft gedaen te hebben.

Wy hebben te vooren geſeyt, dat den Palatyn in het beleg van de Stadt van Avignon beſig was, als den eerſten brief, die ſijn lieflte Huysvrouwe tot hem geſchreven hadde, hem aldaer behandigt wiert. Soo dan, naer dat den hoog-mogenden Velt heer *Carolus Martellus* deſe ſchoone Stadt overmeeſtert hadde, oock de ſtercke Stadt van Narbonna, in de welke den Sarazynſchen Lantvogt *Athinus* hem met kloecke wallen en hooge bollewerken ſeer loffelijk hadde verſterkt: en al hadde ſijnen wyſen en kloeken moedt klaerlijk voor al de weirelt uytgeſchenen in't in-nemen van deſe Stadt, als ook in den bloedigen ſlag van Tours; ſoo en heeft nochtans ſijn magt en het gewelt ſijnder wapenen hun noyt uytſchynelijker verthoont, dan als hy den Sarazynſchen Ko-

nink *Amoreus* teenemael verſloeg, die met eenen ſchoonen Leger ſijn Natie, die in Vrankryk te krank viel, ter hulpe quam, want *Amoreus* wiert met alle ſijne krygs-mannen ſoo ter aerden gehouwen en neder gevelt, dat'er niet eenen menſch over en bleef om deſe droeve maere t'huyswaerts te draegen.

Maer al was ſchoon deſen leſten victorieuſen velt-ſlag de glorie van *Martellus* meer voor-ſtrydende dan den eerſten, nochtans hy ſtont hem veel dierder dan den eerſten, en dan meer andere oorlogſche aentogten: want behalvens dat hy een groot getal van ſijn kloekmoedigſte krygs-mannen in den ſlag verloren hadde, ſoo waren daer ook ſeer veele goede Edelmannen gequetſt, onder de welke onſen *Sifridus* een was, die in den ſelven eene ſoo ſware wonde ontfink, dat hy eenen langen tyt genootſaeckt wiert, in een Stadt van Languedok ſtille te blyven, in de welke hy de valſche tydinge (die de argliſtigheyt van *Golo* hadde verſiert) eerſt in handen kreeg. Noyt en gaf de fabuleuſe veranderinge van *Acteon* een ſoo groote verwonderinge in't herte van eenen jacht-lief-hebdende Edelman, als dat het valſch vertellen van deſen bode in't gemoet van *Sifridus* veroorſaekt. Hy en droomde anders niet,

als hoe hy deſe egt-trouwigen breuk op den hoogſten en aldervreetſten voet ſoude konnen vergelden. Hy viel van de verwonderinge in de gramſchap, van de gramſchap in de raſernye, van de raſernye in de dolligheyt.

O vervloekte Vrouwe! moeſt gy ſoo ſchandelijk den glans mynder glorie verduyſteren, die ick met het vergieten van mijn bloet in ſoo vele ſwaere oorlogs-togten met het ſcherp mijnder Lancie nu hadde verkregen? Moeſt gy met ſoo vele argliſtige vonden uwe myeneedigheyt voor mijn oogen bedecken? Moeſt gy uwe vuyligheyt met het ſchynſel van eene gemaſſcherde godtvruchtigheyt bewimpelen? 'T gaet wel; gy hebt d'eere van mijns Vaders huys met uwe onbeſchaemde en trouw-brekende voeten betrappelt; ick ſweire u, dat ick nogh uw' bloet niet en zal ſparen, nochte oock het bloet van u min-echtig kint, 't welk u nergens toe en zal dienen, dan om den beul van uwe ondankbarige en ſchandeleuſe trou-breucke te weſen.

Maer als hy met wat koelder ſinnen de groote ſeegbaerheyt van het eerbaer herte ſijnder Huysvrouwe hem voor oogen ſtelde (al of hy van eenen quaet-willigen geeſt los gemaekt hadde geweeſt) ten is niet moge-

lijk, seyde hy, ick en kan geensints my laten voorstaen, dat *Genoveva* my soo schandelijk soude verraden hebben: ick hebbe haere lof-dadige en deugtsame uytwerkingen al te wel door sien: 't is onmogelyk, dat eene soo vast brandende liefde soo langen tyt geveynst soude hebben geweest.

Segt my, mijnen goeden vrient, hoe lange is't geleden, dat die ellendige Vrouwe van dat catyvig kint gelegen is? Genadigen Heer, antwoorde den Bode, ten is maer een maent geleden. In dit point hadde de arg-listige boosheyt van *Golo* wel rypsinnelijk geaerbeyt om d'eerbaerheyt van *Genoveva* in een quaet en een gewelt-doende vermoeden by den Prince te brengen, door dien dat hy aen den Palatijn dede te kennen geven, dat sy in de thiende maent naer sijn vertrecken, van haer kint gelegen was.

Want dit konde wel waerachtig wesen, en daer-en-tegen *Genoveva* konde ook wel onnoosel zijn, aengesien dat de Philosophen en de dagelijksche experientie ons leeren, dat de Vrouwen haere Vrugt in de thiensten maent ter werelt konnen brengen, ja't-welk meer te verwonderen is, dat'er sommige gevonden zijn geweest, die de selve tot de vyftiensten, ja tot de seventhiensten maent in haer hebben gedragen. Dies niet tegenstaen-

de, om dat dese saecke niet gemeynelijk en geschiet, *Sifridus* liet hem lichtelijk voorstaen, dat sijne *Genoveva* de houwelijke getrouwigheyt te buyten hadde gegaen.

Hier toe hielp hem ook een weynig de jalousie, want hoe wel de uytnemende deugden van *Genoveva* hem van dese siekte hadde moeten genesen hebben, nochtans haere groote schoonheyt wierp hem eenige schaduwe voor d'oogen, ook dan, als hy met haer in sijn Paleys in allen peys en ruste was levende. Het is een wonderlijke sake om sien, hoe dat somwylen de wysheyt ook mede helpt, om haer selven te bedriegen. Al't gene dat den Palatyn tot beveſtinge van d'onnooselheyt van sijn Huysvrouwe konden vatten, hy gebruykte't selve tot achterdeel der selver: want hy en hielt haere voorige eerbaerheyt voor niet anders, als voor eene pure geveynstheyt, haer wysheyt voor niet anders, dan voor een ydel konstaerdigheyt: haere godtvruchtigheyt voor anders niet: dan voor eene dobbele hypocrisie, en alle hare deugden voor niet anders, dan voor wel gemaſſcherde sonden. Daerom niemant en moet verwondert wesen, dat hy door sijn eygen schult in sijn groot navolgende ongeluk quam te welen.

HET X. CAPITTEL.

Sifridus *belast* Golo *dat hy* Genovevam *in de gevangeniſſe wel ſoude bewaeren, ende dat hy den Kock ſoude doen dooden, 't welck* Golo *volbracht hebbende, hy gaet den Palatyn tot Straesbourgh te gemoet.*

NAer dat *Sifridus* rypſinnelijck op de vrake van dit ontrouwigh ſtuck hadde gepeyſt, 't welk hy al te lichtſinnelijk hadde geloofd, ſont hy den ſelven dienaer weder naer *Golo* met uytdruckelijcken laſt, dat hy zijne miſtrouwige Huysvrouwe in eene wel verſekeerde gevangeniſſe ſoo vaſt ende van een ieder ſoo af-geſondeert ſoude ſtellen, dat niemant ter werelt haer nog taele nog ſprake en ſoude konnen leveren: en aengaende den eet-brekenden onbeſchaemden kock, die in de duyſterniſſen van eenen diepen kuyl geſteken lag, dat hy hem met een ſchroomelijke ſtraffe, volgens zijn ſchandelijck misdaet, ſoude om hals brengen.

Den meyneedigen *Golo* ontfink dit droef bevel met groote blydſchap; dies te meer om dat hy klaerelijk ſag, dat hy't ſelve met rype ſinnen nu konde beleggen, en tot ſijn gewenſte eynde voorts uyt werken. Soo dan, hy dede ſeer haeſt een fenijnig broxken

voor den armen kock bereyt maken, 't welk hy onnooſelijk inge-eten hebbende, ſeer haeſt uyt deſe werelt ſcheyde. Dit is den eerſten uytgank van ons barbaers en bloedig verthoon-ſpel. Het onnooſel vergoten bloet van deſen onnooſelen ſlag-offer, en verſaede het raeſende gemoet van den goddelooſen *Golo* in geender manieren; maer ter contrarie door de ſchrickelijcke veropenbaeringen van den vermoorden *Drago* (die hy gedurelijk ſcheen voor oogen te hebben) en door de vreeſe die hy hadde, dat den Prince miſſchien eens ſoude komen tot kenniſſe van ſijn moordadig ſtuk, en van d'onnooſelheyt van *Genoveva*, nog meer ontſteken zijnde, dagte hy, dat het nu den tyt was om de onnooſele Gravinne grondelijkx te verderven.

Daerom verſtaen hebbende, dat den Grave binnen korten tyt ſoude t'huys weſen vont hy geraedig (om zijn verraet bequaemelijcker uyt te werken) den Grave ſelf te Straesburg te gaen ontmoeten. Daer was niet verre van deſe Stadt een oude Tooverreſſe, die Suſter was van de Voeſter-vrouwe van *Golo*, welckers dienſt hy verhoopte tot ſijn voornemen bequaemelijk te gebruyken; daerom hy gaet t'haeren huyſe, en ſteekt ettelijke goude ſtucken in haer handen, op

dat sy *Sifridus* soude doen sien, 't gene datter noyt geschiet en was. Dit stuk aldus aengeleyt zijnde, hy ginck den Palatyn te gemoet, die hem met duysent teeckenen van een minnelijke goethertigheyt ontfinck: en hem wat besyden leydende, dede hem den beklagelijken staet van zijn huys-gesin vertellen. Hier was het daer de geveynsde traenen en versuchtingen van *Golo* hun voor mede plichters van sijn schelms verraet uyt-gaven; want hy en sprack quaelijk niet een woort, sonder een diep versuchten by te voegen, eyndelinge, naer dat hy den Grave een lank en verdrietig discours hadde voor-gehouden, en hem vertelt al het gene wy te vooren hebben verhaelt, en hoe dat hy den Kock *Drago*, om sijn meyneedig stuk werks in't verholen te houden, met geen sware tormenten, maer met een senynig brocxken van kant hadde geholpen, den Palatijn prees grootelijkx sijne verstandige vernuftheyt, en sijne vernufte behendigheyt.

Maer soo den Graeve seer vele en verscheyde besondere vraegen, aengaende zijn groot ongeluk den verraeder voor-hielt, *Golo* vreesende, dat hy hem ergens in eenige misschien soude misgrypen, Mijn Heer seyde hy, ick en meyne geensints, dat gy aen mijn goede getrouwigheyt twyffelt, aen-

geſien dat ick altoos bereyt ben geweeſt u de ſelve, ook met het vergieten van al mijn bloet te bewyſen; nochtens indien het u belieft met u eygen oogen de waerachtigheyt van deſe ſake te ſien, 't is in mijn macht, de ſelve uwe genade uytdruckelijk te doen aenſchouwen: want hier by is een ſeer wyſe vrouw-perſoone woonachtig, die uwe genade de geheele ſake ſoo ſy gebeurt is, ſeer lichtelijk voor oogen ſal ſtellen. *Sifridus* met een dwaeſe curieusheyt bevangen zijnde, (die hem daer naer veel verdriets heeft aengedaen) badt *Golo*, dat hy hem met gelegentheyt in haer huys ſouden willen geleyden, 't welck *Golo* hem ſeer geerne toe ſeyde.

Den donckeren avondt nu aen gekomen zynde, den Grave vertrok hem met *Golo* heymelyk uyt het geſelſchap zynder edele dienaeren, en quamen t'ſaemens geſtolens wys in't huys van de voorgemelde toovereſſe. Den Palatyn vulde haere handen met Franſche Croonen; op dat ſy hem getrouwelyck ſoude doen ſien, al't gene datter in den tyt zijnder af-weſentheyt, in zyn Paleys omme gegaen was. De valſche bedriegerſſe, willende dat de begeerte van den Grave een meerder aenwaſch ſoude nemen, gebaerde dat ſy in dit ſtuk ſwaerigheyt vont, ſochte

hem van't ſelve met verſcheyde redenen af te wenden, hem voor oogen ſtellende, dat hy miſſchien ſommige ſaecken ſoude komen te aenſchouwen, welckers onwetentheyt hem meer dienſtig ſoude weſen, dan de ſelve te weten, door-dien dat eenen ongeluckigen Menſch, zijn ongeluk min gevoelt, als't ſelve hem onbekent blyft, dan als hem't ſelve kenbaer gemaekt. wort.

Deſe reden-beleydinge en waeren maer enkele woorden, om *Sifridus* in het bedriegelijk voor-geworpen net meer en meer te verwerren. Soo dan, de booſe hexe ſiende, dat *Sifridus* tot ſijn dwaes voornemen nu teenemael volveerdig was, ſy nam hem en *Golo* by der handt, ende leydeſe beyde t'ſaemen, in een cleyn houte-kelderken onder eenen Kelder, in het welck anders geen licht te ſien en was, dan het gene twee dicke groene roete Kerſſen gaven. Ende naer dat ſy twee ronden met eene bagette af-geteekent, en *Sifridus* in het midden van d'eene en *Golo* in't midden van d'andere geſtelt hadde, ſy wierp eenen Spiegel in eenen eemer vol waters, over den welcken de Toovereſſe ſommige duyvelſche woorden uytmurkelde, welker ſchroomigheyt dehayren van *Sifridus* en van *Golo* op hun hoofden dede overeynde ſtaen, Dit gedaen zijnde, ſy ginck

drymael rondt-om den eemer achterwaerts gaende, ende blies oock drymael op het water.

Soo de roeringh des waters nu teenemael ſtille ſtont, den Palatyn quam door't bevel van de Toovererſſe digt by den Ermer, en naer dat hy hem drymael over den ſelven gebogen hadde, hy wierp zijn oogen ſterrelinckx op den Spiegel, in den welke hy ten eerſten zijn Huysvrouwe ſag, den Kock met een blyde gelaet en met eene minnelijke ooge aen ſpreken: de tweede reyſe ſag hy *Genoveva* hare vingeren tuſſchen ſijn gekrolt hayr lieffelijck inſetten, maer voor de derde reyſe ſagh hy onder hun-lieden ſommige gemeynſaemheden die met de ſeegbaerheyt niet wel en konde over een ſtaen. Hoe meynt gy dat den Palatijn gemoet was, als hy (dat duyvels voorſtel geſien hebbende) uyt dit duyſter toovererſſe kot in het licht van de klaerſchynende maen quam? want donderſlagen van vraek-gierige woorden en rolde hy niet uyt tegen zijne min-echtige, nogtans teenemael onnooſele, *Genoveva*? Wat blixemen van dreygementen en loſte hy tegen dit onbevlekt Lammeken niet? Geen tormenten des werelts en waren hem vreet genoeg om over zulk een egt-breukig miſdaet een weerdige wrake te nemen.

Als den Oliphant in ſijn Meeſte furie is, 't is genoegh dat men een Schaepken voor hem ſtelle, om ſijn raſende gemoet te ſtillen: den door-trapten Verrader vreeſende, dat 't ſelve ſijnen Meeſter ſoude gebeuren, ſtelde al ſijne booſe vernuftheyt te werk om *Genoveva* buyten ſijne oogen te houden, uyt vreeſe dat dit onnooſel Lammeken met ſijne ſoete en ſuyvere oogen ſijnen brandenden moedt ſoude koelen. Daerom hy ſeyde met ſchoone en bedriegelijke woorden aen den Palatijn, dat men met reden wel ſoude mogen duchten, dat ſijne wel gefondeerde en geregtige gramſchap (willende dit ſchandaleus ſtuk van ſijne min-egtige Huyſvroweſelver ſtraffe)'t ſelve miſſchien in't licht ſoude brengen, 't welk om ſijns Huys eere te behouden, in het duyſter diende te blijven, daerom dat hy teenemael geraedigh vont, dat ment de commiſſie hier van aen iemant anders ſoude geven, die deſe ſake met eene ſoete ſtilligheyt ſoude mogen afweven, terwyle dat hy in kleyne dag-reyskens naer huys geruſtelijk ſoude keeren. Deſen ſcherp en boos-ſinnigen raet beviel den Grave teenmael wel, en ſoo hy niemant bequamer en ſag om deſe ſake wijſelijk at te leggen als den raetsman ſelve, gaf hy hem vollen laſt, om u met den eerſten ter execu-

tie te brengen, al was't by aldien, dat den meyn-eedigen rabauw eenige tegenheyt in deſe ſijne gewenſte gehoorſaemheyt ſcheen te vinden.

HET XII. CAPITTEL.

Genoveva *verſtaet in de gevangeniſſe dat ſy en haer Kindeken van haeren Man ter doodt verweſen is.*

SOo haeſt als *Golo* met het onrechtveerdig bevel ſijns Meeſters t'huys gekeert was, liet hy het ſelve terſtont aen ſijne Voeſterſſe verwittigen met uytdruckelijk verbot, dat ſy niemant ter werelt enſoude laeten weten. Maer de Goddelijke voorſienigheyt en wilde in geender maniere toe laeten, dat deſe Vrouwe wyſer ſoude zijn dan vele andere Vrouwen, die niet en konnen verſwijgen als het gene ſy niet en weten. Want nauwelijkx en hadde ſy dit ſecreet uyt den mont van *Golo* gevat, of ſy gaf het ſelve aen haer Dochter te kennen, de welke (al wy ſyſchoon van eene booſe Moeder opgequeekt) was nogtans met eenige goede en loffelijke gratien begaeft, en onder andere met eene teerhertige beweginge en medelijden tot de alder-ellendigſte *Genoveva.*

Daerom ſoo haeſt als de Gravinne gewaer wiert dat ſy begonſte te ſchreyen, vraegde ſy de reden van deſe ſubiete en onverwagte traenen. Eylaes antwoorde ſy! Mevrouwe, u leven is verloren: want *Golo* heeft van uwen Man uytdruckelijk gebodt ontfangen, dat hy u moet doen ſterven. Godt zy lof, (ſeyde de goede *Genoveva* tot deſe Dochter) want ick en gy hebben oorſake om ons in deſe nieuw tydinge te verheugen, door dien dat ick nu over langen tyt de Goddelijcke Majeſteyt hebbe gebeden, dat deſe gunſtigheyt my eens door ſijne oneydelijke genaede verleent ſoude mogen worden. Maer ſegt my voorder, hoe zal't al met dit onnooſel Kindeken gaen? Eylaes! antwoorde de Dochter: Mevrouwe, het is met u oock ter doot verweſen. Deſe barbaerſche onverwachte antwoorde dede de Moeder ſtyf en ſtom ſtaen. Het eerſte woort, 't welck de overgroote droefheyt haer liet uytſpreken, was: Ah! mijnen alder-liefſten Godt ende Vader, zal uwe Godt-vaderlijke bermhertigheyt wel konnen toelaeten, dat dit kleyn onnooſel Lammeken geſtraft zy, 't welck door ſijn kleyn jaerigheyt uwe Majeſteyt met eenige ſonde nog niet en kan vertoornen? Dat dit onnooſel Kindeken ſtraffe weirdig gerekent zy, om dat het van eene

ongeluckige Moeder in deſe werelt gebragt is.

Deſe teerhertige moederlijcke woorden uyſprekende, ſy overgoot met haere traenen het onnooſel aenſicht van haer jonck kindeken, en naer dat ſy den vollen toom aen alle haere moederlijke affectien hadde gegeven, ſprak tot de Dochter deſe woorden: lieve Dochter, ick bidde u, dat gy de leſte gedienſtigheyt aen de alder-ellendigſte Vrouwe van alle Vrouwen ſout willen dadelijk betoonen: gy kont my met eenen kleynen arbeydt ſonder eenig perykel t'uwaerts grootelijkx verbinden, te weten: indien't u belieft, wilt my een weynig inkt en een kleyn ſtucxken Papier langen. Dit zult gy in een Cabinet nevens mijn Camer vinden. Siet, daer zijn de ſleutels, aengaende de reſte, ick ſchinke u uyt goeder herte alle mijne Juweelen die daer in zijn, mits dat gy my deſe kleyne vrage volbrengt. De Dochter was ſeer verheugt, dat haer eene ſoo voorſpoedige commiſſie bevolen wiert, daerom ſy dede haer uytterſte beſte om de Gravinne in dit leſte point in alles ten beſten te gelieven, waerom ſy ook een briefken in het voor-gemelde Cabinet leyde, uyt het welk ſy te vooren het papier hadde gelangt.

HET XIII. CAPITTEL.

Golo belaſt aen twee Dienaren dat ſy Genoveva met haer Kindeken in een Boſch ſouden leyden, en de ſelve aldaer in ſtilligheyt vermoorden

SOo haeſt als den naervolgenden morgenſtont begonde voort te komen, *Golo* dede twee van ſijne alder-getrouwigſte Dienaeren by hem komen, hun belaſtende, dat ſy de Moeder en haer Kindeken in een Boſch ſouden geleyden, het welk een half mijle van het Caſteel gelegen was, en dat ſy deſe aldaer ſonder gerugt om hals ſouden brengen voorts dat ſy haere lichaemen in de naeſt-loopende rieviere ſoude werpen. En op dat hy eenig teeken van deſe ongoddelijke gehoorſaemheyt ſoude bekomen, belaſte hy hun, dat ſy de Tonge van deſe booſe Vrouwe, (alſoo noemende den Verrader ſijne onnooſele Meeſterſſe) mede ſouden brengen. Wat ſoude men aen deſen Neroniaenſchen Tyran hebben konnen weygeren, die de magt hadde om hun in alles te doen gehoorſamen.

Men gink in de gevangeniſſe: men trok de Princeſſe hare Vorſtelijke kleederen uyt: men dede haer een arm ſchappeken aen, en in dit treurig gelaet wiert ſy met haer

baer onnooſel Schaepken naer de vreede en ongeregtige vleeſch-bank geleyt.

Ick hoore en verſtaen ook ſeer wel (beminden Leſer) dat gy my nu deſe wyt-vermaerde vrage voor legt; oft'er ook wel eene Godts-voorſienige ooge, over de Menſchen gepeyſen, ende hunne goddeloose verſiende vermetentheden is wakende? Op welke vrage ick ſtoutelijk, ende met alle des werelts wel gegronde Theologanten antwoorde, dat'er ſoo vele ſterren in des Hemels firmament, over den nacht niet en waken, als'er wel godts-voorſigtige oogen, dag ende nacht open ſtaen, over alle der menſchen werken, woorden ende gepeyſen. Is't by aldie dat de Goddelijke voorſigtigheyt ſomwylen ſchynt hare vaderlijke oogen in, ende over onſe katyvigheden te ſluyten, dit geſchiet, op dat door de ſelve, ſijne Goddelijke wonder-dadige almogentheyt, ende ſijne brandende liefde t'onſen waerts, daer naer klaer-blykelijker ſoude uytſchynen.

Maer laet ons tot onſe ellendige *Genoveva* weder keeren, die ick in het midden van twee vreede beulen met haer onnooſel Lammeken in haere ermen, naer het bloet verwagtende boſch ſien voort reyſen. In dit point ſoude alle de Demoſtheneſche en Ciceroniaenſche wel-ſprekentheyt ſtom en tee-

nemael verſaeft ſtaen, waer't by aldien dat ſy haer, om dit droevige ſpectakel weirdelijk uyt te leggen, dorſte vervoorderen. Daeren-tuſſchen onſe geduldige Princeſſe, wiens overtollige droefheyt de ſprake haer tot nog toe hadde benomen (haer oogen naer het Paleys in't welk ſy ſoo veele en ſware angxſten hadde moeten onderſtaen) eens ommekeerende, ſeyde met een teerhertigh verſugten duſdanige woorden.

Aengeſien dat het den alder-goedertierenſten Godt belieft, dat ick uyt deſe werelt nu ſcheyde, adieu ellendige woon-plaetſe mijnder ſmerten, adieu: ick verlate ſeer geirne en vol willens eenen kerker, in den welken ick ſoo vele lijdens, ja ſoo dikmaels eene vreede doodt hebbe genootſaekt geweeſt te ſmaeken: en aengeſien dat de getuygeniſſen der menſchen in deſe myne onnooſelheyt my ontbreken, ick neme alle de mueren en al't gene dat'er levende is in het bevatten des Paleys, tot getuyge, dat ick onſchuldig en onnooſel ſterve. Adieu droevig Paleys, adieu voor altoos.

Soo de onnooſele *Genoveva* deſe woorden uyt ſuchtende, ick laet u peyſen hoe veele traenen dat haere wangen over-liepen, niet dat ſy vreesde uyt een ſoo ellendigh leven te ſcheyden, als haer leven was; maer om

dies wille dat de maniere van haer leven te verlieſen, haer al te onrechtveerdigh ſcheen te weſen, om niet beweent te worden. En om de waerheyt recht uyt te belijden, 't ware van noode, dat jemant met eene boven menſchelijke kracht begaeft ſoude weſen, om dusdaenige harde ſlaegen niet te gevoelen: Want alſmen zijn leven verlieſt, men verlieſt eene ſaecke, die men niet altoos en kan blyven houden; maer alſmen zyn eere eens komt te verlieſen, (die gelijck den geeſt van onſe ſiele is) men kan de ſelve ſeer qualijk wederom bekomen.

Ons onnooſel Schaepken was nu met haer onnooſel Lammeken ter plaetſe gekomen, op de welcke ſy gekeelt moeſten worden. Eenen van deſe Barbaere dienaeren hadde nu den Sabel al op-geheven, om het onnooſel Kindeken in het midden door te houwen, als de bedrukte Moeder hem ootmoedelijk badt dat hy den ſelven eerſt tegen haeren hals ſoude believen te keeren, op dat ſy niet twee mael en ſoude genootſaekt zyn ellendelijck te ſterven. Siet eens wat een groote kragt dat eene ellendige ſchoonheyt, over een menſchen herte heeft, 't welk nog niet teenemael verſtaelt en is. *Golo* (ſoo hy meynde) hadde de vreeſte dienaren onder al uyt gekoſen, die de onnooſele Princeſſe

haer leven moeſten benemen, daer-en-tuſſchen het waren de gene die door de onſpeurelijke voorſigtigheyt Godts het leven haer hebben bewaert.

Want de laeſte treurige woorden, die ſy uyt haer ſuyveren mondt liet komen, hebben hun gemoet tot zulck een medelyden beweegt, dan den eenen tot den anderen ſeyde: Camerade, waerom willen wy onſe handen met het ſchoon bloet van onſe Meeſterſſe vervullen? Laet ons onſe Princeſſe haer leven laeten, in de welcke wy ter werelt niet, oyt en hebben gemerkt, 't welck een ſoo vreede doodt verdient heeft: haere ſeegbaerheyt, en haere ſoetigheyt zijn klaerblykende preuven genoeg dat ſy ontſchuldig en onnooſel is miſſchien ſal den dag eens verſchynen, op den welken haer deugt in't licht ſal komen, en wy oock tot eere en ſtaete ſullen geraecken.

Het en is ſoo licht niet om ſeggen wie datter in het beſluyten van dit point meeſt ſwarigheyt vont, of de gene die *Genoveva* haer leven moeſten ontnemen, of wel *Genoveva*, die haer leven moeſte verlieſen. Het onnooſel Lammeken, 't welck ſy voor haere oogen hadden moeten ſien de kele ſeer vreedelijk af-ſteken, dede *Genoveva* kieſen, liever voor eenigen tydt een ellen-

digh leven leyde, en't ſelve naer der hant door den noodt allenkxkens te verlieſen, dan door den grooten grouwel van het blinkende ſweerdt.

Dit ſtuck alſoo van wederzyden beſloten zijnde, de dienaeren belaſten haere Meeſterſſe, dat ſy haer ſoo diepe in den Boſch ſoude vertrecken, dat *Sifridus* haeren Man noyt van haer jet meer en ſoude konnen verwittigen. 'T was ſeer licht hem in ſoo eene boſch wel te verbergen, welken nergens anders toe en ſcheen te dienen, dan om Wolven, Beiren en andere diergelycke wilde beeſten op te queeken, hy was ſoo duyſter en breet, dat zijn breede en duyſterheyt ook wel dickmaels de onverſaefde jaegers den ſchrick aenjoegen: daeren was by nacht in't ſelve anders niet te hooren, dan het gehuylſel der Wolven, het gebaer der Beiren, en het grouwelijck getier der wilde dieren. Daer-en-tuſſchen den droeven ankxt van onſe ellendige *Genoveva*, was nog eenigſints vertrooſt, als't haer toe gelaeten wiert in't midden van duſdaenig Wout onder duſdaenige vreede beeſten te mogen leven.

Gaet henen *Genoveva*, gaet daer ſtoutelijk henen want dit is eene dusdaenige plaetſe, gelijk gy van uwe teere jonckheyt hebt

gewenſt, eens in u leven te mogen bekomen; Gaet henen en weet dat den voorſichtigen Heer, den ſaligen luſt tot de verlaeten eenigheyt u van jonckx hadde in't herte geſtort, op dat gy des ſelfs onluſtigheden eens te lichter ſoudt mogen verdragen.

Soo de twee dienaren nu weder naer huys keeren, wierden ſoo haeſt benouwt en kregen een leetweſen over de bermhertigheyt, die ſy tot haere Meeſterſſe hadden gebruykt, want ſoo ſy op den weg indagtig wierden, dat *Golo* hun uytdruckelijck hadde belaſt, dat ſy tot een ſeker teeken van den af-lyvigheyt van *Genoveva*, haere afgeſneden Tonge mede t'huys ſouden brengen, keerden van ſtonden aen weder te rugge om haer aen genomen en begonſte barbare commiſſie nu teenemael te volbrengen, maer de overwyſe een vaſt-grondige voorſienigheyt Godts (die dit wonderbaer werck ſeer konſtiglijk en boven der menſchen verſinnen met ſijne goddelycke handen teenemael onbeſpeurelijck uytwerkte) liet toe, dat ſy in hunnen weg een kleyn Hondeken ſouden komen te ontmoeten, welkers tonge ſy af ſneden in plaetſe van hunne Meeſterſſes tonge: en ſoo haeſt als ſy t'huys weder gekomen waren; hebben *Golo* te

kennen gegeven, dat ſy ſijn bevel punctuelijk hadden volbragt; *Golo* liet dit met den eerſten aen ſijnen Heer *Sifridus* met blyde woorden en brieven weten.

HET XIV. CAPITTEL.

Sifridus *komt, t'huys van d'oorloge, en brengt ſijnen tyt over met de jagt en andere genoegelyke tyt-paſſeringen, om het ongeluk van ſijne Huysvrouwe allenxkens uyt ſijn hooft te ſteken.*

SOo haeſt als *Sifridus* in ſijn Paleys van d'oorloge weder gekeert was, men ſprak daer anders niet als van ter Jagt te gaen, als te danſen, en van den tyt met alle ſoorten van vermakelijkheden over te brengen, om hier mede de memorie van de onnooſele *Suſanna* ganſchelijk te verdooven. Soo den Palatijn op eenen ſekeren tyt van ſijn groot ongeluk in diſcours met *Golo* gekomen was (waer van den myneedigen verrader niet geirne en hoorde roeren) vertelde hy hem, dat hy den voorleden nacht gedroomt hadde dat een Drake ſijn Huysvrouwe hem hadde wegh genomen.

't Is waerheyt, genadigen Heer (antwoorde den rabauw) die daer op nu principalijk uyt was, om al't gene dat eenigſints

tot een deckſel ſijns verraets konde dienen, 't ſelve dadelijk te vatten. Dit is den egtigen droom die u de regte waerheyt van u groot ongeluk klaerlijk voor oogen ſtelt. Want deſe drake is den min-eedigen *Drago*, die hem ſoo ſchandelijk met uwe Huysvrouwe heeft vergeten. Gy en mogt voortaen in deſe ſake niet meer getwyffelagtig weſen; aengeſien dat den droom in deſe vervloekten naem maer een letterken en heeft verandert, om u het groot ongeval van u doorluchtig Huys beſcheedelijk te laten weten. En om deſe klaere wysheyt nog meer te beveſtigen, wy leſen in de Hiſtorie-boeken, dat vele gehoude mannen in haren droom hebben verkent als haere Huyſvrouwen in egt-braek (*'t zy door gewelt, 't zy door boosheyt*) gevallen waren. Nogtans my dunkt genadigen Heer, dat het veel geraediger ſoude weſen (*behoudens uwe goede gratie*) waer't dat gy alle deſe duyſter-wolkige gepeyſen verre van u gemoet quaemt af te wenden, aengeſien dat ſy u nergens anders toe en dienen, dan om uwe ruſte en uwen innigen peys meer te verſtooten. Laet de aſſchen met de winden weg vliegen, van de gene die u, en haer met het onkuyſch ende min egtig vier ſoo ſchandelijk heeft verbrant.

Wat groote ſwarigheyt vint gy in't ver-

geten van eene ſoo onbeſchaemde en ondankbarige Vrouwe, die haer ſelven en u ſoo ſchandelijk heeft vergeten? Gelooft my, als den genen die u welvaren en gunſt-hertigheyt meer dan ſijn eygen welvaren, en ruſte des gemoets bemint. Daerom ick ſegge u nog eens, laet de droeve gepeyſen henen vaeren, en laet blyde gedagten in uwe memorie en verſtant komen, die u herte teenemael mogen verquicken, en u gemoet in een ruſte ſtellen.

Maer laet ons den Prince *Sifridus* in ſijne onty dige tyd-paſſeringen voor eenen tyd laeten voort gaen, en laet ons *Genoveva* in den Boſch eens gaen beſoeken, in den welken wy haer een weynig te vooren als eene miſtrooſtige *Agar*, met haer kint *Iſmaël* hebben gelaeten.

HET XV. CAPITTEL.

Genoveva *wort in den Boſch door een hemelſche ſtemme verſterkt.*

SOo haeſt als de dienaren van *Golo* naer huys vertrocken waren, *Genoveva* gink van ſtonden aen tot op den oever van de riviere, die by haer Paleys vloeyde, daer langde ſy den koſtelijken geſteenden Trouwrink uyt, den welken *Sifridus* aen haren vin-

ger hadde geſteecken, doen hy naer de Franſche Vorſten, en tegen de Sarazijnſche Koningen te velde trok, ſeer minnelijk en nogtans onverſaefdelijk met ſijne wapenen; en wel geharnaſte edele Vaſſalen. Deſen edelen pandt en koſtelijken Trouw-rink wierp *Genoveva* in deſen loopenden vloet, ſeggende met droef-hertige woorden, dat ſy voortaen dit lick-teeken haerder waere en onbevlekte deugt niet langer over haer en wilde dragen. 't welk haer ſoo vele en ſwaere ellenden hadde veroorſaekt.

Dit aldus gedaen zynde, gink de ellendige Gravinne met haer onnooſel Schaepken ('t welk ſy in haere ſwacke en van honger uvtgemergelde ermen moeſte draegen) wat dieper in den Boſch ſoekende aldaer ergens eene ſchuyl-plaetſe tegen de raſernye der wilde dieren, oft wel eenig verlaten holleken, om in't ſelve de ſuere doodt met haer onnooſel kindeken ten minſten buyten den blauwen Hemel te verwagten. En ſoo ſy in deſer voegen teenemael miſtrooſtig in deſen grouwelijken Boſch van aller menſchen hulpe ganſchelijk ontbloot zynde, allengxkens voort gink, hoorde ſy deſe naervolgende ſtemme, die tot haer deſe woorden in't midden des Boſch ſeer klarelijk uyt ſprak: En vreeſt niet *Genoveva*,

ick zal over u en over u Kindeken ſorge dragen. Deſe hemelſche belofte dede haer in deſen grouwelyken boſch dieper in treden, zonder nogtans eenig teecken te bekomen; 't welck haer tot eenigen voorderen trooſt ſoude gedient hebben.

Daer-en-tuſſchen daer waeren al ſchoon twee dagen in grooten angſt voor by gegaen, ſonder dat iet anders haere droefheyd verlichte, dan alleenelyk dat ſy volle vryheyt hadde om de ſelve volkomelyk te beweenen. Haere eygen katyvigheyt viel haer boven maete ſwaer, maer als ſy den uyterſten noodt en d'ellendigheyt van haer onnooſel Lammeken aenſag, ick laete u dencken met wat eenen ſwaren meulen-ſteen dat dit moederlyk herte dan geperſt wiert: het ſoude ontwyffelyk ganſchelyk verplettert geweeſt hebben, en hadde de Goddelijke voorſienigheyt het ſelve met eene boven-naturelyke verduldigheyt niet beveſtigt.

Het ſcheen dat de Sonne haere ſtraelen nergens anders toe uyt en ſchoot, dan om haer den ſchrik van de ſchroomelyke plaetſe daer ſy in was, meer te verklaren. Den donkeren nacht verdubbelde haeren ſchroom met hare af-gryſelijke duyſterniſſen. Daer en quam voor haere verbeeldende kragt niet, het welk haer niet en dede ſchudden

en beven : het blaeſen van een windeken, het verroeren van een looverken, joeg haer den ſchrik aen, verbeeldende in haer verſtant veel feldere beeſten ende monſters, dan *Lybio* oft *Mermaerica* heeft voort gebragt.

De ſorge van haeren *Benoni* vermeerderde haere vreeſe grootelijkx, als ſy ſag, en by haer ſelven rypſinnelijk overleyde, dat dit teer en onnooſel Kindeken, nu twee nachten tegen eenen harden eyken-boom hadde gelegen, niet anders voor ſijn beddeken hebbende, dan een weynig rouw gras, en voor ſijn deckſel anders niet dan ettelijcke groene takxkens van eenige wilde boomen. Maer als dit arm en hoog geboren Kindeken, nu op den derden dag met ſijne traenen en ſchreyen het ſog van ſijne Moeder op-heyſte, dan was't dat het teer-moedig moederlijk herte van onſe *Genoveva* in ſtucken ſcheen te ſcheuren, want eylaes! hare borſten waren door alle haere lang durige ellenden en droefheden teenemael uyt gedroogt, en al't gene dat het dorſtig en hongerig Kindeken uyt de ſelve konde trecken, en was anders niet als een weynig bedorven bloet.

Dan was't dat deſe ellendige Moeder den toom aen hare droefheyt en aen hare bermhertige goetvrugtigheyt los makende, in de-

ſer voegen den Vader der bermhertigheden toe ſprak : Mijnen Heer, mijnen God! Soude't het ook wel mogelijk weſen, dat gy, den alder-goedertierenſten Heer, dit onnooſel en verlaeten Lammeken van dorſte wel ſoudt konnen ſien vergaen, daer de gene, die de oorſake zijnder ellenden zijn in alle ſoorten van welluſtigen drank en ſpyſe overvloeyden ? Waer is nu uwe vaderſorgvuldige voorſienige ſorge, die gy ook over de vogelen des lochts, en over de ellendige wormkens der aerde draegde ? Indien u onbedriegelyk woort ons niet en bedriegt, gy zyt dit onnooſel Kindeken de ſelve bermhertige goet-jonſtigheyt ſchuldig, die gy de onredelijke ſchepſels dagelykx betoont. Daerom, alder-bermhertigſten Vader, ſlaet eens uwe bermhertige oogen op dit onnooſel en verlaeten Schaepken: ſijnen Vader en heeft het niet meer gekent, dan de Raven haer witte Jongskens kennen : Siet eens hoe dat het op der aerde ellendelijck met alle ſijn teere litmaetkens uyt-geſtreckt ligt, en ontfermt u over ſijne ellenden, de ſelve met uwe almogende hant verligtende, ofte wel (indien't uwe oneyndelijke Majeſteyt ſoo belieft, de ſelve met een korte doot weg nemende.

Iek en geloove geenſints, dat gy ſoudt

konnen toe-laeten, dat men met regt soude mogen seggen dat uwe Godt-vaderlijke en algemeene voorsigtigheyt, dit ellendig Kindeken buyten den vast-gaenden en wel verzekerden regel van uwe bermhertigheyt heeft gesloten. Ick en kan my in geender manieren laeten voorstaen, dat u bermhertig vaderlijk herte oyt zal toe-laten, dat uwe onnoosele kinderen van honger zullen vergaen, als uwe gesworen vyanden uwe goederen in overdaet misbruyken, en uwe regtveerdigheyt dagelijkx meer en meer zijn tergende. Het is by naer quaet doen, de boose menschen deugt doen, en de deugt sonder bermhertigheyt verwerven. Maer beminden Zaligmaecker, ick sien wel dat de droefheyt my te verre vervoert heeft; daerom ick bidde u in alder-ootmoedigheyt vergiffenisse van mijne misdadige onverduldigheyt: 't is genoeg dat gy eenige saecke laet geschieden, op dat sy goet en regtveerdig gerekent zijn; daerom aengesien dat uwen Goddelijken wille zulkx is, dat mijn onnoosel Lammeken uyt dese werelt armlijk scheede, uwen H. wille moet geschieden, en ik zal uwe ootmoedige en onweirdige dienaeresse altoos blyven.

HET XVI. CAPITTEL.

Genoveva *vint in deſen Boſch eene Fonteyne, om haer en haer Kint te laven, ende eene Hinde oft wyfken van een Hert, om haer Kint te ſuygen te geven.*

DEſe treurige en godtvrugtige woorden uyt-ſprekende, ſy leyde haer ellendig Kindeken op d'aerde, haere oogen en voeten van dit droef ſpectakel, als de tweede *Agar*, van haer ſtervende Kindt een weynig af-wendende. Maer ſoo ſy eenige ſtappen in deſe woeſte wilderniſſe hadde voorder getreden, hoorde ſy een kleyn gerugt van eenig kleyn water-voorken, 't welk haer klaerelijk te kennen gaf, dat daer ergens by een levende Fonteyne moeſte weſen, waerom ſy ook van ſtonden aen haer Kindeken gink haelen, 't welk ſy nu van dorſt by-naer verſtikt en half doodt zynde, met eenige druppelkens water van deſe Fonteyne verquikte.

Siet beminden Leſer, dit is eenen vondt van de Goddelijke voorſienigheyt geweeſt; maer deſen en was nog niet genoegſaem; want deſe twee ellendige ballingen moeſten ergens eene ſchuyl-plaetſe in deſe Boſch hebben. Daerom ſiet anderwerf de ſorgvuldige voorſienigheyt Godts? want *Genoveva*

vont deſe niet verre van de voor-gemelde Fonteyne: 'T was een hol, welkers ingank van dick Bram-boſch bedeckt was, in den welken deſe Princeſſe, met haer hoog-geboren Kindeken ſeven jaeren lank mirakeleuſelijk heeft geleeft.

Het water alleen en was niet beſtant om 't onnooſel Schaepken in't leven te behouden: daer toe was nog eenig voetſel van noode. O onuytſprekelijke goedtheyt Godts! ô ongrondelijke vonden van de onbeſpeurelijke voorſienigheyt ende vaderlyke ſorgvuldigheyt des Heeren. Soo onſe arme Princeſſe haer verſtant met dit ſwaer gepeys vermoeyde, ſy hoorde een gerugt als van een Peerde-ruyter, die met ſijn peert dweers door de doornen ſmeet; waer over ſy verſchoot en vreeſde, tot dat ſy eene Hinde ſag verſchynen, die ſonder eenige vreeſe regel-regt tot haer quam. Sy wiert nog meer verwondert, als ſy ſag dat deſe onredelyke beeſte haer ellendig Kindeken met bermhertige oogen aenſchouwde, en daer naer ſtreelens gewys tot de Moeder quam, al of ſy hadde willen ſeggen, dat Godt haer daer henen hadde geſtiert, om de Voeſterſſe van haer Kindeken te zijn. En de ſoo *Genoveva* dadelyk merkte dat de borſten van deſe Hinde vol melk waren, ſy nam haer Kindeken op, en de

ende ſtelde ſijn mondeken aen de borſten van de Hinde, met de welcke't Kindeken gevoedt wiert.

Ah! hoe luttel is'er van noode om een goet herte tot hem te winnen? Soudt gy wel gelooven, dat onſe ellendige Gravinne ſoo grooten trooſt uyt deſe beſondere Godts-jonſtigheyt ſchiep, dat ſy alle voorige ellende begonſt te vergeten? Deſen haeren trooſt wiert dies te meer vermeerdert, om dat ſy ſagh, dat deſe Hinde twee mael daegs tot haer quam, om haer Kindeken te ſuygen te geven, ſonder anderen loon van haer te ontfangen, als eenige hant-vollen Gers, en lief-tallige toevingen. Ick ſoude wel gelooven, dat deſe goede *Genoveva* deſe Hinde ſeer dickmaels lieffelijk toe ſpraeck, en haer uytdrukelycke teekenen van vrintſchap bethoonde, al ofte ſy met menſchelijke reden begaeft hadde geweeſt.

Iemant zal miſſchien blyde weſen te mogen verſtaen, waerom dat Godt gemeenelyk den dienſt der Hinden gebruykt heeft om ſijn getrouwe Dienaeren in de Wilderniſſen op te voeden. Deſe kurieusheyt is lofweerdig, en ick zal geirne met korte woorden aen de ſelve voldoen: een weynig Hiſtorie-leſens is genoegſaem om de vrage my voor te wenden, en al en hadden wy

geen ander exempel hier van, als't wonderlyk leven van den H. Ægidius, ons queſtie ſoude nogh een goet en vaſt genoegh fondament hebben.

'T is een ſake die klaer is, dat den Almogenden Godt ons beſtandigh voetſel kan geven uyt alle het gene dat ſijne Goddelijke en onbepaelde Majeſteyt belieft, ende dat den genen die de vier Elementen tot behoef der menſchen gemaekt heeft, oock wel het minſte deelken der ſelver kan gebruyken, om ons met eene volkomen genoegte in alles te verſaeden. Want hy is't, die de dorre Steen-rotſen, het lieffelijck Honing, Fonteyne-geweys heeft doen uyt-bobbelen: Hy is't, die de ſes hondert duyſent Iſraëlitiſche Mannen, met haere Vrouwen en kinderen veertig jaren lank in de wilderniſſe met den hemelſchen Dauw, ſoo overtollig en ſoo wonderlyk geſpyſt heeft: Hy is't, die de dry Vorſtelyke kinderen in't midden van den brandende Oven, als dry Salamanders, ongehindert heeft doen wandelen: Hy is't, die dagelykx een Rave met een half broot tot ſijnen geeſtelycke Soldaet Paulus den eerſten Eremyt, in de wilderniſſe uyt ſondt: 'T is hy, die ons onſen nootdruft uyt het fenyn, ende ons het leven uyt de doodt kan geven.

Die niet tegenſtaende, hem en belieft deſe uytgezonderde middelen tot onſen noodruft ende ons behouden niet altoos te gebruyken, want ſijn gewoonelijk beleyden is uyt'er maten ſoet ende ſonder gewelt: daerom hy voegt ſijne Almogentheyt gemeenelyk naer den heeſch ende magt der Schepſelen (die de Philoſophen *Cauſes Secundas* nomen) haer toe-neyginge in alles volgende: De gene die de verholentheden der Nature neerſtelyk hebben onderſogt, ende van de ſelve ſchoone Boecken geſchreven, ſeggen: dat de Hindt noyt haer Jonck en ſoude baeren, ten waere dat den Hemel haer met eenen geweldigen Donder-ſlag voor een Vroe-vrouwe quame te dienen,

Waer uyt wy in kenniſſe van twee oft dry ſchoone Leeringen konnen geraken. De eerſte is, dat het niemant geen wonder en moet ſchynen te weſen, dat de Herten de alder-vervaerſte onder alle de Dieren zyn, aengeſien dat de vervaerheyt ende vreeſe hun alleen ter werelt brengt. De tweede paſt op onſe boven-gemelde vrage, te weten: dat al de ſwarigheyt die de Hinde in't baren heeft, alleenelyk door de grootheyt van haer Jonk voort komt, waer door het geſchiet, dat haer verſch geworpen Jonk ſijne Moeder niet lange en volgt, om haer melk af

te zuygen, maer veel liever heeft, de gemeyne ſpyſe der aerden in ſijne volle vryheyt te gaen ſoeken. Soo dan de Hinde van haer Jonk ſoo haeſt verlaeten zijnde, ſoekt in zulcker manieren van haer beſwaerende melck ontlaſt te weſen, ſoo dat zy haer melck ook wel laet af-zuygen van beeſten van eenen anderen ſlag, om haer aldus van haer ſwaer pack te ontlaeden. Maer de voorſigtige wysheyt Godts, die deſe beeſte tot haer profyt, deſe naturelijke toe-genegentheyt ſeer bequamelijk heeft ingeſtort, gebruykt ſomwylen de ſelve tot der menſchen noodruft, haer door een verholen ingeven voort ſtierende, om den menſch haer melck ſeer mildelijk te laeten af-ſuygen, welk haer anderſints ſeer quaet ende ſchaedelijk ſoude weſen.

Met dit Hinde melck alleen, leefde ons onnooſel Lammeken den tyt van ſeven jaeren: aengaende de Princeſſe, haer ſpyſe en was anders niet dan ſommige wilde kruyden ende wortelkens, die ſy in deſe verwoeſte wilderniſſe quam te vinden. Den genen die met een klaere ooge des verſtants eens ryp-ſinnelijk wilt in-merken, dat *Genoveva* een hoog-geboren Princeſſe was, die in't midden van haer Vaders Hof, in alle ſoorten van welluſten, ſeer delikatelyk op-ge-

queekt hadde geweeſt, zal ſeer lichtelijck het groot verdriet komen te ſien in welck ſy haer doen ter tydt, ende ſoo vele jaeren daer naer was vindende. En was't niet een ſpectakel medelydens weerdigh, de Huysvrouwe van eenen ſoo magtigen Palatyn, in eenen ſoo uytterſten noot ende armoede geſtelt te ſien, in de welke, ook den armſten geboren bedelaer noyt geleeft en heeft. En was't niet droeve om ſien, dat haer ſchoon Paleys, in een verlaeten wilderniſſe: haere vergulde Salette, in een duyſter hol: haere Courtiſanen, in wilde beeſten: haere lieflelyke muſiecke, in een droef wolven gehuyl: haer leckere ſpyſen, in bitter kruyden: haere ruſte, in onruſte, ende haere genoeghten nu in traenen verandert waeren?

In der waerheyt ſy en hadde van geen vleeſch moeten hebben geweeſt, om ſoo veel ſwaere katyvigheden niet te moeten gevoelen; en al hadde ſchoon haere mannelijke ſtantvaſtigheyt haer ongevoelijk gemaekt, nogtans ſoo vele en ſoo groote elenden, ſouden nog traenen genoeg uyt hare bedruckte oogen hebben doen vloeyen. Noyt ſoo verlaeten Tortel-duyfken en heeft ſoo gront-hertelyk nog ſoo dikmaels in het midden van eenige Boſſchagie over de doodt van ſijne mede parture verſucht, gelyk de-

ſe verlaten Princeſſe in het midden van deſe eenige en droeve wilderniſſe.

Maer het meeſte torment, het welck haer benouwt herte ſcheen van angſt te doen open berſten, quam doen ter tyt haer over, als ſy ſagen hoorde dat de Tonge van haer onnooſel Schaepken meer ontbonden wiert en dat het nu beter begonſte te gevoelen dat het ellendigh geboren was. Deſe katyvige ende beklagelyke Moeder nam dit ſeer menigmael in haere ermen, ende perſte het ſelve tegen haere borſten, om ſijn vervroſene litmaetkens met haer lyf eenigſints te mogen verwermen, ende ſoo ſy het ſchudden en beven van haren liefſten *Benoni* beſag, de traenen ſprongen over haere wangen, die het ys-achtigkindeken eenige warmte hielpen geven.

Eylaes! lief Kindeken (ſeyde ſy) eylaes! teer Lammeken: hoe vroeg begint gy ellendig te weſen. Den genen die dit Kindeken dan hadde geſien, hadde metter waerheyt mogen ſeggen dat het als dan ſijn verſtant gebruykte; want ſoo *Genoveva* deſe treurige woorden uyt ſprak, het gaf een ſoo droevig geſchrey, dat haer moederlyk herte met't ſelve als met eene ſcherpe Lancie doorboort wiert. Ick laete een iegelyk peyſen, hoe dikmaels dat de droefheyt en de

koude haer ter aerden neder deden beſwycken.

Ick bidde u beminden Leſer, eer dat wy in de ellenden van onſe arm geſtelde Princeſſe voorder vaeren, dat gy d'oogen van u verſtant een weynig rontſom de wereit wilt laeten ſwieren, om het groot verſchil tuſſchen onſe *Genoveva* en dat andere menſchen eens beter te mogen bemerken. Gy zult daer een ontallyck getal van Vrouwperſoonen, veel minder in rykdommen en Edeldom dan onſe *Genoveva*, in purpere en Goude laecken kleederen ſien blinken, als ſy in haere Spelonke half naekt in den feilen winter, van koude by naer doodelyck verſtyft. Gy zult ſien dat de ſonde daer geeert wort, ende dat de deugt hier verſtooten ligt: dat d'onſuyverheyt daer in voorſpoet is: dat het bedrog daer gepreſen wort: dat d'ydelheyt daer groot geacht wort, en dat daer-en-tuſſchen onſe ſuyvere, onnooſele ende godtvruchtige Princeſſe ontallyke ellenden in een duyſter hol van een ſchroomelyk Boſch genootſaekt is te onderſtaen, alleenelyk om dat ſy niet en wilde de Goddelyke Majeſteyt vertoornen, ende de paelen van haren houwelyken Staet te buyten gaen.

Inder waerheyt, grooten Godt: uwe on-

beſpeurelijke voorſigtigheyt wandelt in ſoo diepe afgronden, dat het ſcherp van ons verſtant de ſelve in geender manieren en kan door-boorden: uwe raeden zyn op eenen ſoo hoog-verheven berg gelogeert, dat onſe vernuftheyt de ſelve noyt en kan toe vliegen: wy en mogen niet voorder gaen om deſe waerheyt te beveſtigen, dan in het Paleys van onſen Palatyn *Sifridus*, uyt het welk wy nu overtwee jaeren getrocken zyn, daerom, ondertuſſchen dat ſijne Huysvrouwe in het wilde Wout ſucht ende weent, laet ons deſe voor eenigen tyt in haer traenen laeten, ende hem in ſijn welluſtig Paleys gaen vinden. Hier zullen wy ſien, dat in't ſelve niet eene Dienſt-maegt en is, die in haer gemak niet en leeft: dat'er niet eenen Lacquey en is, die niet genoegelijk en leeft dat'er niet eenen Hont en is, wiens baſch met broot niet vervult wort. Den Somer brachte hunlieden de Somerſche genoegten mede; den Winter, de Hofſche winterſche tydt paſſeringen. De Jacht, de overhandige Vorſtelijke beſoeckingen, de Spelen, de Danſen, de Tournoyen, ende de Koninklyke Banquetten, jaegen alle droefheyt uyt dit Paleys in een verre gelegen ballinckſchap

Daer-en-tuſſchen den arg-liſtigen verra-

der *Golo* ſtelde ſijn vyf ſinnen dag en nacht te werke, om den ſwymelden en ongeruſten geeſt van ſijnen Meeſter op ſijn compas te ſtellen, want hy en konde met alle ſijn doortrapte vonden, het in-gedrukt beelt der deugden van *Genoveva* in't herte van *Sifridus*, noyt teenemael wel uyt-ſchrabben. Haere ſeegbaerheyt, haere eerbaerheyt, hare godtvruchtigheyt, haer ſtantvaſtigheyt, haere minſaembeyt, haer wysheyt, haere trouwſaeme liefde, waren de getuygen die hem dagh en nacht ſijn lichtveerdige geloovigheyt voor wierpen, en kragt-daedelijck verweten. Den ellendigen Grave, meynde, dat ſijne *Genoveva* gedurighlyk by hem ſtont; en hoe wel dat *Golo* al ſijn beſte dede om deſe gepeyſen met alle vernuftheyt uyt ſijn hooft te ſtellen, daer bleven altydt eenige achter denkingen in het ſelve.

HET XVII. CAPITTEL.

Sifridus *vint in het Cabinet van* Genoveva *een Briefken, het welck ſy behendelijk in't ſelve voor haer vertreck uyt de gevangeniſſe hadde doen leggen.*

SIet hier nu eens een wonderbaer geval, 't welk al het voorgaende geluk van *Golo* met eenen ſlag by naer om verre wierp,

ende al sijne bewimpelde boosheyt voor den dag bragte. Want soo *Sifridus*, drv jaeren naer sijn weder-komste eenige Papieren in sijn Cabinet over sag, soo viel hy in het Brief ken, 't welck *Genoveva* een weynigen tydt voor haer vertrek uyt de gevangenisse in't selve met eene vernufte behendigheyt hadde doen leggen.

Wiens wel-sprekentheyt soude naer den eysch de groote droefheyt ende benoutheyt konnen vertellen, de welke dit kleyn briefken hem veroorsaekten? Hy wierp duysent vermaledydingen naer't hooft van den verrader *Golo*: hy overgoot dit briefken met eenen overvloet sijnder traenen: hy sloeg met vuysten op sijn borste, hy ruckte het hayr uyt sijn baert en uyt sijn hooft. Met een woort, den armen Palatyn liet hem tot al vervoeren tot't gene de droefheyt eenen treur ende gram-moedigen mensch kan brengen. Ende om de rechte waerheyt te belyden, hy hadde wel moeten een oprecht Tygers herte in sijn lyf dragen, om door dese leste woorden van de onnoosele *Genoveva* niet grootelyks beweegt te worden, die in deser maniere geschreven waren.

Adieu Sifridus, *en vaert wel, ick gaen nu sterven, aengesien dat het u soo belieft. Ick hebbe u tot nog toe in alle uwe bevelen egt-trouwelyck*

gehoorſaem geweeſt, en ick zal in de ſelve op den ſelven voet tot'er doodt toe voort gaen, al is't by aldien dat ick in dit tegenwoordig bevel eene groote onregtveerdigheyt bevinde. Nogtans ick laete my vaſtelyck voorſtaen, dat gy den Autheur van myn onnooſele doodt niet en zyt. Daer-en-tegen ick verſekere u ook van mynen't wege, dat ick u de minſte oorſake in ons houwelyk niet en hebbe gegeven om my ter doodt te bewyſen. Ik ſcheyde ſeer geerne uyt dit catyvig leven, uyt vreeſe van in eenen ellendige ſtaet te geraken; nogtans op hope, dat myne belaſterde onnooſelheyt eens voor myn doot nog in't licht voor ieder een zal komen. Den ſwaerſten angſt die myn hert praemt, is, dat ick een onnooſel Kint ter werelt hebbe gebragt, 't welk d'onnooſel ſlag-offer van uwe vreetheyt, ende d'onnooſele oorſake van myn doodt moet weſen. Daer-en-tuſſchen ick wenſch u een volmacken voorſpoet, ende een beter geluk dan't myn is, aen den genen die my dit ongeluk beſorgt heeft.

Vaert wel.

Uwe ongeluckige, maer onnooſele
Genoveva.

Golo, die dit ſpel al aenhoorde, vont geraedig dit tempeeſt te laeten over gaen, en hem een weynig uyt de oogen van *Sifridus* te vertrecken. Daerom als hy meynde dat de groote colere van ſijnen Heer nu wat

geſonken was, hy quam by hem, en ſiende dat hy quade vernoeginge over ſijn voorig quaet-daedig uytregten hadde, den arglijſtigen vos vont terſtont waerſchynelijcke woorden ende argumenten genoegh, om ſijnen Meeſter wat in de vuyſt te ſteken.

Hoe (ſeyde hy) mijn Heer, is't u leet dat gy't leven ontnomen hebt aen de gene die uwe eere benomen heeft, ofte twyfelt gy, of gy't ſelve regtveerdelijk gedaen hebt? Hebt gy dit onrechtveerdelijk gedaen, gy hebt reden om u te beklagen; maer ick vrage u, watreden hebt gy om u dit te laeten voorſtaen? En zyn uwe oogen u geene genoegſame getuygen van u groot ongeluck? Uwe huysgenoten en weten maer al te wel dat gy in dit ſtuk ſeer wyſelijk en regtveerdelijk hebt voort gevaren. Alle menſchelyke policie laet een ieder toe het gene gy ſeer voorſichtelijk opgenomen, en met'er daet volbragt hebt. Wilt gy wyſer zyn dan de wetten? Wilt gy houden ſtaen dat qualyk gedaen is, 't gene de rechte reden uytwyſt wel gedaen te zyn?

Is't mogelyk dat dit Briefken u kan wys maken dat uwe Vrouwe onnooſel is? Gaet het ſoo, een ieder zal met loochenen van ſijn ſchult ſeer haeſt ontſangen worden. Hoe boos.aerdig ende hoe valſch dat eene Vrou-

we kan weſen, indien men haer wilt gehoor geven, ſy is altoos onnooſel en ſonder ſchult. Och! oft Godt hadde verleent (mijn Heer) dat de gene die u toe-behoorde, mijn boosheyt hadde gehadt, oft meer voorſichtigheyt om haer eere te beſchermen, op dat wy eenig dekſel ſouden hebben mogen vinden, om haere getrouwigheyt met eenige waer-ſchynbaere redenen voor te ſtaen: ick wil u ſweiren, dat ick alſoo wel den eerſten ſoude hebbe geweeſt om haere gepretendeerde onnooſelheyt te beſchermen, als ick den leſten hebben geweeſt om haer vylayn min-egtig ſtuck te willen gelooven. Maer aengeſien dat ſy de ſchaemte met de ſonde verloren, en nu teenemael verlaeten hadde, ſoo moet gy u wel te vreden en geruſt houden, dat gy d'occaſie hebt gehadt van de Houwelijke getrouwigheyt, met het kaſtyde van een particuliere perſoone te hebben mogen beſchermen.

Deſe bedriegelijke woorden met een geveynſde liefde t'ſamen vergeſelſchapt zijnde, vielen ſoo ſoetelijk in de ooren ende in het herte van onſen Palatyn, dat alle de voorgaende knagingen ſijnder conſcientie allengskens geſtilt wierden, 't zy door de by-gebrogte redenen van *Golo*, 't zy door ſijn Toover-konſte, in de welke hy wel ervaren

en eenen goeden Meester genoeg was.

Maer daer-en-tusschen dat ick in't Paleys van *Sifridus* al te lange blyve haperen, wy vergeten onse onnoosele sondaresse, ende laeten haer alleen in't geselschap van de Hinde, en van haeren ellendigen geboren *Benoni* Daerom indien 't u belieft, laet ons naer haere Spelonke weder-keeren, en wy zullen met'er daet bevinden, dat desen Bosch een schuyl-plaetse van Serpenten, nogte de wooninge van Wolven en Beiren meer en is, maer veel eer een Schole des deugts, een Klooster van penitentie, en eenen Tempel vol van heyligheyt.

HET XVIII. CAPITTEL.

Genoveva *wort van haren Engel in de Spelonke besogt, die haer een schoon yvooren Crucifix geeft.*

NAer dat onse goede Princesse den tyt van dese dry jaeren in dese schroomelycke wilderniſſe met groote verduldigheyt nu hadde over-gebragt, sy was de ellenden soo gewoon geworden, dat sy dese niet meer en vreesde, ja haere verduldigheyt was tot eene soo hooge volmaektheyt gekomen, dat sy de katyvigheden by naer als hare wellusten omhelsde, want de gewoonte maekt

alle ſaken, licht, en't gene in't begin ſchynt ſchroomelijk te weſen, wort met het verloopen des tyts ſeer aengenaem. Het fenyn doodt den menſch, nogtans men heeft eenen grooten Konink gevonden, die met het fenyn ſijn leven onderhielt. En dunkt u niet dat onſe lieve *Genoveva* in't midden van ſoo veele en ſwaere katyvigheden geſtelt, van enkel droefheyt moeſte vergaen, en haer ſelven in haer traenen teenemael verſmooren? Neen, ſy was wyſer, ende veel hooger in deugt van de waere verduldigheyt op-geklommen: want ſy nam dagelykx deſe haer droef-vloeyende tranen in hare handen, en offerde de ſelve op aen de Goddelyke Majeſteyt tot een Sacrificie van verduldigheyt, het welck Godt veel aengenaemer was, dan oft ſy dagelykx hem alle de wel-riekende kruyden en Speceryen van Indien en van Arabien hadde op-gedraegen: daerom hy en wilde oock hier tegen deſe verduldige danckbaerheyt niet ſchuldig blyven.

Want ſoo ſy naer de voor-gemelde dry jaeren, op eenen ſekeren tyt in haere Spelonke met haer oogen naer den Hemel opgeſlagen, ende knielende op de harde aerde; Godt den Heer ſeer min-hertelyk aenbadt, en haeren geeſt met de wonderbaere

werken Godts in Hemels firmament seer soetelijk en heyliglijk was verontledende, sy sag eenen klaer-blinkenden Jongman regel recht tot haer uyt den Hemel komen gevlogen. Sy soude gemeynt hebben dat de Sonne ofte de Maene in haere cabinet uyt den Hemel neder daelde, en hadde sy in de Christelijke Leeringe niet meer dan de blinde Afgodische Heydenen ervaeren en geleert geweest. Sy sag wel dat desen glansstraelende Jongelink, nogte Phœbus, nogte het aensicht van Diana en was (al was sijn hooft met meer blinkende stralen omcingelt dan de Sonne) maer dat hy een Hovelink des Hemels Paradys was, in het welck sy ook niet bedrogen en wiert, want het was haeren goeden Engel, die van Godts wege tot haer uyt den Hemel in haere duystere Spelonke af-geveerdigt was.

T' en is niet licht om doen, eenen geest met menschelijke woorden wel te beschryven, door dien dat in den selven niet te vinden en is, het welk onse sinnen ter degen konnen vatten; nogtans gelykerwys eenen Schilder de Sonne met een kole oft pot-loot eenigsints in't rouwe kan af-teekenen, alsoo konnen wy ook de hemelsche Engelen, onder eene uytwendige en sienelijke gedaente; eenigsints met onse Penne beschryven. Ick

segge

ſeggen dan, dat het aenſicht van den Engel, die hem nu ter tyd aen onſe verduldige *Genoveva* veropenbaerde met eene ſoo groote ſchoonheyt, en met eene ſoo uytnemende ſeegbaerheyt ondermengelt was, dat eenen perſoon, in Goddelijke ſaecken min ervaeren dan onſe Princeſſe, hem voor eenen Godt ſoude aenbeden hebben.

Want boven de ſtralen die daer rontsom ſijn Lichaem over al met eenen ſeer wonderlijken glans uyt-ſchoten, ſijn Lichaem was met een hemels blauw zyden kleet bedekt, tot een teeken van de plaetſe uyt de welke hy af gekomen was. Hy hielt in ſijn rechte hant een ſeer koſtelijck Kruys, in het welk onſen Saligmaeker *Jeſus* in het ſneeuw wit yvoir ſoo konſt-aerdelijck was verbeelt, dat het klaer om ſien was, dat geen menſchen handen het ſelve en hadden gemaekt: ſijn hair hing onachtſaemelijck op ſijn ſchouderen, het welk met ſommige druppelkens bloedt overdauwt was: ſijne oogen ſchenen in de doodt nu dadelijck te breken; en ſijnen mondt ſcheen ſijne ongehoorde tormenten klaeg-moedelijkx gewyſe nog uyt te ſpreken: ſijne litmaten waren ſoo delikatelijk uytgevrogt, dat men de Senuwen en de Aderkens tuſſchen ſijn teer vel ſag ſpelen.

Als *Genoveva* haer over dit hemelsch spectakel genoeg verwondert hadde, den Engel presenteerde haer dit mirakeleusselyck Kruys, seggende: *Genoveva*, ick ben hier van wegen de Goddelijke Majesteyt afgeveerdigt om u dit Kruys te langen, het welk gy nu voortaen in alle uwe gepeysen u moet voor-houden; en het welke nu voortaen in allen uwen tegenspoet voor eenen onverwinnelijken Schilt sal dienen. Ist by aldien, dat de bitterheyt van u lyden, u al te onsmaekelijk schynt te wesen, onder-mengelt dese met dit Bloedt, ende sy sal in lieffelyke soetigheyt verandert worden. Indien u eenig gepeys van wanhope komt aen te vallen, neemt uwe vlucht in dese Wonden tot de welke alle de Duyfkens des Hemels haren toe-vlucht nemen, ende gy sult in de selve een volmaekte ruste vinden. Met een woort, *Genoveva*, dit is de Rondasse die alle de kogels van tegenspoet voor uwe voeten machteloos ter aerden zal doen vallen. Dit is den sleutel, die den Hemel aen uwe verduldigheyt eens zal openen. Daerom ontfangt dese gunstigheyt van de milde hant Godts, met zulk een dankbaerigheyt als gy wel verdient.

Soo de Princesse haer uyt eerbiedinge voor den Engel neder boogde, soo ontsinck

ſy dit wonderbarig Kruys, om op het ſelve alle haere ſchoone victorien te graveren, gelijk eertyts *Belizarius* dien onverwinnelijken Capiteyn onder den Keyſer *Juſtinianus*, die hem ten langen leſten ſijne oogen voor ſijnen loon heeft doen uytſteken. Ende het gene dat het voor-gemelde Mirakel te boven gaet, was, dat dit Hemels Kruys *Genoveva* over al naer-volgde ging ſy uyt haere Spelonke om water te haelen, dit Kruys volgde haer naer: ging ſy eenige wortelkens tot haeren nootdruft ſoeken, dit Kruys volgde haer naer: bleef ſy ſtille ſtaen, dit Kruys bleef ook ſtille ſtaen: quam ſy weder in haere Spelonke, dit Kruys quam met haer ook weder in de Spelonke. Ende dit mirakeleus vergeſelſchappen van dit Kruys, duerde eenige maenden, tot dat het hem ſelve in eenen hoek van de Spelonke ſtelde, daer de Nature in de Steen-rotſe een kleyn Autaerken hadde uyt-gehouwen, het welk onſe H. Princeſſe met wilde bloemekens, kruydekens, ende meykens op ſijnen tydt verçierde.

Alſoo haeſt als ſy van eenig verdriet bevochten wiert, onſen Saligmaeker ſtreckte ſijne gebenedyde armen tot haer uyt, ende opende haer ſijne Godt-menſchelijke zyde, op dat ſy alle haere quellingen in de ſelve

ſoude ſteken. 'T is een lichte ſake, ſijne innigſte gepeyſen te kennen te geven aen den genen, wiens oogen alle gronden door-ſtralen, ende alle ſijne wonden hem voor de voeten leggen; die de ſelve op eenen oogenblik ſonder eenige Medecyne kan geneſen.

'T is een dwaſe ſake, de ongevoelheyt in de deugt te willen vinden: de gene die deſe leſſe de menſchen met woorden hebben willen aen-preken, hebben de ſelve met haere uyt-werkingen om verre geſlooten. Want de verduldigheyt van de kloecke Philoſophen, en is noyt ſoo hoog op-geklommen, dat ſy de katyvigheden, ſonder bleek te worden, ſouden hebben konnen aenſchouwen; ick laete varen, dat ſy de ſelve ongevoelens ſouden hebben onderſtaen. De deugt der Chriſtenen, gaet alle de Philoſophie en alle Theologie der Heydenen verre te boven; nogtans haere ſottigheyd en ſtelt hun ſoo barbare wetten niet, dat ſy de katyvigheden ende de pynelijkheden, die de menſchen ſeer dikmaels in dit leven overkomen, niet en ſouden moeten gevoelen. Job, den waerachtigen ſpiegel der verduldigheyt, al maekten hy ſchoon in alle ſijne ſmerten ende ſieckten, ſijnen wille met den wille Godts eenformig, hy liet nogtans ſij-

ne tonge toe, dat ſy ſijne ellenden ſoude beklagen, ende ſeggen dat ſijne litmaten van yſer ofte ſtael niet gemaekt en waren; de over-groote pyne maer al te wel gevoelende, die hem geſtaegs als eenen ſterk-loopenden ſtroom dag en nacht over-liepen, en by naer verſmoorden.

Ja onſen Saligmaeker ſelfs, Godt ende Menſch, hangende aen den ſchandelijcken Boom des Kruys, handen ende voeten met plompe yſere Nagels doorboort, ende ſijn ganſch Lichaem met wreede ſlagen doorhouwen, heeft ſijne Tonge oorlof gegeven, dat ſy ſijne bittere ſmerten en over-ſwaere pynen droef-moedelijk ſoude beklagen, op dat een iegelijk ſoude mogen ſien, dat hy een waerachtig lydelijk Menſch was, die ſijne ſmerten niet dan te wel en gevoelde. Laet ons ſijn exempel, ſoo wel in ſijne ſprekende beklagingen, als in ſijne ſtil-ſwygende gehoorſaemheyt naer volgen, onſe traenen en ſuchten en ſullen nimmermeer konnen beletten, dat onſe patientie geen deugt en zy.

O! hoe volmaektelijk volgde onſe verduldige Princeſſe de voor-gemelde exempelen naer, haere ſtantvaſtigheyt was eenen oprechten Marmer-ſteen, maer eenen Marmer-ſteen die tranen uyt-ſtorte, en met ſijn verſuchtingen wel thoonde, dat *Genovevæ*

geen Marmere Statute en was, die niet en konde gevoelen. Sy beloeg met een ſoet herte alle haere ſmerten ende ſwaere ellendigheden, ſonder eenige teekenen van onverduldigheyt, uyt het ſelve te laeten voort komen. Met een woort, het minnelijk beklag haerder katyvigheden, viel de Goddelyke Majeſteyt aengenamer, dan het konſtigſte Snaren-geklang die ooren van eenen grooten lief-hebber der Muſieke aengenaem ſoude mogen weſen.

HET XIX. CAPITTEL.

Het Crucifix ſpreekt tot Genoveva, *ende vertroost haer.*

SOo onſe onnooſel ende bedrukte *Suſanna* op eenen ſekeren tydt van eene ſoo groote benouwtheyt ende droefheyt des herten overvallen wiert, dat dede haere oogen in twee Fonteynen van tranen veranderen, ſy wierp haer ter aerden voor de voeten van haer Crucifix, ende ſprak tot het ſelve met een duſdanig lief ende droef-minnelijk beklag.

Hoe lange zult gy noch toe-laten, mynen liefſten Godt en Vader, dat de deugt ſoo wreedelijk gehandelt wort? En ſijn vyf bedrukte Jaeren in alle ellendigheyd gepaſ-

leert u nog niet genoeg, om met myn verduldigheyt te vreden te weſen? Al had ick ſchoon uwe heylige Autaren om verre geworpen, ende uwe Tempels met den brant ter aerden gevelt, myne ſoo menigvuldige ende langdurige vloeyende traenen hadden uwen gram-moedigen toorn nu al moeten uyt-bluſſchen hebben, ten zy dat den ſelven met myne traenen en ſuchten, als het vier met olie meer ende meer ontſteken wort. Ick laete my voorſtaen, dat myne droefheyt ende katyvigheden, niet langer dan myne voorige blydtſchap en voorſpoet en ſouden geduert hebben.

Maer nu ſien ick klaerlijk, dat gy my op andere tyden uwe lieffelyke gunſtigheden tot geen ander eynde en hebt gejont, dan op dat ick, naermaels myne bitterheden met eene lang-duerige tegenheyt ende onluſtigheyt ſoude ſmaken, ende op dat gy my de ſelve door de lange gedachteniſſe mynder voorleden voorſpoeden, veel zuerder en bitterder ſoudt maken. En is het nog geen tydt, bermhertigen Heere, van eens te bethoonen, dat gy ſoo wel eenen beſchermer van de onnooſelheyt zyt, als eenen wraeknemenden Godt over de ongoddelycke boosheden? Daer zyn nu vyf jaeren verloopen, in de welke ick, niet een gemeyn

Martelie; maer een wreede en een langſaem Martelie dag en nacht genootſaekt ben geweeſt te onderſtaen, daer en is ter wereit niet, 't welk myn over-groote droefheyt trooſtig geweeſt is, het ſchynt dat alle de creaturen met mijne vyanden tegen my t'ſamen geſpannen zyn, om de ellenden en droefheden in my te vermeerderen.

Een goet ende een godtvruchtig diſcours op ſijnen tydt ende ſtont gehouden, is magtig eene verdrietige wolke van een droefmoedig herte te verjagen; maer eylaes! ick ben nu ſoo verre gezeylt, dat ick by naer het gebruyk van ſpreken hebbe verloren, door dien ick geen andere verkeeringe dan met beeſten en hebbe. De nachten bedecken d'een helft van onſe ellendigheden met haere duyſterniſſen, maer den ſlaep vreeſt by mijne oogen te komen, uyt vreeſe dat ſy in mijne tranen ſoude verdrinken, oft ten minſten van de ſelve ongeruſtig gemaekt worden. Het ſchynt dat mijn katyvigheyt behaelijk en peſtilentieel is: ſoo ſeer vreeſt men by my te komen. Den honger, den dorſt, de koude, de naektheyt zijn het minſte deel mijnder ſmerten. De uytterſte ellendigheyt van dit edel ende onnooſel Schaepken, brengt my meer tormenten by, dan oft allen de voor-gemelde

ellendigheden by een, en op malkanderen gehoopt waeren.

Ach! alder-goedertierenſten Heere, was't uwen Goddelijken wille, de Moeder om eenige haer onbekende ſonden in dit leven te ſtraffen, waerom en neemt gy dit onnooſel kindeken in uwe beſcherminge niet, aengeſien dat gy wel wiſt dat het ſoo onbequaem was om mede plichtig van mijn miſdaet te weſen, als onbequaem om deſe ſware ellendigheden onnooſelijk te verdragen: vergeeft het my, alder-liefſten Vader, dat de droefheyt deſe klagtige woorden uyt mijnen mont trekt. Ick hebbe my teenemael laeten voorſtaen (aengeſien dat den oorſprong van ſoo vele ellenden my verborgen was) dat het my geoorloft was eenigen troоſt te ſoeken by uwe oneyndelijke en Vaderlijke genaede, die noyt eenig leet-hebbende kindt over ſijne miſdaden onbermhertelijk en heeft verſtooten, nog noyt verſtooten en ſal, nog en kan.

Deſe minnelijke wee-moedige woorden uyt-ſprekende, ſoo overgoot ſy het Crucifix met den brandenden vloet haerder tranen, die met een kragtiger gewelt haere over-groote katyvigheden uytſpraken, dan haere ſwacke tonge wel hadde konnen doen. Maer als nu de onnooſele tranen van on-

ſen ellendigen *Benoni*, met ſijns Moeders onſchuldige traenen en ſuchten, onder een gemengelt wierden, daer en was niet een ſoo harde Steen-rotſe daer ontrent, die door deſe niet beweegt en wiert. Ende ſoo onſe bedrukte Princeſſe in haer treurig beklag voort-varende, en het Cruciſix met beyde haer ermen lief-getallyk omhelſende, tot het ſelve ſeyde: Mynen liefſten Heere ende Godt, wat heb ick dog ſoo veel tegen uwe Goddelyke Majeſteyt miſdaen, dat gy ſoo rouwelyk met my handelt?

Siet hier eens een wonderlijk Mirakel. Soo *Genoveva* nog eens wat ſprekende, het Crucifix gat haer mondelyk deſe navolgende antwoorde:

Wat is 'er, myn Dochter: wat reden hebt gy, om u aldus te beklagen? Gy vraegt my om wat ſonde dat gy in deſe wilderniſſe gebannen zyt: en ick vrage u, om wat ſchult, dat ick aen den Boom des Kruyce genagelt ben; zyt gy onnooſelder dan ick, oft zyn uwe karyvigheden meerder dan de myne? gy zyt ſonder ſonde: hebbe ick oyt eenige ſonde gedaen? Gy en hebt noyt gepeyſt het ſchandelyk werk uyt te regten, het welk men u overtuygt: meynt gy dat ick miſſchien eenen Muyt-maker ende eenen Tooveraer ben, 't welk my op-gere-

gen is, gy en ontfangt geenen troost van de ſchepſelen; en is't u niet genoeg, dat gy van den Schepper vertroost wort? Niemant en heeft medelyden met uwe ellenden; wie heeft met de myne eenig medelyden gehadt? De onredelycke ende ongevoelende creaturen hebben eenen ſchrick van uwe ellendigheyt, en heeft de Sonne haer ſtraelen niet binnen gehouden, op dat ſy myn over-groote ellendigheyt niet en ſoude aenſchouwen? Uwen Sone vermeerdert uwe droefheyt, meynt gy dat de tegenwoordigheyt van myn Moeder myne tormenten verminderde? Weeſt geruſt Dochter, en laet my voorts met uwe ſaken geworden. Weeſt ſomwylen indagtig, dat den genen, die al het goet en al het gemak des werelts gemaekt heeft, al het quaet en al het ongemak des werelts heeft moeten lyden. Is't by aldien dat gy uwen Kelk met den mynen vergelykt, gy zult den uwen met genoegte uyt-drinken, en gy zult my daer-en-boven wel hoogelijk bedanken van de gunſtigheyt die ick u met'er daet bethoone, dat ick u een weynig in droefheyt nu laete leven, op dat gy daer naer door eene genoegelyke doot, ende vol van verdienſten van een mannelijke verduldigheyt in myne eeuwige triumphantelijk mogt opklimmen.

Het ware verloren aerbeyt, u te willen uyt-leggen wat een groote beſchaemtheyt dat deſe kleyne vermaeninge in het gemoet van onſe *H. Genoveva* veroorſaekte, maer my dunkt dat ick ſeer wel ſal doen, latende een ieder weten, dat deſe woorden haer een ſoo kloeken moedt ende ſterkte gaeven, dat haer voortaen allen de ſcherpſtekende doornen der katyvigheden, voor ſachte Roſen, allen de bitterheyt der ellenden, haer voor ſoetigheyt, en allen de tormenten, haer voor genoegten quamen te dienen. Hier toe mikte oock d'ooge van de Goddelijke voorſigtigheyt, want Godts meyninge was, haer door deſe vermaeninge tot eenen meer verheven trap der verduldigheyt te vervoorderen, ende haer geenſints in de wanhope te laeten vallen; van dien tydt af en badt de H. Princeſſe Godt den Heere nergens anders om, dan dat hy haer meerdere droefheden ſoude believen over te ſenden, maer den alder-bermhertigſten en miltſten Vader ſondt haer hier tegen meerder ende beſtandiger genoegte over.

HET XX. CAPITTEL.

De wilde Beeſten komen Genoveva *dienen, ende haer gehoorſamen.*

OM in ons aengevangen propooſt voorder te vaeren, ende het voor-gemelde een ieder klaerblijkelijker te betoonen; en hebben wy geen andere preuve van noode, als dat *Genoveva* over de wilde Beeſten en de Vogels van deſe Wilderniſſe by na een ſoo groote over-hant door hare onbevlekte onnooſelheyt ende godtvrugtigheyt kreeg, als onſen eerſten Vader Adam in't Aertſch Paradys over alle de Beeſten des weirelts. Ick en wil hier niet ſpreken van de Hinde, die van het beginſel dat ſy in deſe Wilderniſſe gekomen was, alle dagen haer kindeken met haer melck quam op-queeken, ende alle nachten in de Spelonke met de Moeder ende het kindeken bleef ſlaepen, om hunne verſtyfde litmaten met haeren adem ende in-geboren hitte te verwermen. Maer ick ſegge: dat de Voſſen, Daſſen ende Haſen naer deſe leſte Godts-jonſtigheyt, met haeren onnooſelen *Benoni* minſamelijk quamen ſpelen.

De Vogels ſloegen malkander met hunne vleugelen, en vochten onder een, om

van hem de alder-eerſte gevangen te mogen weſen. De Spelonke van *Genoveva* was een plaetſe, in de welke de wilde Verkens ſonder haere grammoedige verwoetheyt waren, ende de vervaerde Herten ſonder eenige vreeſe. Men hadde mogen ſeggen dat onſe H. Princeſſe hun natureel door het medelyden haerder ellenden verandert hadde en dat ſy de beeſten eenige ſoorte van reden-cavelinge hadde in-geſtort, om hare nootdruften te onderkennen.

Want ſoo ſy op eenen ſekeren tydt haer kindt een arm ende verſleten Schabbeken in de tegenwoordigheyt van eenen Wolf aentrok, deſe Beeſte liep van ſtonden aen uyt de Spelonke, om ergens een Schaep te vinden, 't welk hy gevonden: en ſijn kele af-gebeten hebbende, quam met het velleken naer *Genoveva* regel-recht toe, en leyde het voor hare voeten, al of deſen Wolf verſtant hadde gehadt om te tuſſchen-kennen 't gene het bequaemſte was, om het lichaem van haeren onnooſelen *Benoni* te verwermen. De Princeſſe aenveerde dit preſent, naer dat ſy den Wolf wel bekeven hadde, om dat hy een ander hadde quaet gedaen, om haer deugt te doen.

En ſoudt gy niet ſeggen, beminden Leſer, dat 't Hof van den welluſtigen Prince

Sifridus, nu vol van Wolven en wilde Beeſten is, en dat den kuyl van de ellendige *Genoveva* met beleefde Courtiſanen daeren-tegen vervult is. Al het onderſchil beſtaet hier in, dat de menſchen de wreetheyt van hongerige Wolven daer hebben aengenomen, en de wilde Beeſten de beleeftheyt der menſchen hier hebben aengedaen. Stelt eens het geluk van d'eene tegen het geluk van den anderen, en gy zult hier het ſelve onderſchil bevinden, 't welk tuſſchen de genoegte der Engelen, ende de genoegte der Duyvelen gevonden wort. De welluſten en de genoegte des werelts en zyn in de Spelonke van onſe Princeſſe niet te vinden; maer ſy is hier-en-tegen met duyſent en duyſent gunſtigheden des Hemels vervult. Deſe wilderniſſe en heeft van natuer wege niet, waer men grootelykx ſoude mogen naer verlangen, maer de gratie en de genade Godts maekt haer de wilde Beeſten tam en gedienſtig. Ick hebbe ſoo vele geſchiedeniſſen dit poinct aengaende, dat de vreeſe die ick hebbe van hier in verdrietig te vallen, my den wille beneemt om in't ſelve voorder te vaeren. Dit ſegge ick alleenelijk, dat onſe *Genoveva* in deſe woeſte en verlaten wilderniſſe het geluk vont, welk onſen eerſten Vader

Adam in den Luſt-hof des Paradys eens heeft genoten, en dat ſy in de wilde Dieren eene ſoo groote gehoorſaemheyt ende gedienſtigheyt genoot, als ſy in haer Vaders ofte haer Mans Paleys hadde konnen genieten.

HET XXI. CAPITTEL.

De H. Maget MARIA *verthoont haer aen* Genoveva *ende vertrooſt haer.*

HIer komt nu een poinct, 't welck ick in geender manieren en mag verſwygen, door dien dat het vol is van ſeer ſchoone en godtvrugtige onderwyſingen. Daer was by de Spelonke van onſe Princeſſe een ſeer klaere en ſchoone Fonteyne, die meer van d'een helft van den nootdruft aen de Moeder en aen haer kint verleende. Ick en weet niet ſeker, oft *Genoveva* haer oyt te vooren in deſen klaeren water-ſpiegel hadde geſien. 'T is eens gebeurt, dat ſy hare oogen (ofte al willens, ofte by geval) in deſe klaere Fonteyne nederwaerts ſlaende, en ſiende aldaer de rompelen van haer Voor-hooft, haer ſelven by naer niet en kende, door dien de gedagteniſſe van haere voorgaende ſchoonheyt: haer verſtant grootelijkx verduyſterde.

Hoe?

Hoe? (ſeyde ſy) is dat *Genoveva*? Geenſints: ik en ben't niet: 't is iemant anders. Eylaes ſoud'et ook wel mogelyck weſen, dat die droef-moedige en teenemael ingevallen oogen, ſoo groote vlammen op den voorigen tydt ſouden konnen vercorſaeckt hebben? Dit Voor-hooft met duyſent rompelen door kerft, getuygt my, dat het ſelve niet en is, het welk te vooren het Indiaenſch glat en effen Yvoor beſchaemt maekte: deſe diepe ingetrocken wangen en hebben geen gelykeniſſe met de gene die te vooren de Lelien en Rooſen in hunne friſſche couleuren verre te boven gingen. Maer, waer henen vervoert my myn onbedagtig ſpreken. Eylaes! ick ſien, en gevoele wel, dat de katyvigheden die ik onderſtaen, nergens geen plaetſe en vinden dan in de ellendige *Genoveva*.

O droeve ellendigheden! men mag met recht ſeggen, dat gy-lieden wreede en barbare beulen zyt, aengeſien dat gy-lieden in myn lichaem een ſoo ongehoorde en wonderlycke veranderinge op korte jaeren hebt gemaekt. Antwoort my nu eens, gy onbermhertige en onverbiddelyke katyvigheden, waer hebt gy-lieden het ſneeuw van myn lief-verwig couleur verſteken? Hebt gy-lieden 't ſelve miſſchien geſmolten, om van

die bittere traenen voor my te diſtileren? *Genoveva!* ô ellendige *Genoveva*, gy en zyt nu anders niet, dan het beeldt, van 't gene gy te vooren hebt geweeſt, en eene ydele ſchaduwe van u ſelven, ach arme *Genoveva*, ellendige *Genoveva*.

Daer-en-tuſſchen dat de Princeſſe haer in deſer voegen beklaegt, ende haer beſte dede om haer in't klaer water van deſe Fonteyne ter degen te verkennen, ſy ſag in't ſelve eene ſchoone Vrouw-perſoone, ſeer gelyk aen de Nymphen die de Poëten verſieren haere woon plaetſen in de klaere Fonteynen en in de loopende Rivieren te houden. Haeren geeſt wiert van ſtonden aen, door de verwonderinge van eene ſoo groote Majeſteyt op-getogen: ſy hadde haer ſeer geerne voor de voeten van deſe Goddinne geworpen, als voor den Autaer van de bermhertigheyt, op dat haren langdurigen droeven tegenſpoet, in eenen langdurigen voorſpoet ſoude mogen verandert hebben geweeſt, maer de regte reden wederhielt haere begeerte. Ende alſoo ſy tuſſchen de vreeſe en tuſſchen de betrouwingen bleef vlotten, ſy hoorde van zyts een ſtemme, die ſy meynde uyt den mondt voort te komen, den welken ſy in't water ſag, en ſoo ſy haer omme keerde, ſy ſag de Ko-

ninginne der Hemelen, haere beſte Advocaterſſe voor haer dadelijk ſtaen, die deſe woorden tot haer ſprak:

Gy hebt in der waerheyt, Dochter, goede redenen om u over het verlies van een ſake te beklagen, die de Vrouw-perſoonen alſoo wenſchelijk als voordeelig is. Ick ſien wel *Genoveva*, gy hebt uwe ſchoonheydt verloren. Daerom is't dat gy nu in deſer voegen klaegt. *Genoveva*, en hadt gy noyt ſchoone geweeſt, gy ſoudt nog geluckig weſen: dit is d'eenige hoedanigheydt, die u ſchult plichtig en ellendig gemaekt heeft: en al en ware het ſoo niet, ſoudt gy u over het verlies van een goet moeten beklagen, 't welk gy niet en behoorde te wenſchen? Gy hebt een ſake verloren, die de helft van de wereldt heeft doen verloren gaen: die de vervloeckte Af-goderye in de werelt gebrogt en geplant heeft ende de menſchen als een ſcherp ſteeck-yſer, tot alle ſoorten van boosheden onbeſchaemdelijk voort gedreven heeft. Waer't dat gy wiſte *Genoveva*, hoe ſeer dat uwe uyt-geteirde en ſwert verbrande wangen aen mijnen Sone aengenaem maken, gy ſoudt een ſchrick hebben van 's werelts lieffelijk couleur, ende van de lichamelijke friſheyt die gy te vooren hebt gehadt. Daerom komt tot u ſelven, lief-

ſte Dochter, ende en wilt uwe katyvigheden niet meer beklagen, aengeſien dat gy van deſe doornen, de kroone van uwe eeuwige glorie kont vlegten, en door de beke uwer traenen de geluck-zalige haeven van het hemelſch Paradys, met alle genoegte ſeer haeſt triumphantelyck invaeren.

Nauwelyckx en hadde de Koninginne des Hemels deſe woorden tot de goede *Genoveva* uyt-geſproken, de H. Maget Maria wiert door eene klaer-blinkende wolke uyt d'oogen van *Genoveva* vervoert, die vol van genoegte en beſchaemt eenigen tydt bleef ſtille ſtaen, van genoegte, om dieswille dat ſy de Moeder ende Maget in deſe werelt dadelyk hadde geſien, die namaels een goet deel van de zaligheyt onſer uytwendige ſinnen, in den Hemel zal weſen: van beſchaemte, om dat ſy van haere voorige ſchoonheyt, nog ſoo veel werk hadde gemaekt. Daer-en-tuſſchen deſe Hemelſche beſoekinge vervulde haeren geeſt met kloekmoedigheyt en met eene nieuwe ſterkte, om alle toekomende verduldigheyt te verdragen, hier door quam het dat ſy dikwils tot Godt den Heer ſprekende, ſeer lieffelyk ſeyde:

Wel aen dan liefſten Bruydegom, in-

dien't uwe beliefte is, dat uwe *Genoveva* tot het eynde van haer leven in angſt en druck zy: ik ben te vreden. Ik hope dat uwe Majeſteyt my eene ſoo getrouwe denareſſe in mijnen tegenſpoet als in mijnen voorſpoet zal vinden. Gy hebt my willen leeren, dat'er onder de cappe des Hemels niet weert en is bemint te worden, dan uwe oneyndelijke goetheyt: daerom ik en beminne anders niet dan u, mijnen Heer en mijnen Godt: u hoogelijckx bedankende, dat gy u geweerdigt hebt my op den regten weg te ſtellen, door den welken ik my van de liefde der Schepſelen kan af-wenden, en tot de liefde van mijnen Schepper regel recht geraken.

Eylaes! waer ſoudt gy nu weſen, mijn ellendige ziele, en hadde den alder-goedertierenſten Godt u niet belet uwe quade genegentheden in alle driftheyt te volgen, en de ſelve als een ongebreydelt peert over al ellendelijck naer te loopen: Ontwyffelijk, de dwaſe en opgeblaſen ydelheyt ſoude nu over u gemoet d'overhant hebben. Hoe groote reden heb ick, lieffſten Heer, om uwe Godt-vaderlijke voorſigtigheyt inder eeuwigheyt te bedanken, dat gy my door't verlies van eene ſoo kleyne ſaecke, tot een ſoo groot goet hebt vervoordert?

Wat had ick in't Paleys van mijnen Man anders konnen verwachten, dan eene gewillige ſlavernye, eenen eerlijken dienſt, en vele ketenen, die, al zijn-ſe ſeer koſtelijk vergult, en laeten daeromme niet ſwaer en onverdragelijk te zijn? Wat groote genoegten had ick in een Paleys te verwagten, ſiende in't ſelve ſommige ſaecken met een pinceel ſlechtelijk uytgeſchildert, de welke de nature my hier in haer egtige en naturelijke ſchoonheyt duyſent-mael beter voorſtelt?

En ſien ick hier alle nachten het blauwverwig firmament des Hemels niet met alle fijn klaer-blinkende ſterren, als met ſoo vele klare en verre ſiende oogen begaeft, die altemael bereyt zijn om mijn verduldigheyt de ganſche wereldt door te doen blinken? En dient my ieder ſchepſel voor eenen kriſtalynen ſpiegel niet, in den welken ick het Beeldt van mijnen Godt daedelijck kan aenſchouwen; Al't gene dat'er in de wereldt is, roept, dat'er eenen almogenden en eenen alregerenden Heer is. En ſeggen my deſe kleyne kriſtalyne beeckxkens niet, die altemael ſoetelijkx naer den grooten Oceaen voort loopen: *Genoveva*, in deſer voegen moet gy oock uwen toevlucht naer den ſchoot van de Goddelijke berm-

hertigheyt nemen! En leeren my deſe Vogelkens met haeren lieffelijken ſang niet, dat ick den grooten Godt dag en nacht voor alle ſijne weldaden moet loven en dancken? Wat ſoude ick in't Paleys van mijnen Man meer hebben konnen verwachten? Eeren, die ydel zijn! Hoogheden, die perykeleus zijn (Kenniſſen, die ſchadelijk zijn! Vrientſchappen, die geveynſt zijn! Genoegten, die vuyl zijn! Welluſten, die't lichaem en de ziele ſeer hinderlijk zijn!

Nu ſien ick eerſt klaerlijk (alder-liefſten Godt) de ſoete trecken van uwe Vaderlijke voorſigtigheyt: uwen heyligen Naem moet in der eeuwigheyt weſen gebenedyt, om dat gy u hebt geweerdigt eene ellendige creature ter hulpe te komen, die naer u roepen, noyt en ſoude hebben gehoort, en hadde het niet noodelijk geweeſt, nog die noyt u goddelijk ingeven en hadde gevolgt, en hadde het niet geweldig geweeſt. Daerom ick belyde, dat ick oneyndelijke dank-ſeggingen uwe oneyndelijke goetheyt ſchuldig ben, om dat ſy my met deſe hemelſche gunſtigheyt ſoo mildelijk ende wonderlijk heeft voorkomen. Dies te meer om dat gy (ô alder-bermhertigſten Vader) my deſe eenige en droeve wilderniſſe, in een lieffelijk en genoegelijk Paradys hebt veran-

HET XXII. CAPITTEL.

Sifridus *wordt in't midden van eenen nacht van eenen geeſt op-gewekt, ende vervaert gemaekt.*

OP den ſelven tydt dat onſe heylige Princeſſe in haere droeve wilderniſſe met de ware genoegten des Hemels overgoten wiert, *Sifridus* en konde in de genoegten van ſijn Paleys nog ruſte, nog eenigen trooſt vinden. Hy was by nachte met ſware en droeve fantaſien overvallen: by dage en dagte hy op geen ander ſake, dan op de af-weſentheyt van ſijne *Genoveva*. Inder-voegen dat ſijnen ſwaer-moedigen geeſt nergens anders mede, dan met melancolique gepeyſen verontledigt wiert: ſijn eenige en treur-moedige genoegte was, van aller menſchen geſelſchap te vlieden.

Men ſag hem dikmaels alleen langs den kant van de Riviere wandelen, en in der baeren ontſtantvaſtigheyt het gewoel ſijns gemoet overleggen: ja even eens al oft dit melancolyk humeur hem in eenen wilden menſch hadde verandert. Hy ontſtal hem menigmael uyt het geſigt van ſijn Dienaeren, om te vryelyker in de duyſterniſſen van den Boſch te mogen verſuchten, ſom-

wylen ook tegen ſijne eygen ſchaduwe qualyck te vreden weſende, als hy de ſelve door eenigen ſonneſchyn quam te aenſchouwen.

Wie ſoude ſijne wanhopende furieusheyt, en ſijne furieuſe wanhope met woorden genoeg-ſaemelyk konnen uyt-ſpreken, als ſijne memorie hem ſeyde *Sifridus*, gy hebt *Genoveva* doen vermoorden: Gy hebt u onnooſel kindeken om hals gebrogt: Gy hebt uwen armen Dienaer ſijn leven ontnomen, wiens bleeke ſchaduwe u dag en nacht ſonder ophouden vervolgt. Waer zyt gy myn alder-liefſten *Genoveva?* Waer zyt gy myne liefſte Dochter, waer zyt gy? 'T is wel te gelooven dat hy *Golo* dadelyck ſoude doorſteken hebben, hadde hy hem ergens in deſe geſtelteniſſe zynde, te gemoet gekomen; maer deſen min-eedigen en doortrapten Vos, verſinde in tydts een geveynſde reyſe, ſoo haeſt als hy gewaer wiert dat het gemoet van ſijn Meeſter nu verandert was. Hadde hy noch een weynig tydts in't Paleys blyven haperen, 't was gedaen met ſijn leven; namentlijck naer dat den Palatyn het treurig en ſchroomelijk viſioen van *Drago* hadde geſien.

Ik en ſegge niet, dat dit een bedrog in ſijne gekrankte fantaſie was: want ick

weert ſeer wel, dat Godt den Heer de menſchen die uyt deſe werelt in d'ander vertrocken zijn, ſomwylen tot profyt van eenigen perſoon haer wederom laet keeren. De exempelen en de Hiſtorien van deſe waerheyt en zijn maer al te klaer; niet ſprekende van den ryken vreck, die den Vader der geloovige menſchen Abraham badt, dat hy Lazarum in de werelt wederom ſoude believen tot ſijne broederen te ſenden, op dat ſy haer ſouden wachten van in de plaetſe ſijnder tormenten oock eens te geraecken.

Ick ſegge alleenelijck, dat dit ſchrickelijk viſioen in deſer voegen geſchiede. Als den Palatyn in ſijn ruſte nu lag, hy hoorde iemant in den middernacht met groote ſtappen in ſijn Kamer wandelen: hy trok terſtont de gordynen van ſijn Ledicant open, en ſoo hy anders niet en ſag dan een weynig reſterende licht, 't welck in de ſchouwe nog brande, hy ſtelde hem wederom tot ſlapen, maer ſoo 't voorgaende gerugte een quartier urs daer naer wederom hernam, hy ſag in ſijn Kamer eenen grooten, bleecken en miſmaekten man, die achter hem eenen grooten hoop van ketenen ſleepte, met de welke hy gebonden ſcheen te zijn. Dit ſchrickelijk ſpectakel was beſtant genoeg

om eenen vervaerden menſch ſijne ſpraecke en moedt te benemen, maer ſoo den Palatyn kloekmoedig ende onverſaeft was, hy vraegde hem (ſonder eenig teeken van vervaertheyt te geven) wat dat hy van hem begeerde. Daer-en tuſſchen hoe kloekmoedig dat *Sifridus* oock was, het kout ſweet brak hem ten lyve uyt, namentlijk als hy ſag dat den Geeſt hem toe wenkte, dat hy by hem ſoude komen, 't welk hy terſtont dede, hem volgende dweers door een hoender-plaetſe, en van daer in een kleyn Hofken, in het welk den Geeſt gekomen zijnde, ſoo verdween hy van ſtonden aen, laetende den Grave met ſijn haeſtig en onverwacht verdwynen meer verbaeſt ſtaen, dan oft hy den Geeſt langer hadde moeten vergeſelſchappen. Daer-en-tuſſchen de Maene verdobbelde ſijn vreeſe want ſoo deſe hem tot nog toe met haeren ſchyn hadde getoont waer dat hy was, ſy ontrock hem ſubitelijk al haer licht, inder voegen dat hy genoo'ſaekt wiert in het midden van duyſterniſſen de deure van ſijn Slaep-kamer te ſoecken.

Soo hy deſe nu ten langen leſten gevonden, en hem wederom in ſijn bedde geleyt hadde, hem dacht dat den voor-gemelden grooten Man kout als een ys, in't bedde

aen ſijn zyde lag, die hem met ſijn ermen omhelſde, en ter degen perſte. Dan riep hy eerſt ſijne Dienaeren op, die met licht in de Kamer gekomen zijnde hem bleeker vonden dan een doodt menſche, nochtans hy hiel hem tot den morgenſtont, als of hy niet vervaert en was.

Nauwelijck en was den morgenſtont aengekomen, hy belaſte ſijne knechten dat ſy d'aerde ſouden op-graven, ontrent de plaetſe daer den Geeſt verdwenen was, ſy hadden quaelyk twee voeten diep gegraven, als ſy de beenderen van een doodt man vonden, die met yſere ketenen en boeyen aldaer gelaeden lag. Eene van de Dienaren dit ſiende, ſeyde tot den Palatyn, dat den Heer Hof-meeſter het doodt lichaem van den min-eedigen *Drago* in die plaetſe hadde doen werpen, in de welcke het beenderen geraemte gevonden wiert, 't welck *Siſridus* verſtaende, gaf orden dat men dit ſoude begraven, en voor den ſelven ettelijcke Miſſen doen leſen. Men hoorde naer deſen tydt in't Palevs geen gerugte meer, maer het verſtant van den Palatyn, diende hem voor eenen ſchroom-makenden Duyvel, die alle de ſchrickelijke verbeeldingen voor ſijne fantaſie ſtelde, die de menſchen van helſche furien vervolgt zijnde oyt hebben konnen verſinnen.

Dan ſag *Sifridus* klaerelyk, dat alle ſijne angſten en vervaertheden haeren oorſpronk uyt ſijn miſdaet namen. Daer en was ter wereldt niet, het welk ſijn herte van deſe droeve verbeeldingen koſte af-trecken: hy had gedurig voor de oogen ſijns verſtants de levende beelden van die dry onnooſele menſchen; de welke hy meende ſoo jammerlyk omme gebragt te hebben. Men hoorde dikmaels deſe treurige woorden uyt ſijnen mont komen. O *Genoveva*, hoe vele tormenten doet gy my aen. Syne vrienden deden haer uytterſte beſte, om ſijn verſtant en memorie van deſe gedagten af te wenden; maer de hant van de Goddelyke regtveerdigheyt greep hem in alle plaetſen vaſt, en de verbeeldinge van ſijn miſdaet en liet hem nergens ruſten.

De duyvels (naer de leeringe der Theologanten) dragen altoos, en alomme daer ſy gaen, haere tormenten en helle met hun: en eenen booſen menſch heeft altoos ſijnen beul aen ſijn zyde. *Sifridus* hadde door eenen haeſtigen en eenen qualyk bedagten iever geſondigt; Godt quam hier-en-tegen met eene contrarie maniere van Proceſſen te voeren, die hem met eene traege en langſame, pyne ſtrafte, om hem te laeten weten, en ook met'er daet te doen gevoelen

wat een perykeleuſe ſake dat het is, geenen raet van de regte reden te vragen, op de gevallen die ons dagelijkx konnen over komen.

HET XXIII. CAPITTEL.

De H. Genoveva *Catechiſeert haeren jongen* Benoni, *ende leert hem de vreeſe ende liefde Godts.*

DAer-en-tuſſchen dat wy ſoo lange met de ſchroomelijke verbeeldingen van den Prince beſig zijn, wy en hooren de godtvrugtige en Godts geleerde leſſen niet die *Genoveva* haeren jongen *Benoni* in de Wilderniſſe voor leeſt. De goede *Genoveva* was nu diep in het ſevenſte jaer van haere verwoeſte eenigheyt gekomen, als haeren kleynen *Benoni*; met het gevoelen zijnder ellendigheden oock zijn volle verſtant begonſt te krygen. De goede en heylige Moeder en liet niet achter, 't welck hem tot goede onderwyſinge ſoude mogen hebben gedient: en ſoo ſy de magt nogte oock de begeerte niet en hadde, om hem de vergankelijke rykdommen van deſe werelt achter te laeten, ſy en wilde nogtans hem oock niet van de goederen ontbloot laeten, door de welke hy naermaels met

d'eeuwige, maer dan genoegſamelijk ſoude verrykt worden.

Daerom haer eenige ſorge was, hem te leeren Godt kennen, Godt te leeren beminnen, Godt met alle eerbiedinge te leeren dienen. Voorts, dat hy de beeſten niet gelijk en was, met de welke hy dagelijckx ſpeelde, door dien dat hy een ziele hadde, die noyt en konde ſterven, en dat de zielen der beeſten met haere lichamen te ſamen vergaen. Sy dede hem s'morgens, ſoo haeſt als hy op geſtaen was, en 's avontds eer dat hy ſlapen ging, voor het Crucifix knielen? En ſy en liet hem noyt de mammekens van ſijne Hinde ſuygen, eer dat hy Godt alvooren hadde gebeden. Dit kleyn en goet-aerdig kindeken thoonde van doen af eenen ſoo grooten treck tot de deugt, dat ſijne Moeder hier over verwondert, en uyt'er maeten ſeer verblydt was. Het hielt ſijne Moeder duyſent kleyne queſtien voor, die ſijn kloeck natureel en ſijn ſcherp verſtant genoeg te kennen gaven. De tranen ſprongen dikmaels uyt d'oogen van de goede *Genoveva*, als ſy by haer ſelven quam te overleggen, dat dit goet en ſcherpſinnig kindeken wel verdiende in eene andere ſchole, en onder eenen anderen meeſter, dan onder de beeſten van eene

bedruckte Moeder op geleert te worden. Daer-en-tuſſchen ſy en wilde noyt haeren *Benoni* de reden van haere traenen te kennen geven, uyt vreeſe van hem eene nieuwe en meerdere droefheyt aen te doen.

Ik en mag in geender manieren, een ſeker diſcours achter laeten, 't welk by na de goede Moeder haere oogen en leven dede verlieſen: te weten: ſoo dit onnooſel kindeken op eenen ſekeren tydt in den ſchoot van ſijne Moeder ſpeelde, en haer met ſijne lieffelycke handekens ſeer minnelyck ſtreelde, het ſeyde tot haer: liefſte Moeder, gy doet my dikmaels ſeggen, *Onſen Vader die in de Hemelen zyt*, ſegt my eens, wie is myn Vader: Ach onnooſel kint, wat vraegt gy: Deſe vrage is genoegſaem om uwe ellendige Moeder te doen ſterven. Sy ſoude met'er daet in een flouwte gevallen hebben, en hadde ſy niet terſtont haeren moet hernomen, en het kindeken met beyde haere ermen omhelſende, tot het ſelve geſeyt: Myn liefſte Soontjen, Godt is uwen Vader, en heb ik u dit niet over lang geſeyt: ſlaet eens uwe oogen na ſijn ſchoon Paleys, hy woont daer boven in den Hemel: Maer liefſte Moeder (verantwoorde 't kindeken) kent hy my ook wel?

Ach liefſte kint (ſeyde de liefſte Moeder) het

het en kan anders niet zijn: hy kent u ſeer wel, en hy heeft u ſeer lief. Hoe komt het dan (vraegde het kindeken) dat hy my geen deugt en doet, en dat hy ons ſoo vele ellenden laet over komen? Beminden Sone (antwoorde *Genoveva*) 't is abuys, te peyſen, dat deſe vergankelycke goederen een vaſt teeken ſijnder liefde zijn: ter contrarie, den noot en de ellenden, in de welke wy leven, betoonen ſijn vaderlijk herte tot ons, aengeſien dat de wereltſche rykdommen, bequame middelen zijn op ſijne ziele te verlieſen: de welcke hy dickmaels ook tot eene ſtraffe, ſijne geſworene vyanden in deſe werelt verleent, bewarende de hemelſche en de eeuwig-duerende goederen voor ſijne getrouwe vrienden, die hy dikmaels in deſe werelt, om verſcheyde goede redenen, veel tegenſpoets laet over komen.

Den kleynen *Benoni* hoorde alle deſe goedtvrugtige redenen met groote aendagtigheyt, maer als hy een verſchil tuſſchen de goede en de quade menſchen hoorde maken, en van een ander werelt ſpreken, hy en konde niet langer ſwygen, want hy brak ſijns Moeders verhael met deſe naervolgende woorden: Hoe; beminde Moeder? Heeft dan mijnen Vader nog andere kinde-

ren, dan my? Daer-en-boven, waer is die ander werelt? Sone (antwoorde de H. *Genoveva*) Godt is eenen grooten en eenen seer ryken Vader, die seer vele kinderen heeft; nogtans sijn magt en wort hier om ook in't minste niet vermindert, door dien dat hy oneyndelijke schatten heeft, de welke hy sijne kinderen naer sijn goet-dunken kan uytdeelen. En hoe wel dat gy noyt eenen voet buyten dese wilderniſſe en hebt gestelt, nogtans gy moet weten, dat men Steden en Lantschappen vint, die vol van Mans en Vrouw-persoonen zijn, onder de welke sommige de deugt en sommige de sonde volgen.

De gene die Godt eeren en vreesen als waere en goede kinderen betaemt, die zullen eens naer den Hemel gaen, om aldaer in d'eeuwige genoegten te leven: maer die hem op dese werelt vergrammen, zullen naer de helle daelen, die een groote en diepe plaetse onder d'aerde vol van vier en tormenten is. Peyst nu eens onder welcke menschen dat gy wilt gerekent worden. Wy hebben recht om met d'eerste den Hemel op te klimmen; want de gene die ellendig zijn, gelyk wy zijn, (behoudens dat sy met verduldigheyt ellendig zijn, en om dat het den goeden Godt soo belieft) die zijn

verſekert dat ſy eens in het Hemels Paradys zullen komen, 't welck d'ander werelt is daer van ick u wat te vooren ſprack. Den onnooſelen *Benoni* en kondę hem niet langer onthouden van te vragen aen ſijn Moeder: wanneer dat ſy in dit Paradys ſouden gaen? Naer onſe doodt, verantwoorde de goede Princeſſe.

Dit onnooſel kint en hadde in geender manieren konnen begrypen, 't gene ſijne Moeder hem als dan voorhielt, ten hadde geweeſt dat de goetheyt Godts hem voor eenen meeſter hadde gedient, ſijn kleyn verſtandeken van binnen verlichtende, en hem die ſchoone wetenſchappen klaer uytleggende, de welke wy ſonder grooten aerbeyt geenſints en konnen achterhaelen. Onſen *Benoni* en hadde noyt nog Steden nog Landen geſien, daer-en-tuſſchen hy begreep alſoo haeſt en ſoo volmaektelijck wat Steden en Lantſchappen waren, al of hy de geheele werelt te water en te lande hadde door-reyſt. Hy verſtont ſoo wel de onſterfelijkheyt en andere qualiteyten, ofte hoedanigheden van onſe ziele, al oft hy vele jaeren de Philoſophie onder den beſten Philoſooph van de werelt hadde gehoort. De dadelijke experientie en hadde hem niet geleert wat dat de doot was, maer hy ſoude

deſe Leſſe ettelijcke dagen hier naer, in ſijne lieffte Moeder by naer metter daet geleert hebben.

HET XXIV. CAPITTEL.

De H. Genoveva *wort met eene heete kortſe bevangen, en laet haeren* Benoni *weten, dat hy den Sone van eenen groot en Vorſt is.*

DEn lang-durigen angſt, de droefheyt en het gebreck van allen nootdruft, hadden by naer het teer en Princelijk lichaem van een onſe *Genoveva* teenemael uytgemergelt, die nu ſes winters en ſes ſomers in deſen katyvigen ſtaet over gebrogt hebbende, ſoo verandert en miſmaekt geworden was, dat ſy haer ſelven nauwelijckx en kende. Daer en was tuſſchen haer en tuſſchen een geraemte van beenderen een ſeer kleyn onderſchil: de wilde en onſmakelijcke wortelen, met de welcke ſy haer leven eenen ſoo langen tydt hadde onderhouden, hadde de goede geſteltenis van haer friſch en wel getempert lichaem ganſchelijk bedorven. Ick laet u nu eens peyſen, beminden Leſer, of een duſdanig en een ſoo armelijk geſtelt lichaem, meer dan een kleyn windeken van noode hadde om teenemael in duygen te vallen.

Daer-en-tuſſchen de goede Princeſſe wiert van eene ſoo felle en brandende kortſe overvallen, dat ſy (naturelijck ſprekende) anders niet dan de doot en moeſte verwagten. Den onnooſelen *Benoni*, ſiende dat ſijns Moeders oogen nu half gebroken waren, en dat het couleur van haer aenſigt nu teenemael dootverwig geworden was, begonde ſoo bitterlijk te ſchreyen, en ſoo vele tranen uyt ſijn onnooſele oogskens te ſtorten, dat ſy genoegſaem waren, om de kleyne hitte te verſmachten, met de welcke hy ſijn teer katyvig lichaem in't leven onderhielt. Om kort te maecken, ſoo de H. *Genoveva* uyt een lang-durige flouwte tot haer ſelven gekomen was, ſy hielt haere oogen eenigen tydt geſlagen op haren lieffſten *Benoni*, en naer dat ſy hem verklaert hadde, dat hy den egtigen Sone van eenen magtigen en hoog-geboren Vorſt was, ſy ſprack hem met de naervolgende woorden aen:

Mynen Soon, ſiet, nu is den geluckigen dag ten langen leſten eens gekomen, die aen myne katyvigheden een eynde zal geven, de doot en valt my niet ſwaer, door dien dat ick geen reden en ſien om een lang-dueriger leven te wenſchen: waer daer eenige reden, het ſoude weſen om dat ick u in het midden van uwe onver-

diende ellendigheden alleen en sonder steunsel soude moeten laten. Om de regte waerheyt te belyden, dit gepeys soude my myn herte grootelyck doorsnyden, ten waer dat myn verstant van een meer verheven verstant voorsien waere, 't welk my bedwingt myn wille in de handen te stellen van den genen die den waerachtigen Vader der Weesen, en den oprechten voorvechter der onnoosele kinderen is.

Desen besten Vader drage ick alle de sorge van uwe teere kintsheyt op, desen moet u eenig steunsel wesen, werpt u vry in sijne bermhertige armen, en stelt al u betrouwen in sijne oneyndelyke goedertierentheyt. Ick en wil niet, dat gy uwe katyvige Moeder indachtig zyt, die u ter werelt gebrogt heeft, op dat gy alle de katyvigheden des werelts sout smaken; nogtans wilt gy my eenige vergeldinge voor alle mynen aerbeyt t'uwaerts betoonen, ick begeire van u (liefsten Sone) dat gy met myn lichaem, het gevoelen des onregt my aengedaen, t'samen wilt begraven, aengesien dat de grootheyt desselfs, den al wetenden Godt alleen bekent is, en dat niemandt dan hy alleen, 't selve soo het betaemt, en kan vergelden.

De straffe van eene ongeregtigheyt, en is noyt geregtig, als wy de selve geleden hebbende, over de selve Rechters willen zyn. Het onregt (beminden Sone) 't welk ick geleden hebbe, is zulsk

een, dat gy over't selve geen wrake en kont nemen; sonder uwen eygen Vader, en wy uwe Moeder te hinderen. Gy soudt, dit doende, uwe suyvere handen door het vergieten des bloets besmetten, die gy door het verweiren desselfs onbevleckt zult houden. Ick weet wel dat het een swaere saeke is ellendig te wesen, en sijn ellendigheyt niet te mogen beklagen; niet dat ick wil dat gy uwe ellendigheyt niet en gevoelt, (aengesien dat de nature selfs die van ons vereyscht) maer, dat gy u van de selve niet en laet verwinnen. Wapent u met de deugt van eene stantvastige vroomheyt. Neemt meer acht op den rechtveerdigen wille Godts, die dese katyvigheyt over ons laet komen, dan op de boosheyt der gene die ons de selve veroorsaken. Is't by aldien dat u de bedorven nature tot vraekgierigheyt treckt, Godts gratie zal u tegen de selve wederhouden: is't dat de menschelyke reden u dese schynt te bevelen, de goddelyke verbiet u de selve: is't dat de onverduldigheyt u dese niet wilt aenpreken, weet dat de Christen sagtmoedigheyt van de selve eenen schroom heeft: is't dat der menschen exempelen u tot dese willen voort leyden, 't exempel van onsen Zaligmaker den Heer, ende Godt behoort u van de selve ten allen tyde af te leyden.

Wy moeten in dit stuck (gelyck oock in alle andere) meer de regte reden, dan onse quade en

vedraeyde wille te rade gaen. Ick hope (liefſten Sone) dat de bermhertigheyt Godts onſe regtveerdige ſaecke zal op nemen, en ons Proces in zulcker manieren voort dryven, dat al de werelt ſien zal, dat gy den echtigen Sone zyt van eene ellendige en eene onnooſele Moeder, die tegen regt alle deſe katyvigheden heeft moeten lyden. Aengaende de reſte, naer dat gy myn doot lichaem met aerde zult bedeckt hebben, doet (liefſten Sone) 't gene u, uwen alder-goedertierenſten Vader en Godt zal ingeven. Is't dat hy belieft, dat gy naer uwen egtigen en wettelycken Vader wederom t' huys keert, gaet vry daer henen: hy en zal de gelyk-formigheyt van u en van ſijn aenſigt noyt loochenen. Ende aengeſien dat ick uwe arme Moeder, u anders niet en kan achter laeten, ick bidde den almogenden en den bermhertigen Godt, dat hy u met alle ſoorten van goddelyke zegens overvloedelyck wilt vervullen.

Dit geſeyt hebbende, ſy dede haer kint neder knielen, ſijn onnooſel en kleyn aenſigtjen met haer reſterende tranen overdauwende. Verſint nu eens wel (indien het u belieft) dit droefmoedig ſpectakel: de ellendige *Genoveva* verwagt het eynde haerder katyvigheden, en haeren onnooſelen *Benoni* het beginſel van nieuwe droefheden. De onbermhertige doot, ſiende de Moeder

en haer kint in deſe bermhertige geſtelteniſſe, komt ſterck aen om de Moeder de leſte ſteke te geven. Hola! wreede Doodt: ſtaet ſtille, ten is nog geen tydt, om een ſoo weerdig leven, eene ſoo weerdige en onſchuldige Matrone te ontnemen: verwagt tot dat de Goddelijke regtveerdigheyt haere onregtveerdelijke af-genomen eere haer wederom heeft gegeven, en keert dan weder met uwe moordadige Javelyne: wat buyt verwagt gy van eene ſoo ellendige creature? Daer en is aen haer uytgemergelt lichaem geen vleeſch meer, met welk uwe wormen ſouden mogen geſpyſt worden. Wilt gy haere beenderen knagen? Gy komt te laet, de droefheyt heeft die lange te vooren al af-geknaegt, en het weynig merg der ſelver uyt geſogen. Wilt gy miſſchien met haer het getal van uwe doode ſchaduwen vermeerderen. Laetſe leven, *Genoveva* en is nu anders niet dan een ſchaduwe.

HET XXV. CAPITTEL.

De H. Genoveva *wort van haren goeden Enge! in haere brandende kortſe beſogt, die haer ſubitelyk geſont maekt.*

SOo onſe goede Princeſſe nu allen ſtont en wyle de laeſte ſteke des doodts ver-

wagte, siet daer quamen twee Engelen in haer Spelonke, die veel schoonder en klaerblinkender waeren dan de straelen der Sonne, die de Spelonke met eenen wel riekenden geur, en met haeren hemelschen glans teenemael vervulden. Als sy by haer kleyn en arm beddeken, gemaekt van biesen en eenige slegte tacxkens, nu gekomen waren, den Engel die haren bewaerder was, seyde tot haer, soetelijk haer aenrakende: leest *Genoveva*, leeft dit is Godts wille. Sy dede met dese Engelsche woorden haere halflevende wynbrauwen geheel open, en sag beyde de Engelen voor haer bedde staen, die hun van stonden aen naer den Hemel vertrocken, laetende *Genoveva* in eene mirakeleuse en eene volkomen gesontheyt.

Godt en doet nog en maekt niet, 't welk sijn volkomen volmaektheyt niet en heeft: hy en werkt niet gelijk de menschen doen, die allenckxkens hare werken volbrengen, en die de siekten dickmaels met Medecynen verdryven, die de siecke menschen niet veel lichter, dan de siekten selve en vallen; maer den oppersten Medecyn-meester geest de kranke een volmaekte gesontheyt als't hem belieft, met een enckel woort, bevelende de siekte haer te vertrecken, die

hem aenſtonts gehoorſaem is. Syne Medicynen en maken niemant onluſtig, en ſijne geneſingen en laeten niemant flouw.

Soo haeſt als beyde deſe hemelſche geeſten uyt de Spelonke vertrocken waeren, *Genoveva* ſtont van haer beddeken op, ſoo wel te paſſe en geſont, als ſy oyt te vooren hadde geweeſt. Die haer hadde mogen ſien op ſtaen, ſoude geſeyt hebben dat dit geen geneſinge en was, maer veel meer een verryſſeniſſe van de doot. Het kint weende van blydtſchap, ſiende dat ſijne Moeder als van de doot verreſen was: de Moeder verſugte van droefheyt, ſiende dat ſy uyt haere gewenſte haeven wederom te rugge in de vollen en woedende zee gedreven wiert.

Maer en wilt u ſelve niet meer bedroeven, volſtandige en Godt-beminde Princeſſe, Godt heeft hem in uwe manneliike ſtantvaſtigheyt en overgroote patientie verheugt: hy en twyffelt aen uwe ware getrouwigheyt geenſints meer, de welke gy door eene ſoo langdurige verduldigheyt beproeft heeft. Uwe ellenden zijn nu tot haer eynde gekomen: uwe ſchoone en eereliicke kroone is nu volmaeckt: den glans uwer glorie heeft nu lang genoeg onder de donkere wolken van de laſteringen verborgen

en verduyſtert gelegen 't is nu tydt dat hy de klaer-blinkende ſtralen van uwe onnooſelheyt en uwe onbevlekt egt-trouwigheyt laete uytſchynen, en de ſelve de ganſche werelt door, als eenen ſnellen blixem, over al doet voort vliegen.

HET XXVI. CAPITTEL.

Sifridus *verſtaet door het belyden van een Tooveresſe, die nu ſtont om verbrant te weſen, dat hy ſijne onnooſele Huyſvrouwe ende kindeken om hals hadde gebrogt.*

DAer waren nu by naer ſeven volle jaeren verſchenen, de welke *Sifridus* ende *Genoveva* in droefheyt en treur-hertigheyt hadden overgebragt, *Sifridus*, om het miſdaet't welk hy door onwetentheyt hadde uyt geregt, en *Genoveva*, om de katyvigheden de welke ſy ten onregte hadde moeten lyden. Soo dan Godt Almachtig willende d'onnooſelheyd van d'eene, en de onvoorſigtige foute van den anderen voor den dag brengen, liet door ſijne onbedriegelijcke voorſigtigheyt toe, dat de booſe Tooveresſe, (in wiens huys *Sifridus* de verfierde egt-brake van ſijne onooſele Huysvrouwe hadde gefien) gevangen, beſchuldig, en van verſcheyde miſdaden overtuygt zynde,

ten viere veroordeelt wiert. Soo deſe Tooveresſe nu aen den ſtaecke met yſere ketens vaſt gebonden ſtont, om naer haere booſe verdienſten verbrant te worden, en den loon van hare toovery-ſtucken door de vlammen te ontfangen, ſy vraegde oorlof aen de Juſtitie Heeren om nog een woordt oft twee met hun te mogen ſpreken: het welk haer toe-geſtemt zijnde, naer dat ſy ſommige haerder miſdaden hadde bekent, beleede opentlijk, dat onder alle de booſe ſtucken die ſy oyt hadde voort geſtelt, het principaelſte en wel het ſwaerſte was, dat ſy eens een onnooſele perſoone ſchult-pligtig hadde gemaekt.

De Juſtitie-Heeren deſe woorden hoorende, bevolen, dat ſy het leſte poinct beſcheedelijker ſoude verklaren, 't welck ſy oock dede, ſeggende, dat den Palatyn *Sifridus* ſijne Huyſvrouwe hadde doen om hals brengen, op het quaet vermoeden, het welck haere valſche en duyvelſche verbeeldingen hem hadde veroorſaekt. De Tooveresſe ſtierf op deſe belydinge, 't welck van ſtonden aen den Grave over gedragen en over geſchreven wiert, die om deſe onverwagte nieuw tydinge boven mate bedroeft wiert, die hem nogtans eenigſints vertroofte, om dat ſijne Huyſvrouwe in haere

onbevlekte egt-getrouwigheyt geſtorven was

Wie ſoude nu de uytſinnige gramſchap ter degen konnen beſchryven, die ſijnen brandenden moet met een onuytſprekelijck gewelt overhiel? De dreygementen die hy tegen den min-eedigen verrader *Golo* uyt-donderde? Droevelijke beklaegingen, de gene hy tot ſijne onnooſel Huyſvrouwe en ſijn kindeken al weenende uyt ſprack? Nu riep hy (in gramſchap geſchoten zijnde) ach wreeden tyran! en was't u niet genoeg mijn huys grondelijck te vernielen, ſonder het ſelve ſoo ſchandelijck te onteeren? Wreeden beul! had gy in den ſin het onnooſel ſchaepken met haer onnooſel Lammeken de kele ongenaedelijck af te ſteken, en konde u tygers gemoet geene eerlijker middelen vinden? En had gy in uwe verraderſche laſteringe ſoo onbeſchaemt als onregtveerdig niet geweeſt, ſoo ſout gy nog iet genoeg uytgevonden hebben?

Min-eedigen rabout! arg-liſtigen verrader! Godt ſoude u moeten hondert levens geven, om met't verlies van alle deſe, u ſchelms en verraders ſtuck uyt te waſſchen: ick ſweire u, dat gy het eene in de blaeckende vlammen ſoudt laeten, het ander onder het blinckende ſweert, het derde tuſſchen de tanden van mijne honden, en alle

d'andere in soo vele soorten van dooden, als u min-eedig en u argliſtig verſtant booſe vonden verſint heeft, om mijne onnooſele Huyſvrouwe met haer teer kindeken onmenſchelijck te vermoorden. Daer-entuſſchen gy-lieden zijt en blyft doot, onnooſel ſchaepken! onnooſel Lammeken?

Gy blyft doot mijne alder-lieffſte *Genoveva*! gy blyft doot mijn onnooſel kindeken, ick hebbe u leven ſoo haeſt u ontnomen, als ick 't ſelve u hebbe gegeven, u-lieder onnooſel bloet roept in den hemel wrake tegen my, en bedeckt mijn aenſigt met de ſchande van mijn onvoorſigtig vonnis. Soud' ick u-lieden wel durven vergeveniſſe bidde, over een miſdaet, 't welck mijn ligt geloovigheyt heeft gedaen? Waerom en ſoude ick deſe gunſtigheyt van u-lieder bermhertigheyt niet verwagten, aengeſien dat gy-lieden ſoo goedertieren als onnooſel zyt? Is't by aldien dat men over een ongehoort miſdaet; met een ongehoort torment wrake mag nemen, en dat ick boven dien mijne handen in het ongeluckig bloet zal waſſchen, van den genen die de oorſake hier van is geweeſt. Het waer my onmogelijk alle de vermaledydingen te beſchryven, de welke uyt den onſteken moet van *Sifridus*, tegen den min-eedigen *Gole*

uyt berſteden. Nogtans hem wat beter bepeyſende, en deſe ſake met meer geſetten ſinnen overleggende, bemerckte wel, dat men de vogels niet luyde en moet toe roepen, die men met het net wilt vangen, daerom hy hielt ſijnen gram-moedigen toorn voor eenigen tydt binnen, en droeg hem al of hy *Golo* nog lief hadde, om alſoo te beter tot ſijn voornemen te geraken.

HET XXVII. CAPITTEL.

Sifridus vangt Golo *met fineſſe, ende daer naer ter jacht gegaen zynde, vint ſijne Huyſvrouwe in haer Spelonke.*

Golo hadde ſig nu al over twee jaeren uyt het Paleys van den Prince in ſijn huys vertrocken, ende en quam hem noyt meer beſoeken, dan als hy hier toe, door de beleeftheyt genootſaekt wiert. Wat ſoude *Sifridus* met den looſen vos doen om hem beſte in ſiin gaerens te krygen, en op dat hy ſiine handen in geender manieren en ſoude konnen ontloopen, hy ſent hem eenen brief, en bidt hem, dat hy hem in eene vermaerde Jacht ſoude willen komen helpen. Het opſet was waeragtig, maer men liet hem weten, dat hy het Wilt was, het welk men in de netten ſogte te jagen. Soo dan

dan met dat hy in't Paleys van den Palatyn gekomen was, men greep hem vaſt, en men leyde hem op den ſelven Thoren, in den welken hy ſijn onnooſele Meeſterſſe eenen ſoo langen tydt tegen alle regten gevangen hadde gehouden.

Segt my eens, en is Godt niet regtveerdig? Slaept hy, en waeckt ſijne voorſigtige ooge over der menſchen werken niet? Laet hy altoos de deugt neder ter aerden geworpen liggen, en de boosheyt met haren triumphanten wagen over haer lyf ryden. Den verrader *Golo* verſugt nu uyt vreeſe van tormenten: *Genoveva* verſugt nu vol van Godts liefde: *Golo* wort uytſinnig door de wreede doot, die hem nakende is: *Genoveva* wort op-getogen door de ſoetigheyt van haere Godt beminde eenigheyt.

'T gene wy tot nog toe hebben vermelt, is ſeer weynig, gy zult terſtont klaerelijck ſien, dat Godt de boosheyt der booſe wigten gebruykt, even eens gelyk wy het fenyn der Serpenten en Vipers ſoecken ende gebruyken, als wy om ons te geneſen hunne hoofden met onſe voeten verpletten, want ſoo den Palatyn deſe ſake tot nog toe, in deſer voegen ſeer wyſelyk hadde beleyt, hy nam voor hem ſijne naeſt-beſtaende vrinden in ſijn Paleys op den Feeſt-dagh

der dry Koningen eerelyk te onthaelen, en hun-lieden den verrader *Golo* naer de feſtyn-feeſte in handen te leveren. Daerom hy dede ter dier oorſake proviſie doen komen van alle delikateſſen die de wateren, d'aerde en de locht aen eenen magtigen Vorſt konnen beſchicken. En ſoo den Prince in deſe Vorſtelycke bereyt-makinge ſijn deel oock wilde hebben, hy beſloot met ſijn volk mede ter jacht te gaen. Nauwelykx en was de Sonne van den geſtelden dag opgeſtaen, *Sifridus* was met alle ſijne weyenaers ende Jacht-gewant te velde, om het Wilt op hun legeren te verraſſen.

Wy ſouden hier in een dool-hof komen, uyt het welck wy niet lichtelyck en ſouden geraken, wilden wy hier de geheele Jacht van *Sifridus* Edele wey-knechten, met al het loopen en herloopen der Haſen en Haſewinden: met al het houwen en ſlaen der wilde Verkens; met al het vervolg en het ſnel-vlytig geloop der Herten, en met alle de ſubtiele ſchalkheden der Voſſen, in het lange wilden verhaelen. Het waer te lank, al weet ick wel, dat dit diſcours veel jonge Edelmannen wel aengenaem ſoude vallen. 'T is ons genoeg een ieder den wonderlyken en lieffelyke vont, van de onbeſpeurelyke voorſigtigheyt Godts hier voor

oogen te ſtellen, want ſoo de Jacht op't beſt was, onſen Palatyn een weynig uyt de oogen van ſijn volck weſende, ſag eene Hinde ontrent het uyterſte van den boſch; (het was de Voeſter-hinde van ſijn arm kindeken) hy gaf ſijn peert de ſpooren, om de Hinde te verraſſen, maer ſy nam de vlugt ten boſchwaert in, loopende door doornen en braem-boſſchen, nogtans ſoo lang-ſamelyk en tragelyck, dat ſy ſcheen gevangen te willen zyn, ofte ten minſten gejaegt en vervolgt te willen weſen.

Sifridus vervolgde deſe Hinde met groote vierigheyt en ernſt tot een Spelonke toe. Eylaes! 't was de Spelonke van onſe onnooſele *Suſanna*: en ſoo hy nu meynde een Javelyne op de Hinde te loſſen, hy ſag iet in't eynde van deſe Spelonke, 't welk een Vrouwe ſcheen te weſen, die met geen anderkleet, dan met lank gewaſſen hayr bedeckt en was. Dit ſpectakel dede hem ſoo naer by komen, tot dat hy beſcheedelijck ſag dat het eene waeragtige Vrouw-perſoone was, in wiens ſchoot de Hinde haeren toevlugt nam. Den Prince en de Princeſſe ſtonden beyde verſcheydelijck verſlagen: *Sifridus* ſtont verwondert over de tammigheyt van de Hinde, en over den uyterſten noot van deſe Vrouwe, die hy in den eer-

ſten eenen Beir meende te zyn, *Genoveva*, (die binnen den tydt van ſeven jaren, van niemant anders, dan van Engelen en hadde beſogt geweeſt) en konde haer niet genoeg verwonderen dat ſy daer haeren Man ſag, den welcken ſy terſtont kende, al en kende hy haer nog niet.

Als de verwonderinge nu wat geweken was, en andere gepeyſen plaetſe hadde gegeven, den Palatyn ſeyde haer, dat ſy wat naerder hem ſoude willen komen, maer ſoo *Genoveva* ſeegbaerder was, dan dat ſy ſoo naekt zynde, naerder hem ſoude komen, ſy vraegde van hem niet, waer mede ſy haere naektheyt ſoude mogen decken, 't welk hy dede, werpende haer ſijn Caſacke, de welke ſy aen dede ſoo ſy beſte konde. Als ſy nu dit kleet aengetrocken hadde, *Sifridus* quam tot haer, en vraegde verſcheyde ſaecken van haer. O diep-grondige wysheyt Godts! hoe onbeſpeurelyck zyn uwe wegen? Soo ſy met malkanderen ſpraken, de ongemeten goetheyt Godts, ontweckte de gedagteniſſe van *Genoveva* in de memorie van *Sifridus*, die haer haeren naem en haer vaderlant af vraegde, en waer om dat ſy haer in eene ſoo ſchroomelycke wilderniſſe hadde vertrocken.

Mynen Heere (ſeyde *Genoveva*) ick ben

een arme vrouwe, geboren in't Hertogdom van Brabant, die den uytterſten noot bedwongen heeft in dit hol te komen, om dieſwille dat ick geen ander woon-plaetſe in de werelt en koſte vinden. Wel is waer, dat ick met eenen Man gehouwelykt was, die den middel en de magt genoeg hadde om my deught te doen; hadde hy den wille alſoo wel gehadt. De quade vermoedinge, die hy al te lichtelyk tegen myn getrouwigheyt geloofde, heeft oorſaken van myne bedervenisſe geweeſt, en van de bedervenisſe van een onnooſel kindeken, 't welck in geender manieren in die ſonde ontfangen is geweeſt, de welke my opgeleyt wiert: en hadden de Dienaeren, die vollen laſt hadden om my't leven te benemen, ſoo hittig geweeſt om de ſententie ter executie te brengen, als'er wel onbedagtighevt was om my ter doot te verwyſen: ick en ſoude den tydt van ſeven ronde jaeren in eene wilderniſſe niet veroudert hebben geweeſt, in de welke ick allen deſen tydt, anders niet dan de locht, dan een weynig waters, en ettelyke wilde wortelen hebben genoten, die meer bequaem zyn geweeſt om myne katyvigheden, dan om myn leven te verlengen.

Daer-en-tuſſchen dat dit treurig verhael

al duerde, de liefde ſpeelde in't herte van *Sifridus*, en ſijne oogen ſochten in dit uytgemergelt aenſigt eenige merk-teeckenen van ſijne alderliefſte Huysvrouwe: haere verſuchtingen ſeyde hem: ontwyfelyk, dit is *Genoveva*, maer de uyterſte ellenden van onſe onnooſele penitentie en lieten niet toe, dat hy hem in dit goet en waeragtig vermoeden ſoude beveſtigen. De boosheyt van *Golo* ſcheen hem al te ſcherpſinnig, en al te vol van liſtige wysheyt te zyn, dan dat hy die Vrouw ſoude hebben in't leven laten blyven, de gene die d'oorſaeke van ſijne geheele bederveniſſe ſoude hebben konnen weſen.

Sy bleef hier-en-tegen volſtandig, en ſeyde wederom, dat een quaet vermoeden alleen d'oorſaek haerder ellendigheden was: dat ſy van Brabant was, dat haren Man van edelen ſtam was: en dat men op haer leven uyt hadde geweeſt. Siet eens wat kragt dat de waeragtige liefde heeft. Haer aenſigt, van ſoo menigvuldige katyvigheden nu teenemael uytgeteirt (mitſgaders een lick-teeken van een wonde, die ſy in Brabant hadde gekregen) gaf hem kenniſſe en beſcheet van het gene hy wilde weten. Maer ſegt my eens, goede Vriendinne, (ſeyde hy) hoe is uwen naem?

Mynen naem (verantwoorde ſy) is *Genoveva.*

Den Grave dit woort hoorende, ſprong van ſijn Peert, en haer ten halſe vallende, riep met weenende oogen : Zyt gy het dan, myn liefſte *Genoveva*, zyt gy het? Eylaes! gy zyt myn ſeer beminde *Genoveva*, die ick nu eenen ſoo langen tydt voor doot gerekent, en voor doot beweent hebbe. Van waer komt my dit geluk toe gevlogen, dat ick die nu mag omhelſen, wiens aenſigt ick niet weerdig en ben eens te aenſchouwen? Maer hoe durf ick langer in de tegenwoordigheyt blyven van de gene, die ick, ten minſten : met den wille vermoort hebbe? Ach! myn liefſte ſchapken, vergeeft eenen miſdadigen menſch ſijn ſchult, de welcke hy belydende, uwe onnooſelheyt voor de ganſche werelt beveſtigt. Is't by aldien dat een leven genoegſaem is om u te voldoen, naer dat ick u ſoo dickmaels hebbe doen ſterven, myn leven is ten beſten, doet'er mede al't gene dat gy wilt: ick en wil niet langer in't leven blyven dan't u belieft, aengeſien dat myn leven en myn doot aen uwe vonniſſe nu is hangende. Ach *Genoveva*! liefſte *Genoveva.*

Het is waerachtig, dat iemant die met

over-groote droefheden overvallen is, de ſelve nog beweenen, nog beklagen en kan: 't welck oock plaetſe heeft in de gene die met een onverwagte en over-groote blydtſchap overgoten zynde, door de overtollige genoegte, niet een woort en konnen uyt ſpreken. Den Palatyn en de Princeſſe ſtonden beyde eenen langen tydt naer deſe eerſte onverwagt en ongehoorde ontmoetinge, als twee marmere ſtatuwen, ſonder een woort te konnen ſpreken. *Genoveva* peyſde op de ſoete voorſigtigheyt Godt, die haer door ſoo ſchoone mirakelen en mirakeleuſe middelen, in haer voorige eere wederom ſtelde: *Sifridus* en konde hem niet verſaden in het aenſchouwen van haer aenſigt, 't welck hy te vooren ſoo ſeer hadde bemint, en het welck hy dan eerde, als het edelſte litmaet van een heylige Matrone. De katyvigheden en droefheden en hadden haer lichaem ſoo ſeer niet uytgeteirt, dat'er in't ſelve nog eenige glinſterkens van haere voorgaende blinkende ſchoonheyt niet overgebleven en waren, 't welck het herte van den Palatyn doorſneet, ſiende dat hy de deugt in een ſoo ſchoon lichaem woonende, ſoo dwaſelyck hadde vervolgt.

HET XXVIII. CAPITTEL.

Sifridus *gevraegt hebbende van* Genoveva, *waer dat sijn kindeken was, hy siet het naer de Spelonke komen met beyde sijne handen vol wortelkens,*

SOo haest als de over-groote verwonderinge en verslagentheyt *Sifrido* sijn spraeke hadden wederom gegeven, het eerste woort dat uyt sijnen mont quam, was: liefste *Genoveva*, waer is myn ellendig kindeken gebleven? Waer is het ellendig Soontjen van eenen Vader, die meer ongeluckig dan boos is geweest? De Princesse siende het waeragtig leetwesen van haeren Man, en uyt de tranen, die gedurig over sijn wangen liepen, de geslelheyt van sijn innig gemoet aenschouwende, en willende sijnen treurigen geest wat stillen, begonste haer gewoonelycke lief-taele woorden wederom te werck te stellen, ende hem met dit naervolgende discours wat de vertroosten.

Mynen liesten Heer en man, *Sifride*, stelt de gedenkenissen mynder ellenden, en van alle fouten buyten u memorie, aengesien dat wy, het gene dat'er gepasseert is, anderssints niet en konnen verbeteren,

dan met deſſelfs vergetentheyt: en laet ons onſe ellenden niet vermeerderen, door de onmogentheyt van de ſelve te konnen geneſen. Den alder-goedertierenſten Godt en heeft ons tot nog toe tot geen ander eynde in het leven behouden, dan op dat wy de ſoete vrugten ſijnder oneyndelycke bermhertigheden ſouden genieten; en laet ons deſe Goddelyke jonſtigheyt niet verwerpen. Aengaende my, die wel den meeſten laſt in dit ongeluk, bedwongen hebbe geweeſt op myne ſchouderen te dragen, ick vergeve't uyt goeder herten alle de gene die my in dit ſtuk eenig quaet hebben veroorſaekt, en veel meer de gene, die my het ſelve door een onwetende onvoorſigtigheyt hebben veroorſaekt.

En wilt u in geender manieren laeten voorſtaen, dat ick in myn herte eenige voncxkens van gramſchap tegen u ophoude en bewaere: hebt gy te vooren eene miſdaedige Vrouwe gehaet, ick en hebbe noyt d'oorſaecke aen uwen haet gegeven. 'T is waer, gy hebt gefaelt, maer uwe foute is dan minder, en dus te meer vergifeniſſe weert, hoe ſy onwetender is geſchiet, en hoe ſy my meer profijtig is geweeſt. Daerom lieffſten *Sifride*, leeft blymoedig: uwe *Genoveva* leeft, en u Soontjen oock.

Inder waerheyt *Sifridus* hadde wel een groote kragt van noode, om een ſoo groote en onverwagte blydtſchap te temperen, en dan aldermeeſt als hy ſijnen onnooſelen en ellendigen *Benoni* naer ſijns Moeders Spelonke ſag komen, met beyde ſijne kleyne en teere handekens met wilde wortelkens vervult, om ſijne beminde Moeder met de ſelve te ſpyſen. Ick en ben niet meer bequaem om u heden de blydtſchap van den Vader te verbeelden, dan dit mag doen dien wyt-vermaerden Schilder, die het treurig aenſigt van den Vader met eenen zyden doek bedeckte, die ſijn Dochters kele niet en konde ſien in een ſlag offer af-geſteken worden. Verſint u-lieden alle de genoegten die eenen Vader konnen overkomen, en ſegt vryelyk, dat die altemael t'ſamen in het herte van onſen *Sifridus* dan logeerden. Hoe vele tranen van blytſchap meynt gy lieden, dat hy over het teer aenſigt van ſijn ellendig en liefſte Soontjen was uytſtortende. Hoe dikmaels meynt gy-lieden dat hy ſijnen armen *Benoni* met ſijne handen op nemende, hem aen ſijn wangen leyde, en hem de alder-vriendelykſte kuſſen des werelts was gevende? De liefde en verheft niet; daerom en moet men niet twyffelen, oft hy heeft haer als

dan wederom gegeven en betaelt al't gene hy haer over ſeven jaeren was ſchuldig gebleven.

Maer waer zyn ondertuſſchen alle onſe driftige wey-knegten gebleven? *Sijridus* ſtak ſijn trompe, en liet ſijne ſtemme den geheelen boſch door hooren, de welke dry oft vier ſijnder Dienaeren verkennende, quamen terſtont regt op de ſtemme naer hem geloopen, Liefſten Godt! hoe ſtonden deſe Dienaeren verſlagen, als ſy haren Meeſter met een Vrouwe aen ſijn zyde, met een kindeken aen ſijnen hals, en een Hinde in't midden der Jacht-honden ſagen ſtaen, ſonder eens tegen de ſelve ook in het minſte te baſſen! met wat een blydtſchap wierden ſy vervult, als ſy ſagen deſe Vrouwe haere liefſte Meeſterſſe, wiens doodt ſy ſoo dikmaels en met ſoo vele tranen hadden beweent.

Als het Wyfken van den Palm-boom van ſijn Manneken af-geſcheyden is, haere tacken en blaederen beginnen ſoo te verſlenſen, dat men ſoude meynen dat den Boom teenemael doot is, maer ſoo haeſt als ſy met haere tacken den genen die ſy ſchynt te beminnen kan geraecken, haere tacken en blaederen krygen een jeught, door den welcken ſy oog-merkelyck komt

te verjongeren. Delgelykx *Genoveva*, die door haer lankdurig verdriet en droefheyt, groote reden hadde gehadt om haere ſchoonheyt te verlieſen, ſoo haeſt als ſy haeren ſeer beminden *Sifridum* ſag, hernam in zulker voegen haere oude jeugt en uytwendige gratien, dat ſy lichtelyk van hare knechten konde verkent worden. Sommige van hunlieden wierden van ſtonden aen naer het Kaſteel af-geveerdigt, om een Litiere en Princelyke kleederen te gaen haelen, de andere haer en haer kindeken allen hunne kleederen en vercierſelen gegeven hebbende (die ſy konden geven) volgden hunne Meeſterſſe en hunnen Meeeſter met ſijn kindeken voetjen naer voetjen, treckende al te ſamen allencxkens naer het Kaſteel.

HET XXIX. CAPITTEL.

Sifridus *keert met ſijne* Genoveva *en ſijn Soontjen uyt de Wilderniſſe naer huys, en by hun Paleys komende, twee Viſſchers preſenteerden hem eenen Viſch, in den welken den Trouw-rink gevonden wort, die* Genoveva *in den vloet hadde geworpen.*

DE goede *Genoveva* vont nog eenigh miſnoegen, ſiende dat ſy hare gewoon-

nelyke Spelonke nu moeſt verlaeten, het welck uyt de na-volgende woorden klaerlijk genoeg blyken kan.

Adieu, ſeyae ſy, adieu zalige Spelonke, die eenen ſoo lang-durigen tyt myne kuyvigheden hebt verborgen: Adieu hooge boomen, die my ſoo lank van de brandende ſtraelen der Sonne bevryt hebt, adieu lieffelyk vloeyende beekxken, uyt het welck ick ſoo aickmaels mynen dorſt, als met eenen hemelſchen dranck ſeer genoegelyk hebbe verſlagen: Adieu kleyne vogelkens, die my dag en nacht voor een ſoo lieffelyck geſelſchap hebt gedient: Adieu ſoete wilde Dieren altemael, die my ſoo getrouwe dienaeren altoos zyt geweeſt, Godt geve, beminde Spelonke, dat gy noyt in eenen kuyl der moordenaren en mogt verandert woraen: dat de brandende ſtraelen der Sonne deſe groene tacken noyt en mogen doen verdroogen: dat het fenyn der Serpenten de wateren van dit klaer-vloeyende beekxkens noyt en bederve: dat het lym en de netten deſe vogelkens noyt en bedriegen: dat de Jagers deſe onnooſele wilde Dieren noyt en beſchadigen.

Men ſoude wel hebben mogen ſeggen, ſonder veel te verſieren, dat alle de creaturen op een ſeker maniere bedroeft waren, als de Heylige *Genoveva*, met haren onnooſelen *Benoni* uyt deſe Wilderniſſe ſcheyde. De Spelonke wiert eeniger ge-

maekt : het water ſcheen vlytiger, en met een meerder gedruys voort te loopen : de winden ſelfs ſchenen te verſugten, en de vogelkens vergeſelſchappen hun tot den uytganck van den boſch, met het ſlaen haerder vleugelkens, en haer droef-luydende geſanck klaerelyck genoeg te kennen gevende, dat ſy treurig waren over haer vertreck uyt deſe woeſtyne. De Hinde was alleen verblyt, die gedurig aen de zyde van de H. Princeſſe was, ofte haer ſtap voor ſtap naer volgde.

Als ſy nu een myle weegs vervoordert waren, de gene die naer't Paleys voor uyt geloopen waren, keerden weder met alle des Paleys inwoonderen vergeſelſchapt zynde, die door de overgroote verwonderinge, en onverwagte blydtſchap niet een enkel woort tot hunne Meeſterſſe en konden uyt ſpreken. En ſoo ſy nu altemael by het Kaſteel gekomen waren (ſiet hier nog eens eene nieuwe mirakeleuſe gunſtigheyt des Hemels) daer quamen twee Viſſchers tot den Palatyn, die hem eenen wonderlyken grooten viſch preſenteerden, den welcken naderhant open gedaen zynde, die vont in ſijn ingewant eenen gouden Rinck met eenen koſtelyken ſteen, den welcken *Sifridus* bekende den ſelven te zyn die ſijne

Huysvrouwe *Genoveva* in de riviere hadde geſmeten.

Dit nieuw Miraeckel veroorſaeckte eene nieuwe verwonderinge en blydtſchap in alle de herten der omſtaenderen, en namentlyk in het herte van den Prince, die de goedertierentheyt Godts met geene woorden genoeg en konde verheffen, die oock de ſtomme viſſchen dede ſpreken, om de groote onnooſelheyt van ſijn heylige huysvrouwe, de geheele werelt kondig te maken.

Ten is de eerſte reyſe niet dat men duſdanige wonderlijcke geſchiedeniſſen heeft geſien, want ſoo eenen Koninck van de Samiten, op eenen ſekeren tydt een Emeraude in de zee hadde geworpen, men brogt hem naer ſes dagen eenen Viſch, die deſen Emeraude onder ſijn tonge verborgen hadde. Het is genoeg bekent, het gene den H. Morillus naer ſijn ſeven-jaerige reyſe geſchiet is. En om de eeuwe van onſe heylige Princeſſe naerder te komen, het is klaer ende ſeker, dat den H. Arnoldus, Groot vader van Carolus den Grooten, den Rinck in eenen viſch wederom kreeg, den welken hy in den Moeſel-ſtroom hadde geſmeten, inder voegen dat deſe ſelve Rivieren den Rinck van onſe H. *Genoveva*

veva wederom gevende, by naer eenig gevoelen van regtveerdigheyt ſcheen te hebben.

Wat dunkt gy-lieden nu van deſe ongemeten goetheyt Godts, die ten leſten d'onnooſelheyt van eene ſoo eerlijke Matroone ſoo wonderlyck voor den dag brengt, die van den haet en nydt beſtormt, van de laſteringe verwonnen, van de onbedagtigheyt overvallen, van de katyvigheden benouwt, en van de wilde Woeſtyne, den tydt van ſeven jaeren lanck uyt ieder mans geſigte in alle ellenden verborgen hadde geweeſt. Merkt eens aendagtelyk (indien't u-lieden belieft:) de wonderbaere veranderingen van de onſtantvaſtige Fortune, ofte (om beter te ſpreken) de wonderlycke uytwerckingen van de wonderlycke voorſigtigheyt Godts. Gy hebt *Genoveva* eerſt in de welluſten van een Vorſtelijk Paleys geſien: hoe geluckig was ſy dan; gy hebt haer daer naer in de gevangeniſſe, en in den ſchroom van een verwoeſte Wilderniſſe geſien: en het welk noch ſwaerder is, in een uyterſte gebreck van allen menſchelyken rootdruft, en daer en-boven in de pyne van zulk een miſdaet, welkers quaet alleene, wel eene groote en vreede marrelie is, voor eene deugdelyke en eerſame Matrone. Het

ſcheen altemael verloren te zyn. Leert uyt ons Nederlanſche Suſanna wat patientig weſen. Siet de Godt-vaderlycke voorſigtigheyt die komt nu, die haer uyt den duyſteren nevel van de laſteringe, als een klaerblinkende ſonne uyt een duyſter wolke doet voortkomen, en den ſtraelenden glans van haere onbevlekte onnooſelheyt door de geheele werelt, als eenen ſnel-vliegenden blixem doet voort loopen. Ick ſien haer nu bemint als eene egt-tragtige Matroone: gedient als eene magtige Koninginne: aenbeden als een Santinne. Wat ſegt gy nu? En is Godt onſen Heer niet goet? Siet nu eens, of hy ook niet regtveerdig en is.

HET XXX. CAPITTEL.

Sifridus *doet den min-eedigen* Golo *uyt de gevangeniſſe voor de* Gravinne *en voor al den Adel brengen, en verwyſt hem ter doodt.*

ALle de bloet-beſtaenden ende kennis vrienden van den Palatyn *Sifridus*, lieten hun terſtont (de goede nieuwe tydinge vernomen hebbende) in ſijn Paleys vinden, die altemael met eene groote uytnemende blydtſchap vervult wierden, als ſy haere Nichte en beſte vriendinne in eene duſdanige plaetſe en geſteltenis ſagen, na-

mentlijck als ſy haer de wonderdadige middelen hoorden vertellen, die de almogende voorſigtigheyt Godts hadde belieft te gebruyken, om haere onbevleckte houwelyke getrouwigheyt aen alle de menſchen des werelts kenbaer te maken.

Daer en was niemant van al de gene die dese wonderlyke uytwerkingen Godts hoorden vertellen, die niet verſlagen en ſtont, en den almogenden Heer niet hoog looffelyk en bedankte van alle dese groote weldaden, met de welke hy dese onnooſele Princeſſe ſoo milt hertelyck hadde vereert. Sommige en hielden niet op van de Moeder duyſent en duyſent-mael den goeden willekom, in alle ſoorten van beleefdelycke courtoiſien te geven; andere en hielden niet op van haer onnooſel kindeken aen haer wangen teer en lief-hertelyck te perſen. Men liet niet ter werelt achter, het welck deſe ſoo onverwagte blydtſchap ſoude hebben konnen eenigſints vermeerderen. Deſen genoechelycken Feeſtdag duerde een geheele weke lanck: daer was alleenelyck een point het welck deſe algemeene blytſchap eenigſints verminderde, te weten, dat de goede Princeſſe nog vleeſch noch viſch en konde eten. Al het gene dat ſy koſte in-nemen, en in haer bedorven Mae-

ge vaſt houden, waren ſommige kruydekens en wortelkens, die wat beter gekockt en geſauſt waren, dan de gene, die ſy in haere Wilderniſſe te vooren genootſaekt was te eten.

Naer dat nu ettelycke dagen in duſdanige genoegten voor by waren gegaen, den Prince gaf laſt dat men den Verrader *Golo* uyt de gevangeniſſe ſoude trecken (die al vry lange te vooren ſoude hebben om gebrogt geweeſt, waer't by aldien dat hy hem tot eene pynelycker en ſchandelycker doot niet en hadde op doen houden) ſoo dan, men leyde hem met ſijne yſere boeyen in de Camer daer de Princeſſe met al den Adel was, die *Sifridum* met ſijne lieffle Gemalinne waeren komen begroeten. Hier was't, daer deſen min-eedigen Rabaut van al de ſchricken aengevallen wiert, die een quade conſcientie ſtormender-hant plegen op te loopen en te benouwen.

Syne doortrapte en arg-liſtige vonden en hielpen hem nu niet meer, hy en koſte ſijn klaer-blykende ſchelm-aerdig miſdaet niet loochenen, waer van de Menſchen, de vier-voetige en ſwemmende Dieren eene onwederleggelycke getuygeniſſe hadden gegeven. De hope van geen vergiffeniſſe te krygen ſcheen hem een nieuw miſdaet te zyn

den schrick van de tormenten, pynigheden hem van als dan de verbeeldinge van de doodt, en dede hem in onmacht vallen: d'over-groote goetheyt van de lief-hertige *Genoveva* gaf hem wel eenig gepeys in van sijn leven te mogen behouden, maer de schroomelyckheyt van sijn min-eedig stuck dede hem d'oogen van alle bermhertigheyt afwenden, hem bethoonende dat hy alle straffe niet dan te wel verdient en hadde.

De groote bermhertigheyt van de Princesse gaf hem wel eenige kleyne hope, maer sijne eygen vreetheyt benam hem alle voordere betrouwe: de voorgaende vrientschap en vriendelycke gemeensaemheyt die hy eenen soo langen tydt hadde gehadt, wilde hem wel eenige stoutigheyt over-leveren, maer den Princens wel gefondeerde gramschap, joeg hem vreese in't lyf. Hy soude geerne de hope van eenig pardon te krygen sijn eygen herte hebben aengepreekt, maer sijn eygen oogen, sijn stemme, en sijn aensigt en spraecken hem anders niet, dan van hangen, raybraecken en branden, soo dan, sijne oogen niet meer durvende op-heffen tot de gene die hy soo schandelijck en min-eedig hadde getracteert, hy viel van vreese en benouwt-

heyt plat ter aerden: *Sifridus* hier-en tegen met brandende gramschap teenemael ontsteken zynde, naer dat hy tegen hem vele dreygementen hadde uytgedondert, ende hem sijn schandelyck stuck werckx, ende sijne ondanckbaerige ongetrouwigheyt wel ter degen vertoont, verwees hem ter doot. Hier begint de goetheyt de boosheyt te bestormen: de waere wysheyt, de dobbele arglistigheyt, de bermhertigheyt, de vroethertigheyt: ende de sachtmoedigheyt, de regtveerdigheyt; want soo de sachtmoedige *Genoveva* desen ellendigen menschen niet en koste sonder eenige bermhertigheyt aenschouwen, dede haer beste, op dat haeren Man de gegeven Sententie des doodts soude believen te herroepen, hem met dese naervolgende lief-getaele woorden in deser voegen aen vallende.

Myn'en liefsten, Heer, al is't by aldien dat de goede gevallen, de quaet-willigheyt der menschen niet rechtveerdig en maken, ick hebbe nogtans eenige reden, om by u. voor het leven van Golo *ten besten te spreken, om de groote goederen, die hy my veroorsaeckt heeft. Ick weet wel, dat ick (al sijn voorstel ongerechtig zijnde) sijne vergissenisse nergens anders dan in uwe goetheyt alleen en kan vinden, daerom is't dat gy het goet wilt aenschouwen, 't welck ick uyt sy-*

ne ongerechtigheyt hebbe bekomen, ick meyne dat hy sijnen toevlugt nog wel tot eene andere deugt, dan tot de bermhertigheyt alleene mag nemen. Ick en wil sijn faute met geen mom-aensicht bedecken: Golo heeft Genoveva vertoorent, hy heeft haer het leven met haere eere willen ontnemen: daer en tusschen wie staet het principalyk toe dit misdaet te vervolgen, dan de gene die het selve geleden heeft. Is't dat gy my seght, dat dit ongelyk u oock is rakende, en dat een groot deel desselfs u oock toekomt: ick antwoorde, dat gy hier-en-tegen ook paert en deel in myn goede begeerten moet hebben, en soo daer in de werelt niet te vinden en is, daer toe ick met een meerdere begeerte voort gedreven ben, dan dat Golo zyn leven mag behouden, ick moet dit weldaet van u goedertierentheyt verwachten, gelyk hy dese favorale bejonstigheyt, van myne goede en lof-dadige werken is verwachtende.

Laet my (liefsten Man) by het kleyn hoopken mijnder deugden, de glorie van eene deugt nog bij voegen, in de welke ick de voetstappen van mijnen Saligmaker zal intreden; die het leven gegeven heeft aen de gene die hem sijn leven hebben willen ontweldigen, ja hem het selve met'er daet soo schandelyk ontnomen hebben, indien gy by u gemoet teenemael besloten hebt hem met swaer tormenten te straffen, ick en sien niet, hoe dat

hy bequamelijker naer den eysch sijnder misdaet soude konnen gestraft worden, dan hem in de handen van sijn eygen conscientie over leveren, die hem voor duysent pyn banken, en duysent vreede beulen zal dienen. Met een woort, ick bidde u oot goedelijk liefsten Sifridus *) dat hy in het leven mag blyven, en dat het selve aen dese myne traenen schuldigh mach zyn, die ick nu tot dien eynde voor uwe voeten ben uyt stortende.*

Wie en soude hem aen dusdanige gulde woorden niet teenemael over geven? Wie en soude sijnen opgeblasen en vergramden moet door soodanige lieve en bermhertige sententien niet laeten sinken? *Golo* begonst te hopen, en al het gesellschap verwagte eene favorable Apostille op zulck een Requeste, verwondert staende over de groote bermhertigheyt van de goet hertige Princesse. Ja *Golo* wiert met dese woorden soo geraeckt, dat hy hem anderwerf ter aerden voor de voeten van *Genoveva* worpende, met vele traenen ellendelyck riep:

Mevrouwe, nu sien ick beter dan oyt te vooren, den goeden gront van u goedertiere herte, en den boosen gront van myn quaetwilligh gemoet Eylaes! wie soude oyt hebben eens durven peysen, dat de gene, die soo vele goede en regtveerdige redenen heeft om my teenemael te

bederven, voor myn wedervaert eens haeren mont sonde hebben wille open doen? Katwigen Golo! nu zyt gy het leven teenemael onweraig, aengesien dat gy u awasel ck hebt vervooruert het leven van zulk eene heylige Princesse haer te willen ontweldigen. En wilt geensints (alaergoedertierenste Meestersse) en wilt geensints toelaeten dat ick niet en sterve: de gemeyne hertsweiren; leetwesen, en knaegen der conscientie, en zyn in geender manieren genoegsaem een soo schanaigh misdaet oyt uyt te wasschen: eene schandelyke en eene barbare doot is hier toe van noode, het bloet moet daer toe ter hulpe komen, daer de tranen niet en konnen helpen, daerom aengesien dat ick alle vergiffenisse onweerdig ben maekt dat ick myn wel verdiende straffe haest mag onderstaen.

Ick hebbe myn beste gedaen om uwe eere te ontnemen: het gewelt van uwe blinde liefde sonde my mogen dienen tot veronschuldinge, aengesien dat uwe kloekmoedigheyt soo stantvastelyk gestaen heeft tegen myn boos verzoek. Ick hebbe uwe onnooselheyt seer schandelyk gelastert: ick bekenne dat dit eene swaere sonde is, nochtans ick sonde die meer tydt noch eenigsints konnen vergeten, maer my met al dit niet te vreden houdende, ick hebbe gesogt u het leven te ontnemen dit mineedig stuck en verdient geen genade, aengesien dat het geenen uytvlucht en kan

vinden : Niet, dat uwe goedertierentheyt niet groot genoeg en is, om my deſe onverdiende gunſtigheyt toe te ſtaen, maer om dieſwille dat ick de ſelve teenemael onweerdig ben, daerom en wilickmy in geender manieren vervoorderen om deſe mei'er herte eens te wenſchen. Al het gene dat ick van u (alder-goedertierenſte Meeſterſſe) begeere, is, dat myn ſchadelyck miſdaet in uwe memorie naer myn doot niet meer en blyve, en dat myn uytgeſtort bloet, alle droefheyt uyt u onnooſel herte mach verdryven.

Soo *Golo* ſijne droef-ſuchtig beklagh nu hadde voleynt, ſijne oogen ſtortenden eenen ſoo groote vloet van traenen uyt, dat het by naer ſcheen, dat hy hem in de ſelve voor de voeten van de Princeſſe ſoude verdronken hebben.

HET XXXI. CAPITTEL.

Den Prince Sifridus *doet* Golo *door vier wilde Oſſen in ſtucken trecken.*

Golo raeckt de goet-hertige *Genoveva* G daer haer bermhertig gemoet geraeckt moeſte weſen, maer al was ſy ſchoon uyttermaten ſeer bermhertig, *Sifridus* haeren Man was hier-en-tegen oock ſeer ieverigh voor de regtveerdigheyt. Den grooten Godt,

die ſoo regtveerdig als bermhertig is, willende als dan een eeuwig exempel van ſijne regtveerdige voorſigtigheyt voor alle de nakomelingen ſtellen, gaf den Prince in het herte, dat hy voor deſe reyſe de bermhertigheyt aen de regtveerdigheyt ſoude doen wyken; daerom dede hy *Golo*, tot beveſtinge ſijnder verweſentheyt, wederom in de gevangeniſſe leyden, om aldaer tot d'executie ſynder ſententie eenige tydt te verwachten.

Ende ſoo *Sifridus* de beſondere, ende de grofſte miſdaden met beſondere en met de ſwaerſte tormenten oock wilde vergelden, hy was ſeer in pyne, met wat ſoorte van doot dat hy deſen miſdadigen alderbeſt ſoude mogen omme brengen. Nu wilde hy ſijn ongetrouwigheyt de raſernye der Honden voor werpen: nu wilde hy de vlammen van ſyne onbehoorelycke en ſijne onbeſchaemde liefde onder de aſſchen van ſijn Lichaem begraven, oft de ſelve in't water van den naeſt loopenden vloet teenewael verſmachten. Alle deſe rypelyck verſiende ſtraffen waren groot, maer het ſchendig miſdaet van *Golo* en was niet minder, daerom hy liet hem voorſtaen, dat hy ſijne ſaecke qualyck ſoude aengelevt hebben, ten waere dat *Golo* ſijn min-eedig ſtukx werkx, met eene be-

ſondere doot ſoude betaelt hebben. Om dit point kort af te byten, naer dat ſy deſe ſake met goede ſinnen ſeer wel hadden overleyt, hy beſtont dat *Golo* op de navolgende maniere ſoude ſterven.

Sifridus hadde onder andere vier vrome wilde Oſſen (gelyk'er vele in het ſwarte Boſch, ofte Hercinia Sylva gevonden worden) deſe dede hy ten voorſchyn komen, en den ellendigen *Golo* aen hunne ſteerten met handen en voeten vaſtbinden, die ſeer grouwelyk met dit ſelſaem torment van malkanderen, en van ſijn lichaem afgeruckt wierden, 't welk korts daer naer met alle d'andere litmaeten door het regtveerdig oordeel Godts, van de Raeven en andere wilde Beeſten verſlonden is geweeſt, om dat ſoo een boos menſch ſoo qualijck naer ſijn doot ſoude gelogeert worden, als ſijn ziele gelogeert hadde geweeſt gedurende ſijn leven.

Dit is de ſtraffe van eenen menſch geweeſt, die hierom ongeluckig is geworden, om dat hy te vooren al te weldig en geluckig hadde geweeſt: dit zyn die ſchoone vruchten, die de boosheyt gemeynelyck voort-brengt: dit zyn ongeluckige diepten, in de welcke eene ongebreydelde paſſie, den menſch neder worpt: dit zyn de

moordadige klippen, tegen de welcke den wint van voorſpoet ons Schipken voort dryvende, het ſelve in duyſent ſtucken doet ſpringen, en eene katyvige Schip-brake lyden: dit is het ſpel van de Fortune, ofte (om beter te ſeggen) van de bedriegelycke werelt, die ons, om geen andere ſake gemeynelyk en placht te ſtreelen, dan om ons naederhant ſchandelyk en jammerlyck te bedriegen.

Is't dat ſy u een lieffelyck aenſicht komt te thoonen, weeſt indagtig dat de Mereminnen, oft de Sirenen het ſelve oock doen: is't dat ſy u door uwe ſchoonheyt wilt aenlocken. Het ſelve doet oock het ſchoon geſpickelt Pantheer-dier: is't dat haere liefgetaele beklagingen u eenigſints beginnen te bewegen, peyſt dat de bedriegelyke tranen en verſuchtingen van den Crocodyl, u voor eene leſſe moeten dienen: is't dat haeren luyſter klaer-blinkende is, deſen en is niet meer te wenſchen, dan den glans van de gene die in het midden der vlammen blaken. Ellendigen *Golo*, ick ſien u nu ſtaen in het getal der gene, die deſe verraderlyke pluym-ſtrykerſſe ſeer jammerlyck en ſeer ſchandelyk bedrogen heeft. O! hoe geluckig hadde uwe conditie geweeſt, en hadt gy noyt ſoo hoog verheven geweeſt. Hoe wel

verſekert hadden u leven geweeſt, hadt gy van alle Hoffelycke faveuren verre af gebleven.

Ick bidde u (beminden Leſer) laet ons een weynig trapwys tot het groot ongeluk van onſen katvvigen *Golo* af-da.len, wy zullen oog-merkelyk bevinden, dat den eerſten trap hier van, de groote authoriteyt is geweeſt, die hy in het Paleys van ſijnen M.eſter hadde verkregen: den tweeden, eene groote vryheyt van ſijn oogen daer toe te wenden, het welk hy in geender manieren en mochte wenſchen: den derden: eene liefde ſonder reſpect, waer uyt een eerlooſe vrage quam te ſpruyten, een vervolg ſonder voortganck: een haet ſonder reden: een laſteringe ſonder ſchaemte: en ten leſten een ſtrafte ſonder bermhertigheyt.

Willen wy hier-en-tegen onſe oogen des verſtants op de onnooſelheyt van onſe goede Princeſſe eens rypſinnelyck ſlaen, wy zullen de deugt verduyſtert vinden, maer tot haere meerder glorie, wy ſullen de ſtantvaſtigheyt ſien verroert worden, maer tot haere meerdere beveſtinge: wy zullen de Heyligheyt ſien beſchimpt en beſpot worden, maer tot haere meerdere vereeringe: daer-en-boven wy ſullen klaerlyck

ſien, dat de triumphen van de ſonde ſeer kort, en haere ſchandelyke beſchaemtheden ſeer lankdurig zyn: en dat dit de eerſte reyſe niet en is, dat de regtveerdige hant Godts, het hooft van den onnooſelen van onder het op-geheven Sweert van den vreeden Beul heeft ontrocken, om't ſelve met den glorieuſen Laurier-crans voor d'oogen der Engelen en der menſchen eerlyck te kroonen.

De gene die mede-plichtig in de ſchult van *Golo* bevonden wierden, betaelden de ſelve naer haere verdienſten, en ter contrarie, de gene die hun bermhertig tot de ellenden van *Genoveva* hadden betoont, en vonden by haer geen minder danckbaerheyt, als d'andere eene verſakinge in het gemoet van haeren Man *Sifridus*. De aerme Dochter, die met de Princeſſe medelyden hadde gehadt, en haer in de gevangeniſſe uytgebragt, wiert rykelijk geloont. De doot belettende de goede Gravinne, beyde de Dienaren haren loon te vergelden, die haer leven in den Boſch haer niet en hadden ontnomen; want den eenen was nu overleden, den anderen kreegh alleen de bekenteniſſen van dit goet werck. Alle de gene die de deugt beminden, verheugden hun ſeer, ſiende de wysheyt van den Pala-

tyn in het regtveerdig ſtraffen van de booſe, en het mildig vergelden van de goede en getrouwe Dienaren.

Den kleynen *Benoni* was wel eenen van de geluckigſte in deſe wonderlijke verandering, want het groot ongemack van de Wilderniſſe, maekten hem het groot gemack van ſijns Vaders Paleys veel ſmakelyker: inder voegen dat hy geluckig ſoude hebben geweeſt, en hadde hy te vooren niet elendig geweeſt, nogtans ſijn herte en was deſe Hofſche genoegten niet ſoo vaſt aengehegt, dat hy alle de goede qualiteyten niet en kreeg, die in eenen waeragtigen Cavalier van een ieder vereyſcht worden. Men ſag in ſijn gemoet een groote kloekheyt, al hadde hy ſchoon in d'uyterſte aermoede gequeekt gew eſt: men ſag in ſijnen handel een groote lieffelyckheyt, al hadde hy eenen ſoo langen tydt onder de Beiren, en ander wilde Beeſten geleeft. Synen Vader en Moeder naemen eene beſondere genoeghte, ſiende de goet-aerdigheyt en edelhertigheyt van haer kint, de welke ſy door goede onderwyſingen grootelyks vervoorderden.

Den voorigen peys, en de voorleden over-een-komingen onder alle de huys-genoeten was wederom met *Genoveva* in het Paleys

leys gekeert; soo genoegelyck (nochtans in de vreese Godts) waren sy altemael onder malkanderen. Daer en was onder hunlieden niet een, die niet en seyde dat sijne gepasseerde droefheyt niet wel vergolden en was. De goede Princesse was alleene, die door de tydelijcke goederen niet genoeg en wiert vergolden, want de aerde en het water, die haer al hun ongemak een soo langen tydt hebben doen lyden, en waren met alle haere rykdommen niet bestant om haer wederom te geven al het gene sy haer schuldig waeren, daerom den Hemel nam den last op, van te peysen hoe dat men best haer over-groote verduldigheyt in het opperste Paradys soude mogen vergelden. Gy verstaet wel, dat ick nu tot de geluck-salige doodt van onse Princesse wil komen.

HET XXXII. CAPITTEL.

De H. Genoveva *verstaende uyt den Hemel dat sy uyt dese werelt moet scheyden, roept haeren* Benoni *tot haer, die sy den zegen geeft, en daer na het H. Sacrament des Autaers ontfangen hebbende, geeft haeren saligen geest.*

GOdt almachtig niet willende de wereldt met eene soo H. Princesse lan-

ger vereeren, beſloot in ſijnen Goddelyken Raet de ſelve uyt dit kort en katyvig leven, in het eeuwig-durig en geluck-zalig leven des Hemels te roepen, naer dat hy dit haer door eenige veropenbaringen ſoude hebben te kennen gegeven. Daerom ſoo ſy op eenen ſekeren tydt in haer Gebedt was, haer dochte dat ſy een goet getal van Maegden en heylige Vrouwen ſag in het welcke de Koninginne des Hemels voor uyt ginck, hebbende alle de andere voor haere Staet-dochters: *Genoveva* wiert door hunne Majeſteyt en hunne Hemelſche ſoetigheyt teenemael op-getogen: daer en was niet eene onder hunlieden, die haer met palm-tacxkens en blommekens niet en vereerde: de Maget en Moeder, hebbende in haere handt een goude Kroone met alle ſoorten van ſeer koſtelycke Geſteenten verçiert, ſcheen haer in deſer voegen aen te ſpreken.

Het is tydt, Dochter, dat gy een eeuwigheyt van genoegten begint te genieten. Siet hier is de gonde Kroon, die ick voor u hebbe bereyt gemaeckt als gy uwe doorne Kroone begonſt te dragen: ontfangt dan deſe van my.

Genoveva verſtont de beduydinge van deſe viſite ſeer wel, die haer eene ongeloovige blydſchap veroorſaeckte. Sy en wilde

nochtans hier van niet een woort by haeren Man roeren, uyt vreeſe van hem met haere blyde tydingen te bedroeven, maer de ſiekte, die deſe wyſe voorſichtigheyt niet en hadde, gaf hem de reden van haere blydtſchap binnen ettelijcke dagen klaerelijck te kennen. Het was een kleyn kortsken, het welck onſe H. Princeſſe bevinck, het welk haer ook uytdruckelijck genoeg verklaerde, dat ſy het op deſe werelt niet lanck meer en ſoude maken. 'T ware my alſoo moeyelijk U. L. de blydtſchap van de goede *Genoveva* met mijne penne in het lange te beſchryven, als de uytnemende droefheyt van onſen ongeluckigen Palatyn.

Hoe (ſeyde hy) moet ick eenen ſoo koſtelyken ſchat verlieſen, den welcken ick eenen ſoo korten tyt hebbe beſeten? Ick bekenne (bermhertigen Godt) dat ick den ſelven onweerdig ben, en dat ick my over uwe rechtveerdigheyt geenſints en kan beklagen, aengeſien dat gy my niet anders af en neemt, dan't gene my door uwe milde hant, en niet door myne verdienſten toekomt. Maer eylaes! en hadde het niet beter geweeſt deſen Edelen en Heyligen ſchat noyt te vooren beſeten te hebben, dan den ſelven alleenelijk voor eenen oogenblik te mogen genieten.

Al ſoetjens *Sifride*, al ſoetjens: ten is noch geenen tydt van weenen: ſpaert uwe

traenen en nog een weynig tydts, is't by aldien dat gy de selve om een beter reden wilt uyt storten: *Sifride*, ick herroepe het: stort vryelijk al de vochtigheyt uwer oogen uyt: het zal u nochtans schaemen, dat gy niet meer traenen en vergiet, ten opsigte van het groot verlies, het welk gy zult moeten onderstaen. Men kan de kleyne tegen stooten wel beklagen, maer de groote sluyten ook aen een kloekmoedig herte den mont toe. Als men sijn droefheyt wel kan uytleggen, men gevoelt de selve veel min, maer haere beklaginge en wort dan voor soo waerachtigh oock niet gehouden.

Eylaes! *Genoveva* is nu dese werelt gepasseert. Ick sien haer op haer beddeken sonder jeugt, en eenige verroeringe uytgestrekt liggen, haere oogen zyn toe-geloken: haere wangen zyn teenemael ingevallen. Och! oft den almogenden Heere my eens toeliet alle de lief-hebbers van de verganckelijke schoonheyt des werelts tot dit beddeken te maenen, ick soude hun met klaere woorden seggen: siet hier is de reste van het gene gy lieden soo uytsinnelijck bemint! Siet, hier is de drooge asschen van dat kracht-mogende vier, het welk de geheele werelt in vlamm en stelt: siet, hier is het oprecht voorbeelt van het

gene gy-lieden ook naer eenen korten tydt zult weſen. Gaet voort dwaſe menſchen, gaet voort, en maeckt nu uwen Af-godt van't gene dat de doodt op ſijnen tydt in ſtof en wormen eens zal veranderen.

Ick ben bedrogen, *Genoveva* en is niet overleden: ſy was alleenelijck buyten haer ſelven door een flouwte gevallen: ſy is wederom tot haer ſelven gekomen, 't welk een goet teeken is om de ſiekte wederſtant te doen, en die nog te verwinnen, behalvens dat men haer door eenige bequaeme Medicynen ter hulpe kome. En wilt u niet laeten voorſtaen, dat men dit point aengaende, hier eenige koſten ſpaert: *Genoveva* moet van deſe werelt verhuyſen: Godt begeert het ſoo, en haere Maege, die anders niet dan eenige ſlechte kruyden en wortelen en kan verdragen, vermeerdert haere kortſe ooge-merkelijck, en doet de doot gedurighijck meer en meer aenſpoeden. Dit ſiet de goede Princeſſe wel: jae dit is het gene daer ſy naer verlangt; daerom ſy doet haren lieven *Benoni* by haer komen, en geeft hem den heyligen zegen: ſy doet haeren beminden *Sifridum* by haer komen, en geeft hem den naervolgenden adieu, die beſtant is, om de traenen uyt d'oogen van

Tygers en Pantheren te trecken.

Siet (alder-liefſten Sifride*) uwe ſeer beminde* Genoveva *gaet nu ſterven: uwe traenen veroorſaken my dat ick van deſe werelt noch ſoo geerne niet en ſcheyde, daerom hout op van weenen, ick zal geerne, jae bly-hertelijck uyt deſe werelt vertrecken. Waer't by aldien dat de doodt my den tydt gave, ick ſoude u klaerelijk betoonen, om de kleyn-weerdigheyt van de gene die gy nu verlieſt, dat gy geene reden en hebt om u verlies ſoo grootelijckx te beklagen. Maer aengeſien dat de doot en den tydt my praemt, en dat my maer dry oft vier aeſſems haelen meer over zijn, ick hebbe u dit woort alleenelijck te ſeggen:* Sifride, *en weent niet meer dan ick verdiene, en gy zult haeſt ophouden van weenen. Daer en-tuſſchen ick begeere van u, dat gy een hant vol aſſchens, die ick u achterlaete, teenemael vergetende, indachtig wilt zijn, dat* Genoveva *nu naer den Hemel gaet, om uwe plaetſe daer te bewaeren, vaſtelijck betrouwende op de ongemeten bermhertigheyt Godts, dat gy op ſijnen tydt de ſelve aldaer zult komen beſitten. Adieu, draegt ſorge over* Benoni.

Naer dat *Genoveva* deſe leſte woorden met eene groote flouwigheyt tot haeren bedroefden Man hadde uytgeſproken, het was al (door haer groote krachteloosheyt) dat ſy het Hoog-weerdig Sacrament des Autaers

konde in nemen, 't welck ſoo haeſt ſy ontfangen hadde, haere oogen na den Hemel ſlaende, (daer haer herte van nu was) gaf haere geluk-zalige ziele met eenen Godtlieffelijken ſucht, in de handen van haeren Schepper. Dit geſchiede op den tweeden April, in't ſelve jaer, in't welk ſy van haeren Man in haere Spelonke gevonden, en t'huyswaerts geleyt hadde geweeſt.

Soo haeſt als *Benoni* de ſtyve litmaeten van ſijn lieve Moeder ſag, hy wierp hem op het bedde ſoo bitterlijck weenende en ſchreyende, dat hy de herten van alle de omſtaenders doorſneet: het was onmogelijck om hem van daer te krygen, wat gewelt dat men ook dede. Den bedrukten *Sifridus* knielde van den anderen kant, houdende de handen van ſijne alder-lieffſte Huyſvrouwe, de welke hy met de traenen ſijnder oogen Fonteyne-wys beſproeyde. Alle de huys-genoeten ſtonden rontſom in de Kamer als marmere Af-beeldſels, door hunne over-groote droefheyt.

HET XXXIII. CAPITTEL.

De H. Genoveva *wort begraven, de Hinde volgt haer Lyck tot in de Kercke, ende ſterft daer naer van droefheyt voor de Kerck-deure.*

HEt was nu tydt dat men't heylig Lichaem van de *H. Genoveva* de gewyde aerde ſoude geven, en't ſelve in de Kercke gaen begraven: het welck ſoo de vrouw-perſoonen beſig waeren met te ontkleeden, bevonden dat het ſelve met een ſoo rouw hayren kleet bedeckt was, dat het alleen beſtant genoeg was, om een duſdanig teer en uytgeteirt lichaem in korte dagen ten onderen te brenge, en teenemael te bederven. Als men het doodt H. Lichaem in de Dootkiſte, uyt het Paleys naer de Kerke begonſt voort te dragen, dan liet den Palatyn ſijne over-groote droefheyt veel klaerlyker uytſchynen, dan de Flambeeuwen haere vlammen, die in de Uytvaert tot het vereeren van dit Heylig en Vorſtelijck Lichaem gedaen wierden. Men hoorde over al anders niet dan ſuchten; men ſag over al anders niet dan traenen. Eyndelinge, naer dat *Sifridus* en ſijn Soontjen haere herten oock in het Graf van de H. *Genoveva* hadden be-

graven, de Vrienden deden hun beſte om den Vader met ſijn kindt uyt de Kercke te krygen, in de welcke dit H. Lichaem voor eenen koſtelijcken pant bleef ruſten. Het beklag van dit groot verlies en ſcheen niet alleenelijck de menſchen, maer oock de beeſten aen te gaen, want de Vogelen ſelfs ſcheenen te treuren van droefheyt, en als ſy ſomwylen ontrent het Paleys iet begonſten te ſingen, den ſank veranderde terſtont in een droef-moedig geluyt.

Ick en mag hier een ſake niet verſwygen, die weert is met een gulde penne beſchreven te worden, te weten, dat de arme Hinde, die de onnooſele Princeſſe in haer leven ſoo getrouwelijck hadde bygeſtaen, de ſelve ook naer haer doot in geender manieren en heeft willen verlaeten. Men ſegt dat de Herten maer eene groote traene en laeten als ſy komen te ſterven, waer uyt klaerelijck moet volgen, dat deſe Hinde meer als eens ſtierf, als haere beminde Meeſterſe uyt deſe werelt geſcheyden was. Het was inder waerheyt eene wonderbaere en eene droef-moedige ſake te ſien, deſe arme beeſte het Lyk van haere lieve *Genoveva* geſtaedig volgen, haer droef-ſtemmig gekerm hooren (en't welck allen wonder te boven gaet) te ſien, dat men deſe Hinde noyt

meer in't Paleys en konde weder krygen, door dien dat sy gedurig voor de poorten van de Kercke bleef, in de welcke haere goede Meestersse begraven was. De Dienaren des Paleys brochten haer verscheyde kruyden en hoy, sy en wilde het niet eens aenraken, liever hebbende van honger te vergaen, dan naer de doot van haere beminde Meestersse meer te eten.

Men quam dese ongehoorde saecke den Palatyn aen dienen, de welcke hy verstaen hebbende, begonste wederom soo bitterlijk te weenen, al oft sijne Huysvrouwe anderwerf gestorven hadde geweest: en om de wonderlijcke getrouwigheyt van dese beeste eenigsints te vergelden, hy dede de selve in wit Marmer naer houwen, ende stellen aen de voeten van haere lieve Meesterisse *Genoveva*.

Daer-en-tusschen dit en verminderde de droefheyt van *Sifridus* niet: hy en konde dit gemeyn spreek-woort niet begrypen, dat het tydt is naer de reden te luysteren, als den eysch van de nature voldaen is, want de remedien selfs, om sijn droefheyt te stremmen, waeren hem oorsake van nieuwe droefheden. Als men hem voor hiel, dat het geen liefde tot *Genoveva* en was haere doot in zulker voegen te beschreyen, maer

veel eer eenen haet tegen ſijn eygen ſelven, hy verantwoorde, dat de droefheyt van eene ſoo heylige Huyſvrouwe verloren te hebben, geenſints loffelijck en konde weſen, ten waere dat ſy de gemeyne droefheden te boven was gaende. Dit en was hem noch niet genoeg: hy ſochte en verſinde alle middelen, om ſijne droef-moedige paſſie beter te onderhouden, alle andere gepeyſen buyten ſluytende, uytgenomen de gene, die hem ſijn verloren *Genoveva* alderbeſt konde verbeelden. Ginck hy naer de Kerck, 't was om ſijne *Genoveva* een Sacrificie ſijnder traenen op te offeren: keerde hy wederom t'huys, hy vertrock hem in ſijne Kamer, alle ſaecken aen ſprekende die haer eens hadden toebehoort.

Dit is het bedde van mijne liefſte *Genoveva*, ſeyde hy, dit is haer Cabinet: dit is haeren Spiegel: en hem ſelven daer naer in den Spiegel aenſchouwende; hy ſochte indien het aenſicht oock van ſijn alderliefſte Huyſvrouwe, roepende geduerig liefſte *Genoveva*, liefſte *Genoveva*; maer *Genoveva* en gaf hem geen antwoorde. Hy quam van ſijn Kamer *Genoveva* in een Luſthof ſoecken, in't welck ſy haeren tydt voormaels ſeer eerelijck en godtvrugtelijck plachte over te brengen, maer hy moeſte naer

de Luſt-hoven des Hemels gaen, om ſijne *Genoveva* in die te vinden. Hadde de ziele van de H. *Genoveva* eenige andere paſſien dan de blytſchap konnen in laeten, het hadde de paſſie van een teerhertig medelyden moeten zyn als ſy deſe droef-moedige melancolie van haeren beminden *Sifridus* uyt den Hemel was aenſchouwende.

HET XXXIV. CAPITTEL.

Sifridus *wort in ſijne groote droefheyt van eenen Engel onder de gedaente van eenen Eremyt vertroost.*

SOo onſen Palatyn op eenen na middag met ſijne gewoonelijcke fantaſtycke verſinningen beſig was, een ſijnder Pagien quam hem ſeggen, dat'er eenen Eremyt in het Caſteel gekomen was, die hem vraegde om in't ſelve dien nacht te mogen logeren. Den Grave (die geen coſtuyme en hadde de poorten voor de wercken der bermhertigheyt toe te ſluytē, noch ook de godtvruchtige menſchen buyten ſijn Paleys te laeten herbergen) was ſeer verheugt dat hy eene duſdaenige occaſie quam te ontmoeten. Daerom hy beval den Pagie, dat hy hem boven ſoude leyden, en hem voorſien van al't gene dat'er van noode was. Geluckig

zyt gy *Sifride*, want op den ſelven oogenblick als u Caſteel voor de liefde hebt geopent, op den ſelven hebt gy voor u de poorten van't Hemels Paradys open gedaen. Wie weet, oft ſomwylen een duſdanig werck van liefde niet oorſaeke en is van iemants eeuwige zaligheyr.

Soo men nu beſig was met het Avontmael bereyt te maken, den Prince quam, en bleef by deſen heyligen Man kouten, die nergens anders van en ſprack dan van d'ellenden des werelts, en van vele bitterheden, die oock met de voornaemſte welluden des werelts dickmaels ondermengelt zyn. En hoe wel dat deſe diſcourſen uyt hare nature bitter waeren, nochtans ſy vielen *Sifrido* ſeer ſoet en aengenaem.

Als het Avontmael nu teenemael veerdig was, den Palatyn dede den Eremyt op het hoog eynde ſitten (al-hoe-wel ſijne ſeegbaerheyt de leegſte plaets verkoſen hadde) want *Sifridus* liet hem wyſelijck voorſtaen, dat ſijn deugtſamig leven de eerſte plaetſe met recht vereyſchte: 't welck oock alle de wel-geboren Edellieden onderhouden, die daerom de deugt niet en mis-achten, om dat ſy qualyck en ſlechtelyck gekleet ten voorſchyn komt. Soo een ieder ſijn plaetſe aen tafel, volgens ſijne jaeren

en ſijnen Adel nu hadde genomen, onſen Eremyt bemerckte, dat *Sifridus* anders niet en dede dan klaegen en verſuchten, ſonder een mont vol van de voor-geſette Vorſtelyke Spyſen in te nemen.

Daerom hy nam de ſtoutigheyt van hem de reden van al dit ſuchten, en van al de traenen af te vagen: waerom den Palatyn ſeer blyde was, die uyt geene andere ſaecken des werelts eenige genoegte en konde ſcheppen, dan uyt de gedachteniſſe van ſijne lieſſte *Genoveva*. Soo dan naer dat hy hem ſijne droeve Hiſtorie in't kort hadde vertelt, wat dunckt u mynen Vader (ſeyde *Sifridus*) en heb ick geen reden genoeg om alle de dagen mijns levens met weenen over te brengen? Soude my iemant met recht konnen beriſpen, dat zulck een verlies my ſoo ſeer benouwt.

Doorluchtigen Heer (verantwoorde den Eremyt) wy ſouden d'eerſte wet der nature willen om verre ſtooten, wilden wy onſe traenen zulcke perſoonen weygeren, de welke wy wat meer dan onſe traenen ſchuldig zyn. De verduldigheyt en verbiet ons het weenen niet, maer verbiet ons alleenelijck het murmureren. Gy hebt goede reden hoe lange is't wel geleden dat Mevrouwe overleden is?

Ses maenden verantwoorde den Palatyn. Vergeeft het my dan (ſeyde den Eremyt) indien ick u wil betoonen, dat uwe groote droefheyt al te lange duert, oft dat gy wat te kleyn-moedig zijt. Men gaet buyten ſchreve, als de traenen ſoo lange vloeyen. Ach! (liefſten Vader) dit ſoude waerachtig zijn, hadde ick maer een gemeyn verlies gehadt, maer nu ick zulck een Vrouwe, en zulck een Heylige, en by naer door mijne eygen ſchult verloren hebbe, ick en kan dit verlies niet lange genoeg beſchryen. Dit is, antwoorde den Eremyt, het gene behoort te vertrooſten, en al uwe traenen af te vaegen. Laet my een weynig, indien't u belieft, van uwe droefheyt reden-cavelen, en haere gerechtigheyt onderſoecken.

Gy hebt een Vrouwe verloren, moeſt gy de ſelve altoos blyven beſitten: gy hebt eene Heylige verloren, wat recht hadt gy om die altoos by u te blyven houden? Hebt gy in't overleggen der veranderingen van deſe werelt eenen ſoo kleynen voortganck gedaen, dat gy noch niet en weet, dat den menſch niet altoos en kan blyven leven, hy moet eens een eynde nemen. Ick en meyne niet, dat gy van de doot een privilegie begeert, het welck onmogelijck is u te verleenen: waer dat wy onſe oogen omme

keeren, wy komen graeven en doot-beenderen te ontmoeten. De opperſte Princen hebben wel eenige macht over het leven, maer geen over de doodt. Jae dat meer is, hy neemt genoegte in het omwerpen van eenen Keyſerlijcken Throon, in het breken van eenen Koninglijcken Schepter, in het af-ſmyten van eene Princelijcke Kroone, om haer groote macht, door de hoog-moedigheyt der gener die ſy neder gevelt heeft, een ieder kenbaer te maecken: oft dat wy in ſchaerlaken geboren worden, oft in grof lynwaet, oft dat wy in vergulde Paleyſen woonen, oft in arme huttekens, de doodt zal ons over al t'huys vinden.

De machtige Heeren hebben wel eenig onderſchil in de hoëdanigheyt in de conditie van leven; maer ſy en zullen noyt eenig voordeel krygen in de verbinteniſſe van eens te moeten ſterven. Ick laete ſtaen, dat'er vele ſaken gevonden worden, die ons de doodt wenſchbaer, en het leven ons onluſtig en onwenſchbaer maken. Ick en moet niet verre gaen, om deſe klaere waerheyt u oogmerkelijck te betoonen. Ick vrage u, wat reden hebt gy om te klagen, dat eene ſterfelycke creature geſtorven is? Gy en vint hier anders niet tegen te verantwoorden, dan da ſy al te vroeg van deſe werelt vertrocken

ken is; indervoegen dat gy wel ſout willen, dat de doodt niemant van deſe werelt en ſoude weg nemen, dan als't ons ſoude believen.

En weet gy niet, dat men van de wreede doot (die in de werelt gekomen is om de menſchen uyt deſe werelt te haelen) geene andere gunſtigheyt en moet verwachten, dan dat ſy ons haeſt uyt deſe werelt trecke, uyt vreeſe van haere bitterheyt door een larckdurig leven hondert mael te moeten ſmaeken! hebt gy deſe leeringe nu wel verſtaen? Hoe komt het, dat gy beklaegt dat eene Vrouwe maer ſoo lange en heeft geleeft, dan als ſy moeſte leven, ende dat ſy maer eenen korten tydt en heeft geleeft, op dat ſy de ſmerten van de doot niet eenen langeren tydt en ſoude hebben moeten lyden.

Is't dat gy my ſegt, ick en beklaege de doot van eene Vrouwe niet; maer de doot van eene heylige Vrouwe, die haere Kroone des Hemels hier grootelijckx koſte vermeerderen, en dagelijckx vele goede werken van liefde en van andere Goddelijcke en zedelijcke Deugden in deſe werelt noch uyt rechten. Ick vrage u, of gy verſekert zyt, dat den genen die eens wel begonſt heeft, ook voorſekerlijk eens wel zal voleynden?

Mevrouwe was vol van verdienſten, en konden deſe niet eens vermindert worden? Haere ſchatten der deugden waeren groot: en konden de helſche vrybuyters deſe niet meer aenraken? Sy was ſterck in de gratie, maer ſy was ſwack in de nature. Hare godtvrugtigheyt was vaſt gefondeert, maer ſoo vaſt niet dat geene tempeeſten deſe niet en konden doen waggelen: haeren wille was nu ſtantvaſtig, maer daer was nog peryckel van in onſtantvaſtigheyt te vallen. Wat weet gy of den bermhertigen Godt (die dag en nacht uyt is om ſijn Schepſelen gunſtig te weſen) haer den tydt niet en heeft benomen, op dat ſy den glans van haere voorige deugtſaeme wercken, met eenige contrarie daeden naderhant niet en ſoude verduyſteren.

Gelooft my myn Heer, de deugt en de ſonde volgen malkanderen gelijck den dag en den nacht: den dag komt wel voor den nacht, maer den nacht komt altoos naer den dag. Ick geloove wel, dat de deugt eenen ſoo ſtantvaſtigen wortel in't herte van de gene die gy beweent nu hadde genomen, dat den ſelven, niet lichtelijk ſoude konnen uytgeruckt worden, nogtans het hadde wel konnen geſchieden; daerom ick en ſien geen reden om tegen Godt te murmu-

reren, als hy de moeyte heeft gedaen om eene ſake t'uwer dienſte ſoo lange te bewaren, de welcke gy nog wel vroeger hadt konnen verlieſen.

Daer-en-boven (indien 't u belieft) overlegt eens de kleyne magt van uwe traenen, en ick verſekere my, dat gy liever zult kieſen haer te volgen, dan ydelijck te hopen dat ſy wederom tot u zal keeren. Haer loffelijck exempel, van ſijn eygen wille, met den Goddelijcken eenformig te maken, verbint u haere voetſtappen in te treden: haer mannelijcke ſtantvaſtigheyt en laet in geender manieren toe dat gy haer langer ſout beweenen: ſy ſoude u het ſelve ſeggen, waer't dat gy maer eens met haer en mogte ſpreken. Dit altemael ſegt u eenen perſoon die geen ander profijt uyt uwe geruſtigheyt en trekt, dan't geene hem de liefde verleent.

Daerom ſoekt uwe geruſtigheyt in d'eerelijke tydt-paſſeringen van de Jacht, van uwe Vrienden te gaen beſoecken, en ander diergelijcke goede vermakingen des geeſt en des lichaems, die u geen ſchaede en konnen doen, ſoo lange als gy de ſelve naer den eyſch van de regte reden zyt gebruykende.

Den goeden Palatyn en liet niet een woordeken van dit Goddelijck diſcours voor by vliegen: en met reden, want het ſelve

diende hem voor eene Medecyne, de welke hem het verloopen des tydts niet en hadde konnen verleenen. De Tafel weg gedaen zijnde, een ieder vertrock hem naer een korte t'ſamen ſprekinge in ſijn Kamer.

Sifridus's anderdaegs opgeſtaen zijnde, en vragende van ſijne Dienaren waer dat den Geeſtelijken Vader was, verſtont van hunlieden dat hy in den Hof wandelde: maer in den ſelven komende, hy en vont hem daer niet: hy liet hem voorſtaen dat den goeden Eremyt beleefder was, dan, dat hy ſonder ſijn af-ſcheyt te nemen, uyt het Paleys vertrocken ſoude weſen: daerom hy verwachte hem tot den avont toe, en alſdan ſiende dat hy nergens ten voorſchyn en quam, hy ginck dadelijk in de Kamer, in de welcke hy des nachts te vooren ſijn ruſte hadde genomen, daer hy het kleet van den Eremyt (niet ſonder groote verwonderinge) alleen vont liggen.

Hier-en-tuſſchen de goede en godtvrugtige diſcourſen van deſen Geeſtelijken Vader, quamen het droevig gemoet van *Sifridus* grootelijkx te baete: want de tydt-paſſeringen, die hem te vooren vol bitterheyt ſchenen te weſen, begonſten hem ſmaekelijke te vallen, daerom begaf hy hem geerne tot de Jacht tot het Pertryſeren, en

tot den Reygeren-vank. Maer ick bidde u ſiet hier nog eens de wonder-daedige goetheyt en vooruſigtigheyt Godts, die des menſchen eerlijcke tydt-paſſeringen tot hun Geeſtelijck profijt, en hun'er ziele eeuwige zaligheyt ſoo wyſſelijck en wonderlijck kan gebruyken.

HET XXXV. CAPITTEL.

Sifridus *vervolgende eenen grooten Hert, komt in de Spelonke in de welke ſijne lieffte* Genoveva *ſeven jaeren hadde geleeft, en doet daer een Capelle ter eeren van onſe lieve Vrouwe van Bermhertigheyt op bouwen.*

SOo men verſcheyde wey-teekenen klarelijck genoeg hadde geſien, dat'er in den na-keurigen Boſch eenen grooten Hert moeſte woonen: den Palatyn begeerte hebbende om deſen in de Jacht te krygen, dede ſijne Edele Vaſſalen ter ſelver eynde begroeten, en alle ſijne wey-knechten met de gewoonelijcke Jacht-gewannen veerdig zijn. Als den geſetten dag nu gekomen was, nauwelijck en waren ſy te velde getrocken, of ſy vonden't gene dat ſy ſochten. *Sifridus* was den eerſten die deſen Hert gewaer wiert, den welken hem door ſijn vlucht, ſoo diep in het boſch dede navolgen, dat

hy hem in de Spelonke leyde, in de welcke *Genoveva* seven jaeren lanck te vooren hadde geweest. Hy stont verslagen, siende dat den Hert in't midden van de Speloncke, omcingelt van alle de honden, stille stont, die hem niet meer en dorsten aenvallen, dan of sy altemael van marmer-steenen gemaekt hadden geweest, ofte voor een tooveraers ronde oogeloos en reukeloos hadden gestaen. Wat dat hy riep, wat dat hy trampte, 't was al te vergeefs.

Hy spronk van sijn peert: hy quam in de Spelonke: hy sloeg sijn oogen over al, en kende nog de lick-teekenen van sijne lief-beminde *Genoveva*, die hem de traenen uyt sijn oogen deden bersten. Eylaes seyde hy, dit is de arme plaetse, in de welke mijne ellendige Huysvrouwe eene soo lankjarige penitentie, ten onrecht heeft moeten doen; dit is de arme plaetse, in de welcke de onnooselheyt soo menig hondert mael ten onrechte heeft moeten versugten! in dien hoeck plagte sy haer uytgeteirt lichaem tot eenige ruste neder te buygen! wat is'er dat my nog wederhout van een sake te volbrengen, de welcke ick nu over eenen langen tydt hadde moeten te werke leggen.

Middeler tydt dat den Grave hier aldus beweegt en verwondert stont, den meerde-

ren deel der Edelmannen quamen daer ook, die niet min van dit ongehoort ſpectakel verwondert en waren, dan hy, een-ſtemmelijk belydende, dat deſe ſake ſonder Mirakel niet en konde geſchieden. Daer-entuſſchen den goeden *Sifridus* en wilde niet toe laeten, dat deſe beeſte, die haer ſoo wonderlijck in deſe vry-plaetſe hadde vertrocken, in eeniger manieren ſoude beſchadigt worden, daerom allen de Honden in de leyſſen geſtelt hebbende, hy joeg den Hert in den Boſch, daer hy terſtont ſijne volle vryheyt door de vlugt quam te genieten. En al was't dat onſe wey-mannen niet ter werelt met hun in't Caſteel s'avonts mede en brogten, ſy en hadden nogtans hun leven dagen lanck geen edelder nog geen weerdiger Wilt bekomen.

Want den Palatyn (die een verholen opſet in ſijn gemoet hadde, vertrock naer ettelijcke dagen naer de Stadt van Trier, daer hy den H. Hidulphus quam vinden, die tot ſijn godtvrugtig voornemen ſeer toe-genegen was, te weten, om een Capelle in de ſelve plaetſe op te regten, in de welke de H. *Genoveva* ſoo vele jaren in een ſoo groote armoede en verduldigheyt hadde overgebragt, op dat deſe, tot een eeuwige gedagteniſſe van de ongehoorde bermhertig-

heden Godts aldaer geschiet voor alle nakomelingen soude mogen dienen.

Het wiert altemael met eene Vorstelijcke hoog-dadigheyt volbragt, waer mede *Sifridus* sijn over-groote liefde tot sijne Huysvrouwe, en sijne Princelijke miltheyt klaerlijck genoeg dede blyken. Den Aerts-Bisschop noemde dese Capelle in haere wydinge de Capelle van O. L. Vrouwe van Mersen, (welck woort, volgens de sprake van dien tydt aldaer, is te seggen Bermhertigheyt) om hier mede alle menschen de wonderlijcke en de over-groote bermhertigheden te verklaren, die de H. Maget Maria haere getrouwe dienst bode *Genoveva* in dese Speloncke hadde bewesen.

Voorts, den Palatyn bemerkende, dat dese wilderniſſe met dese Capelle aldus vereert, een bequame plaetse was voor de gene die Godt in eenigheyt, en buyten het gewoel der werelt souden believen te dienen, hy dede nevens de Capelle twee of dry Eremythuysekens stichten, die ook den zegen door de hant van den H. Hidulphus ontfingen, die hem van dese plaetse niet eer en vertrock, dan als hy het Miraculeus Kruys ('t welck de *H. Genoveva* van den Engel ontfangen hadde) op den hoogen Autaer van de Capelle met alle behoorelijck eerbiedinge hadde gestelt.

Het Heyligdom, ofte de Reliquien van de heylige Gravinne, wierden oock in deſe Capelle naer eenigen tydt gebrogt, 't welck ſonder des hemels toe-ſtemminge en beveſtinge niet en geſchieden, want de doot-kiſte, daer de Reliquien in waeren, wiert ſeer lichtelijk door een paer Peerden vervoert, waer toe anderſints wel vyf ofte ſes paer Oſſen van noode hadden geweeſt. En 't gene het vervoeren van deſen heyligen pant nog wonderlijcker en miraeckeleuſer maekte, was d'eerbiedinge de welke oock de onredelijcke ſchepſelen aen vele H. Reliquien betoonden; want men ſag de hoogſte boomen haere tacken om leeg vringen, om aldus dit H. Lichaem te vereeren; men hoorde de Vogelen op haer beſte ſingen, en men ſag hen hunne vleugelen ſeer lieffelijck open en toe ſlaen, niet ſonder een oog merckelijck teecken haerder groote genoegte.

Soo deſen H. pant op ſijn toegeſchickte en behoorelijke plaetſe nu geſtelt zynde, den Palatyn in de Capelle alleen gebleven was, onſen Zaligmaker gebenedyt, onthegte ſijn regte hant van 't Kruys, en gaf hem met de ſelve den heyligen zegen.

Wie is'er, die uyt dit altemael niet klarelijk en ſiet, dat den tegenſpoet den menſch

ook ſomwylen in dit leven tot den voorſpoet brengt, en dat de Goddelijcke voorſigtigheyt dikmaels toe laet, dat wy voor eenigen tyt met katyvigheden overvallen worden om ons door de ſelve naderhant meer ende meer te verheffen? Als de ceremonien van de gewoonelijke Kerk-wydinge nu altemael wettelijk volbragt waren, een ieder keerde weder naer ſijn huys: maer ſoo den goeden Prince ſijnen principalen ſchat in deſe heylige plaetſe gelaeten hadde, niemant en moet hem verwonderen dat hy ſijn herte in de ſelve ook gelaeten hadde. Alle ſijne gepeyſen vlogen derwaerts: alle ſijne woorden ſtrekten derwaerts: alle ſijn Vorſtelijke viſiten naemen haer eynde in deſe heylige Capelle. Eyndelinge naer ettelijcke maenden bevonden hebbende dat den menſch geen ruſte en kan vinden, daer hy geen genoegte en vint, nog dat een lichaem ſonder ſijn herte niet en kan leven, hy dede ſijnen Broeder ende ſijnen kleynen *Benoni* in ſijn Kamer komen, en ſprack deſe naervolgende woorden tot hun-lieden.

HET XXXVI. CAPITTEL.

Siſridus *geeft ſijnen Broeder te kennen dat hy de werelt wilt verlaten en ſtelt hem Voocht over ſijnen Sone, maer ſoo den Sone den Vader niet en wilt verlaeten, trecken ſy te ſaemen het Eremyt-kleet aen, en gaen woonen in de voorgemelde Woeſtyne.*

Lieſſten Broeder, gy hebt over ettelijke maenden uyt de veranderinge van myne verontledingen lichtelijck konnen verſtaen, de veranderinge van mijn gemoet en ontſteltenisſe, nogtans aengeſien dat den noot vereyſcht, dat ick mijn opſet iemant klaerlijck te kennen gevende, dat ick hier toe niemant bequamer (ook van bloetswegen) dan uwen perſoon en vinde: ſoo is't dat ick u het ſelve met klare woorden zal openen. Gy en ſout in de wetenſchap deſſelfs nog niet komen, en hadde ick niet geradiger gevonden u voor Executeur van mijnen leſten wille te hebben, dan voor Auteur, oft te immers mede hulper van mijn voornemen. Gy hebt een goet deel mynder ellenden geſien, en de ſelve ook met een Broederlijke teerhertigheyt gevoelt, en ook beklaegt, daerom ick verhope, dat gy mynder genoegten ſoo wel deelagtig zult weſen, als gy myne katyvigheden mede gevoelt, en de ſelve mede deelagtig zyt geweeſt, dieſvolgens dat gy my uwe hulpe in alle myn voor-

nemen niet en zult laeten ontbreken. Soo dan ick ſtelle u Voocht over mynen Sone, die van u geen mindere behulpſaemheyt en ſorge, dan van ſijnen eygen Vader en moet verwagten, en die u hieren tegen, ook als ſijnen eygen Vader zal gehoorſamen, en alle behoorelijke eere toe wyſen, aengeſien dat ick nu vaſtelijck en rypſinnelijck by my hebbe beſloten, de reſte van mijn leven den dienſt Godts in de ſelve plaetſe te eyndigen, in de welke myne liefſte Huyſvrouwe, en ons Huys ſoo wonderlijke en uytnemende gunſtigheden des Hemels heeft genoten.

En wilt my niet voor leggen, dat mijn natureel ende mijns lichaems geſteltenisſe teer en delicaet is, door dien dat ick deſe voorworpinge met een woort kan ſtutten, ſeggende, dat mijn liefſte Genoveva *veel teerder en delicater was. En wilt my niet ſegge dat* Benoni *mijn hulpe van doen heeft, die een Oom heeft, die hem in alles niet alleenelijk en zal voldoen, maer die ook ſijne begeerte in alles ſeer geerne voorkomen zal: voorts dit voornemen hebbe ick ſoo vaſtelijk by my beſloten, dat in het ſelve niet eenen dag langer en hebbe geſchickt uyt te ſtellen: daerom (beminden Broeder) ſiet hier zijn alle mijn bewyſen en ſchriften, die u de volle kenniſſe van alle mijne ſaken, en den ſtaet van mijn huys genoegſaem zullen aendienen.*

Hier was't, dat de tranen van wederzy-

den uyt d'oogen fonteyne-wys de wangen overliepen, nogtans ſonder een woort tegen dit beylig opſet te durven ſpreken. *Benoni* nam alleen de ſtoutigheyt van ſijnen Vader in deſer voegen aen te ſpreken.

Mynen Heer en Vader, ick bevinde my al te jonk van jaeren, om my tegen u voornemen te ſtellen, nochtans ick houde my voor out genoeg, om u loffelijk exempel naer te volgen. Gy laet my een hant vol aerde achter, waer tegen ick den ſchoonen Hemel kan winnen en beſitten: En ſoud' ick niet qualijk beraeden zijn, waer't dat ick uwe tydelijke goederen aenveerde, daer ick ſelve Geeſtelijke goederen kan verkieſen, die gy nu verkoſen hebt? Neen, neen genadigen Vader, ick en zal noyt in geen ander plaetſe leven, dan in de welke gy zult leven, want de proef-jaren die ick in de wilderniſſe (naer de welke gy nu ſnaeckt) hebbe gedaen, zijn my ſoo aengenaem en ſoet gevallen: dat ick my van u zalig voornemen in geender manieren en kan aftrecken. Hebt gy dan in u vaſtelijk beſloten in de wilderniſſe te leven, ick beſluyt nu ook vaſtelijk by my in de wilderniſſe te ſterven. Daerom liefſten Heer en Oom, gebruykt en geniet alle de goederen van ons geſlagte naer uwen goeden en vryen wille, dat ick u altemael uyt een ſoo goet herte geve en overlevere, als't herte is, met't gene ick u bedanke van de ſorge die gy bereyt waert over my, en myne goederen te aenveerden.

Sifridus verheugde hem, ſiende ende hoorende deſe onverwagte en kloekmoedige reſolutie van ſijnen jongen *Benoni*. Daerom dede hy terſtont een kleyn Eremyten-kleet voor hem maken, duſdanig een als hy te vooren voor hem ſelven hadde doen bereyt maken, verlaetende al het gene dat hy in de werelt hadde, om by ſijne liefſte Huysvrouwe van ſijn liefſte Soontjen vergeſelſchapt zijnde, de reſte van ſijn leven in Godts-gedienſtigheyt over te gaen brengen. Sy quamen ten leſten geluckelijk in de heylige Spelonke, waer alle de wilde Beeſten *Benoni* ſeer haeſt wederom quamen beſoecken, die t'ſijnder oorſake haere vreetheyt te vooren ſoo wonderlijk hadden afgelegt.

Daer-en-tuſſchen, ô glorieuſe en heylige *Genoveva*, gy die nu in den klaer-klinkenden Goddelijken Spiegel, de ſaken van deſe leege werelt ſeer klaerlijk aenſchouwt, ſlaet eens uwe oogen naer die geluckige Spelonke, in de welcke gy op eenen anderen tydt ſoo veel Hemelſche gunſtigheden en lieffelijkheden hebt genoten, gy zult nu in de ſelve uwen wel-beminden *Sifridum*, en u liefſte kint des droefheyts, den Heere met genoegten ſien dienen. De veranderinge van hunne kleederen, en zal hunlieden niet onbekent maken; maer gelijck ſy u nu in de-

ſen ſtaet beter gelijken zullen ſy uwe liefde t'hunwaerts, oock beter en meer gevoelen. Wy ellendige menſchen (die in het midden der katyvigheden van deſe werelt verwerrent, en by naer overwonnen liggen) keeren onſe oogen tot u, ô heylige en Godtbeminde *Genoveva*, biddende u ootmoedelijk dat gy door uwe kragtige voorſprake by de Goddelijke Majeſteyt, ons voortgank in de deugt en eene gedurige ſtantvaſtigkeyt in allen onſen tegenſpoet wilt verwerven.

Siet, hier zijt gy (beminden Leſêr) tot het eynde van deſe Hiſtorie gekomen, in de welke de Goddelijke voorſigtigheyt haer ſoo klaer-blykelijk vertoont, en d'onnooſelheyt ſoo wonderlijck, en ſoo kragtelijck tegen alle laſteringen van de almogende hant Godts beſchermt worde dat men by naer ſoude verlangen en bidden om vervolgingen en laſteringen in deſe wereldt te mogen onderſtaen, aengeſien dat de heylige *Genoveva* door de ſelve tot ſoo groote verdienſten hier is gekomen, en tot eene ſoo hoog verheven glorie in den Hemel is op geklommen.

EYNDE.

Godt zy loof, ende ſijne lieve Heyligen.

APPROBATIE.

VIdit & approbavit *B. des Crits*, Archpresbyter & Can. Brug. Lib. Cens.

APPROBATIE.

IMprimi poterit. Actum Antverpiæ 6. Februarii 1743.

J. VAN DER STAACK
Decan. S. Jacobi,
Lib. Censor.

Sarro
Saxonne

misc
34
6743866
11 SE 17